

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

TŘICÁTÝ ROČNÍK

3

25 let Varšavské smlouvy

Květen 1980 charakterizují významná historická výročí, mezi která bezesporu patří i dvacáté páté výročí vzniku obranné organizace zemí socialistického společenství — Varšavské smlouvy. 14. května 1955 podepsaly evropské socialistické státy ve Varšavě „Smlouvu o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci“. Vznikla tak poprvé v historii světového socialismu kolektivní obranná organizace socialistických států.

Pro socialistické Československo má členství ve Varšavské smlouvě zásadní význam, neboť je zárukou jeho bezpečnosti, nezávislosti a pevného mezinárodního postavení. Historické zkušenosti nás přesvědčily o tom, že členství ve Varšavské smlouvě plně odpovídá národním a státním zájmům naší republiky, že jenom v internacionální spolupráci s bratrskými socialistickými zeměmi můžeme zajistit skutečný národní a sociální rozvoj naší vlasti.

Zdroj bojové družby armád států Varšavské smlouvy sahá svými kořeny do daleké minulosti. Rodil se, rostl a sílil v průběhu mnoha třídních bitev, v hrdinském boji za sociální osvobození a nezávislost národů.

Jejím základem je marxisticko-leninské učení o válce a armádě, o nezbytnosti obrany socialistických vymožeností. O rozpracování učení o vojenské obraně vymožeností socialismu, o její objektivní nutnosti a jejím internacionálním charakteru se zasloužil V. I. Lenin. Zvláště zdůrazňoval, že dělnická třída těch národů, které nastoupí cestu k socialismu, „nezbytně potřebuje těsný vojenský a hospodářský svazek, neboť jinak kapitalisté... nás rozdrtili a zardousí jednoho po druhém“. (V. I. Lenin, Spisy, sv. 30. Praha 1955, str. 297.)

Tvůrčím způsobem, v souladu s konkrétními podmínkami, řešil Lenin problém ozbrojené obrany socialistické vlasti. Přitom zvláštní úlohu přisuzoval organizaci bojového internacionálního svazku. V podmínkách imperialistické agrese proti Rus-

ku viděl v tomto svazku nejen řešení problémů boje s kontrarevolucí, ale neustálý a neodkladný úkol obrany vlasti dělníků a rolníků.

Ohromná práce vůdce proletariátu našla své praktické použití bezprostředně na bojištích občanské války. Pod leninským heslem „Vlast sovětům, mír národům“ spolu s bojovými oddíly dělníků a rolníků mnoha národností Ruska bránili vymoženosti Října vojáci-internacionalisté Bulharska, Maďarska, Německa, Polska, Jugoslávie, Rumunska, Československa a dalších zemí.

Na bojištích občanské války v Rusku se rodila proletářská solidarita, internacionální bratrství a třídní nenávisť ke všem nepřátelům mladé země Sovětů. Jádrem tohoto bojového svazku byla Rudá armáda. Hrdinství jejích vojáků, velitelů a komisařů se stalo příkladem pro vojáky-internacionalisty v boji za správnou věc.

Velká říjnová socialistická revoluce, léta bojů s vnitřní reakcí a spojenými silami kapitalistických států na ochranu vymožeností Října a Ruska staly se jednou

z důležitých etap zrodu bojové družby bratrských národů v jejich boji za svržení moci kapitalistů a statkářů. Zejména v této historické době vznikl základ bojového svazku armád budoucích socialistických států, jaký nepoznala světová historie vývoje lidstva.

Internacionální solidarita pracujících nabyla na zvláštním významu s příchodem fašismu k moci v řadě států a s narůstáním nebezpečí války. Hrdinského boje proti fašismu v letech 1936—1939 ve Španělsku se zúčastnilo asi 40 tisíc vojáků-internacionalistů z více než 50 zemí světa. Velkou internacionální pomoc poskytl Sovětský svaz čínskému lidu v roce 1937 a Mongolské lidové republice na řece Chalchin-Gol při odrazení agrese Japonských militaristů.

Důležitou etapou dalšího rozvoje bojové družby byla **léta Velké vlastenecké války**. V boji s fašismem měly velký význam takové její formy, jako vedení společné bojové činnosti na frontách, poskytování všestranné pomoci partyzánskému a národní osvobozenckému hnutí celé řadě evropských zemí a konečně nezištná pomoc Sovětského svazu národům evropských států, které bojovaly proti fašismu, v souvislosti s vyhováním bojovou technikou, výzbrojí a všestranným zabezpečením útvarů a svazků národních armád.

Za léta Velké vlastenecké války Sovětský svaz vyzbrojil a připravil 19 pěších, 5 dělostřeleckých a 5 leteckých divizí, 6 pěších a vzdušných výsadkových, 8 tankových a motostřeleckých, 12 dělostřeleckých a minometných, 5 ženijních brigád a mnoho dalších zahraničních útvarů a jednotek. Jejich celková početnost dosáhla na konci války přes 550 tisíc lidí. Velitelství Sovětské armády předalo do jejich výzbroje asi 16,5 tisíce děl, přes 1 100 tanků a samohybných děl, přes 2 300 letounů a mnoho další výzbroje a bojové techniky různého určení, dále munici, pohonné hmoty, výstroj, proviant a další druhy materiálně technického zabezpečení.

V bojích s fašismem spolu se Sovětskou armádou vojáci-internacionalisté chápali, že úspěch tohoto boje otevírá široké perspektivy pro výstavbu nového života v jejich vlasti. Společně prolitá krev ve Velké vlastenecké válce, všestranná pomoc a podpora, poskytnutá Sovětským svazem mnoha národům Evropy v jejich boji proti fašismu, umožnily položit trvalé základy dalšího rozvoje bojové družby a spolupráce mezi bratrskými národy a jejich armádami v poválečném období.

Vítězství národně demokratických a socialistických revolucí v řadě zemí Evropy přineslo na pořad dne otázku obrany jejich vymožeností před imperialismem. Úspěch plnění tohoto životně důležitého úkolu byl především podmíněn vedoucí úlohou komunistických a dělnických stran, jejichž síla a autorita nemírně vzrostly v poválečných letech. Komunistické a dělnické strany bezprostředně řídily výstavbu armád nového, socialistického typu.

Podle obsahu, historických podmínek a řešených úkolů můžeme **vojenskou spolupráci socialistických zemí rozdělit na dvě etapy**.

První etapa zahrnuje období od skončení války do vytvoření organizace Varšavské smlouvy (1945—1955). V těchto letech byla vojenská spolupráce socialistických zemí, bojová soudržnost jejich armád, založena na systému dvoustranných smluv o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci a na jiných dohodách.

Na základě těchto smluv poskytl Sovětský svaz v prvních poválečných letech velkou pomoc řadě evropských lidově demokratických zemí při přezbrojování a technickém vybavování jejich armád. Tak např. Sovětský svaz předal Československu po jeho osvobození jen podle dohody ze 14. dubna 1945 pro potřeby nové československé armády a obrany země výzbroj a výstroj pro deset divizí.

Současně se řešila příprava nových důstojnických kádřů, schopných ovládnout bojovou techniku, správně ji využívat a velet vojskům. Na žádost bratrských stran a vlád byli do armád těchto zemí vysláni sovětské poradci a instruktoři, kteří připravili množství vojenských odborníků.

Druhá etapa začíná založením organizace Varšavské smlouvy v roce 1955 a trvá dodnes. Historická nutnost vytvoření této organizace byla podmíněna mezinárodní situací, která vznikla ve světě v polovině padesátých let. Tehdy vlády západních mocností odmítly řešit otázku budoucnosti Německa na mírovém a demokratickém základě a v rozporu se zájmy evropské bezpečnosti zahájily remilitarizaci NSR. Vznikla tudíž jako nezbytné opatření v souvislosti s přímým růstem vojenského nebezpečí ze strany imperialistických velmocí.

Stav vojenského ohrožení bezpečnosti socialistických zemí zdůvodňuje i v současné době nutnost existence Varšavské smlouvy. Zdůraznil to i L. I. Brežněv ve zprávě ústředního výboru na XXV. sjezdu KSSS: „Jsme nesmířitelnými odpůrci rozdělení světa na vojenské bloky stojící pro-

ti sobě i odpůrci závodů ve zbrojení... Je však třeba zcela jasně prohlásit: dokud zůstane blok NATO, dokud militaristické kruhy horečně zbrojí, bude naše země společně s dalšími účastníky Varšavské smlouvy tento vojenský a politický svazek upevňovat.“ (XXV. sjezd KSSS, Svoboda, Praha 1977, s. 10.) Proto upevňování a všestranný rozvoj vztahů mezi společníky zeměmi jsou jednou z důležitých starostlivostí komunistických a dělnických stran bratrských zemí.

Potvrzením neochvějně oddanosti států — účastníků Varšavské smlouvy politice uvolňování napětí, jejich rozhodností dosáhnout prohloubení tohoto procesu byla moskevská porada Politického poradního výboru v roce 1978. Přijatá deklarace ukázala na nutnost realizace nejdůležitějšího úkolu mezinárodní politiky — co nejrychlejšího přelomu v jednání o zastavení horečného zbrojení, předložila návrh na vyloučení jaderných zbraní všeho druhu z arzenálů států, zdůraznila zvláštní význam otázek vojenského uvolnění a odzbrojení v Evropě.

Velký význam má iniciativa Výboru ministrů zahraničních věcí států — účastníků Varšavské smlouvy na poradě v Budapešti v roce 1979, který navrhl uspořádat celoevropskou konferenci na politické úrovni za účasti všech evropských států, USA a Kanady. Měla by zkoumat návrhy, které směřují k oslabení vojenského napětí stran, snížení koncentrace ozbrojených sil, snížení výzbroje a upevnění míru a bezpečnosti v Evropě.

Výmluvným svědectvím hluboké oddanosti zemí socialistického společenství politice míru a mírové spolupráce byla rovněž setkání L. I. Brežněva s vedoucími

představiteli bratrských stran a států na Krymu v roce 1979. V jejich průběhu se potvrdilo aktuální zaměření socialistické zahraniční politiky: postupná linie na omezení horečného zbrojení; jasná orientace na zmírnění mezinárodního napětí, na doplnění politického uvolnění vojenským uvolněním, podpora práv národů na svobodný a nezávislý rozvoj.

Vídeňská jednání a řeč L. I. Brežněva o jednostranném snížení počtu sovětských vojsk ve střední Evropě jsou dalším novým krokem v rámci ozdravení mezinárodního politického ovzduší. Realizace podepsaných dokumentů ve Vídni otevírá nové možnosti omezení rostoucích arzenálů raketových jaderných zbraní a zabezpečení jejich kvantitativního a kvalitativního omezení.

Plnění tohoto nejdůležitějšího úkolu současnosti budou do značné míry napomáhat další rozšiřování a prohlubování politické spolupráce bratrských zemí. Ta se zdokonaluje v různých směrech; hlavně z nich jsou: úprava politických vzájemných vztahů socialistických států na základě dohod o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci; koordinace zahraničně politických opatření pro mezivládní, stranické, státní a meziparlamentní linii.

Pokud existují takové zdroje válečného nebezpečí, jako imperialismus a výbojný čínský šovinismus, na zvláštním významu a aktuálnosti nabývají vojenská jednotata bratrských zemí a bojový svazek jejich armád.

V organizaci Varšavské smlouvy se organicky spojují národní úkoly bratrských armád s jejich internacionální povinností bránit socialismus.

Vztahy mezi zeměmi, které existují mezi zeměmi socialistického přátelství spojenými ve svazku Varšavské smlouvy jsou základem i vzájemných vztahů mezi spojeckými armádami.

Ideový základ družby socialistických států a jejich armád tvoří marxisticko-leninská ideologie, socialistické vlastnictví a internacionalismus, věrnost ideálům socialismu a komunismu, jednotata chápání cílů a úkolů k zabezpečení společné obrany vymožeností socialismu společným úsilím.

Komunistické a dělnické strany bratrských zemí, které stanoví úkoly stranicko-politické a ideologické práce v armádách, věnují hlavní pozornost internacionální výchově vojáků v duchu idejí marxismu-

leninismu, jejich připravenosti splnit jejich internacionální povinnost.

Celý systém bojové a politické přípravy vojáků bratrských armád a cílevědomá práce velitelů a politických orgánů jsou budovány v zájmu výchovy vojáků v duchu internacionální solidarity s dělnickou třídou a všemi pracujícími, kteří bojují proti imperialismu a neokolonialismu za svou národní nezávislost, za demokracii a svobodu.

Sociálně politický základ družby armád států-účastníků Varšavské smlouvy tvoří jednotný typ politické moci, společenského a státního zřízení bratrských socialistických zemí, marxisticko-leninská ideologie, jednotata společného cíle komunistických a dělnických stran a národů zemí

socialismu za vybudování komunismu a obranu míru na celém světě.

Sociálně politická jednota zemí Varšavské smlouvy napomáhá nepřetržitému prohlubování politických svazků mezi stranami a vládami, určuje zákonitou tendenci k upevňování sjednocenosti, rozšiřování všestranné spolupráce mezi bratrskými socialistickými zeměmi a jejich armádami, nerozlučné jednotě národních a internacionálních úkolů. To má rozhodující vliv na charakter vojenské výstavby, je základem morálně politické jednoty bratrských národů a armád, vytváří společný zájem o nutnost kolektivní obrany vymožeností socialismu.

Ekonomický základ družby tvoří socialistický způsob a společenské vlastnictví výrobních prostředků ve spojeneckých zemích. To sjednocuje socialistické země a nachází svůj výraz v nezištné spolupráci a vzájemné pomoci mezi státy-účastníky Varšavské smlouvy.

Rozšíření ekonomických styků zemí socialismu, dané samou podstatou jejich budování a rozvoje, jednota cílů i ekonomických úkolů, to vše vedlo ke vzniku Rady vzájemné hospodářské pomoci. Jedním z nejdůležitějších výsledků hospodářské spolupráce zemí v rámci RVHP je sblížování všech oborů ekonomiky, které zabezpečují ekonomický soulad národních a internacionálních zájmů. Ekonomické vzájemné vztahy zahrnují koordinaci národních hospodářských plánů, organizaci vědeckotechnické spolupráce na mnohostranném základě, společnou výstavbu velkých výrobních objektů, mezinárodní úvěrový a bankovní systém, výrobně ekonomické organizace, hospodářské svazy atd.

Socialistická družba se stala dnes nejdynamičtější ekonomickou silou na světě. Průmyslová výroba zemí RVHP roste za průměrných pět let čtyřikrát rychleji než průmysl vyspělých kapitalistických států.

Socialistické státy, s využitím sjednocené ekonomické síly, podstatně zvýšily svou obrannou sílu, posílily bezpečnost a upevnily mezinárodní postavení.

Vojenskostrategický základ bojového svazku socialistických zemí tvoří jednota cílů ozbrojené obrany socialistických vymožeností kolektivním úsilím bratrských národů a jejich armád. Vychází z leninského učení o válce a armádě, z jednotných principů vojenského umění a vojen-

ské výstavby ozbrojených sil států socialistického společenství, z jednoty názorů a metod přípravy těchto sil a jejich využití k obraně svých zájmů s přihlédnutím k dosaženým výsledkům soudobé vojenské vědy.

Marxismus-leninismus, který je metodologickým základem, vyžaduje na vojensko-teoretickém myšlení spojeneckých armád správně se orientovat ve vojensko-politické situaci, brát v úvahu vliv ekonomického, vědeckotechnického a vojenského faktoru na průběh a výsledky války. Na základě toho socialistická vojenská věda stanoví obecné principy vojenské výstavby, směry rozvoje ozbrojených sil, formy a způsoby přípravy zemí a armád socialistického společenství a jejich využití v možné válce, organizaci a metody velení uskupení vojsk různého národního složení, týlového zabezpečení bojové činnosti.

Důležitý význam pro obranu zájmů socialistických zemí má otázka vědeckého předvídání charakteru války na obranu vymožeností socialismu a způsoby jejího vedení. Socialistická vojenská věda na základě analýzy soudobé epochy a jejích hlavních rozporů, rozmištní vojensko-politických sil ve světě, prostředků ničení ve výzbroji armád vyvozuje závěr o možnosti vzniku a vedení různých válek na obranu socialismu.

Rozhodující ideově politický a metodologický význam pro formování a rozvoj vojenskostrategických koncepcí družby socialistických zemí má teorie vědeckého komunismu, která odhaluje zákonitosti socialistické a komunistické výstavby, především obrany vymožeností socialismu před imperialistickou agresí spojeným úsilím socialistických zemí.

Ideový, sociálně politický a vojensko-strategický základ jednoty socialistických zemí je realizován díky všestranné a neustálé činnosti komunistických a dělnických stran, které mají vedoucí úlohu ve výstavbě ozbrojených sil spojeneckých zemí, v jejich přípravě k obraně vymožeností socialismu.

Třídní proletářská solidarita socialistických států, kolektivní činnost k upevnění obranné síly organizace Varšavské smlouvy, suverenita a rovnoprávnost socialistických států a jejich armád, vzájemná důvěra, jednota při plnění internacionálních úkolů obrany socialismu — to vše charakterizuje zaměření bojové družby armád-účastníků Varšavské smlouvy.

Komunistické a dělnické strany, vlády spojeneckých zemí a orgány vojenského velení v uplynulých 25 letech organizace Varšavské smlouvy úspěšně uskutečnily velký souhrn opatření, která napomáhají upevnění socialistického spolenectví, nárůst síly a bojeschopnosti spojeneckých armád.

Bojový svazek armád států účastníků Varšavské smlouvy se každým rokem prohlubuje a upevňuje. Základem vojenské spolupráce je marxisticko-leninský přístup k hodnocení jevů a procesů mezinárodního života, jednota vojenskoteoretických názorů, jednotné chápání zákonů vojenské vědy a principů vojenského umění. Úsilím komunistických a dělnických stran a vlád spojeneckých států, spojených a národních vojenských orgánů vznikl za 25 let systém vojenské spolupráce se stanovením jeho hlavního zaměření. Byly vypracovány i různorodé její formy a metody, které odpovídají charakteru Varšavské smlouvy, jejím cílům a principům.

Prvořadý význam má takové zaměření spolupráce, jako je koordinace úsilí spojeneckých států v otázkách **posilování obrany, výstavby a rozvoje národních armád, zvyšování jejich bojeschopnosti a bojové pohotovosti**. Zahrnuje především sladění plánů výstavby a rozvoje bratrských armád, přípravy teritoria spojeneckých zemí, uskutečňování společných opatření ke zdokonalování bojové a mobilizační pohotovosti vojsk, jejich operační a bojové přípravy atd.

V této oblasti se ustálily dosti pevně stanovené formy a metody spolupráce. Významné místo mezi nimi zaujímá koordinace úsilí státních orgánů, národních ministerstev obrany, generálních štábů Varšavské smlouvy při řešení otázek upevnění obrany spojeneckých států.

Cílem **vojenskotechnické spolupráce** států-účastníků Varšavské smlouvy je vypracovat jednotnou sladěnou vojenskotechnickou politiku, která směřuje k zabezpečení spojených ozbrojených sil nejdokonalějšími vzory výzbroje a vojenské techniky. Díky těsné a plodné vojenskotechnické spolupráci zemí mají národní kontingenty vojsk, které jsou součástí spojených ozbrojených sil, ve své výzbroji jednotné soudobé vzory výzbroje a bojové techniky.

Jedním z hlavních směrů spolupráce jsou **společná opatření a výměna zkušeností z operační a bojové přípravy, vypracování a zavedení jednotných metod výcviku a výchovy vojsk do praxe**. Co do rozsahu opatření, má tato spolupráce ve-

doucí postavení. Poměrně různorodé a početné jsou její formy: společná velitelsko-štábní, speciální a vojsková cvičení a hry, porady a shromáždění vedoucích funkcionářů spojeneckých armád, rozpracování a používání jednotných dokumentů pro operační a bojovou přípravu, výměna vědecké a studijní literatury atd.

Zvláštní význam ve spolupráci mají **společná cvičení spojeneckých vojsk**. Jejich cílem je procvičit otázky součinnosti druhů vojsk, svazů a útvarů, zdokonalovat přípravu velitelů a štábů, polní a vzdušný výcvik, upevňovat přátelství mezi příslušníky armád. Společná cvičení mají i velký vojenskopolitický význam. Jsou opravdovou školou bojové spolupráce, vlastenecké a internacionální výchovy vojáků a obyvatelstva bratrských států.

Ve spolupráci spojeneckých států je velmi důležité spojené úsilí v oblasti **rozvoje vojenské vědy**. Umožňuje racionálnější a s nejmenšími ztrátami využívat jejich materiálního a intelektuálního potenciálu k dosažení stanoveného cíle a zabezpečit rozpracování jednotných názorů na charakter a způsoby vedení války. Kromě toho těsné vědecké kontakty vylučují dublování ve výzkumné práci, zkracují její termíny a vylučují možnost morálního zastarávání výsledků zkoumání. Je to všechno velmi důležité nyní, kdy ve státech NATO došlo k ohromnému rozmachu vědeckovýzkumné práce ve vojenské oblasti. Nezbytnost spojeného úsilí v oblasti rozvoje vojenské vědy vyplývá i z té skutečnosti, že armády států Varšavské smlouvy nemají stejné možnosti a podmínky pro výzkumnou práci. Proto je zcela jasné, že úspěšné plnění vědeckých úkolů vyžaduje součinnost všech nebo několika států.

Ve spolupráci ozbrojených sil spojeneckých zemí v oblasti vojenské vědy je velmi kladným faktorem těsné spojení se sovětskými vojenskými vědeckovýzkumnými organizacemi. Sovětský svaz má k dispozici největší vědecký potenciál a zabývá se zkoumáním všech aktuálních problémů vojenství.

Charakter a formy vojenskovědecké spolupráce spojeneckých států Varšavské smlouvy jsou velmi různorodé. Nejprve vznikly svazky, jejichž cílem byly výměna zkušeností z vojenskovědecké práce, vzájemná informovanost, studium možností stran, rozpracování plánů vědeckovýzkumných prací atd.

K účinné koordinaci takové spolupráce v dalším období bylo uznáno jako účelné vytvořit ve spojeneckých ozbrojených silách Varšavské smlouvy orgány, jejichž náplní práce se měly stát organizace a

plánování vědeckovýzkumné práce. Po vytvoření takových orgánů se rozšířily možnosti pro výměnu informací a zkušeností z vědeckovýzkumné práce ve všech spojeneckých armádách. To se uskutečňuje především v průběhu pravidelných konzultací a setkání vedoucích funkcionářů jednotlivých armád (i na nejvyšší úrovni), kromě toho i prostřednictvím studia speciálních vojenskovědeckých periodických publikací.

K upevnění spolupráce v oblasti vojenské vědy mají nemalý význam vojenskovědecké konference. Z jejich jednání vyplývá, že bez hluboké všestranné analýzy a syntézy není možné řešit jakýkoli komplexní problém a tím více zformulovat jednotný názor na něj. Účinnost spolupráce v mnoha směrech závisí na správném přístupu k otázce, která z možných variant řešení je přijatelná pro všechny účastníky smlouvy a jak může konkrétně sloužit pro každou zemi.

Pracovní kontakty mezi tvůrčími kolektivy bratrských armád, široká výměna názorů na stránkách vojenskoteoretického tisku, společné rozpracování úkolů a výměna vydaných publikací — to vše napomáhá rozvoji tvůrčího myšlení a vypracování jednotných názorů, rozvoji socialistické vojenské vědy. Nemalou úlohu při upevňování vojenskovědecké spolupráce mají vojenskoteoretické orgány ministerstev obrany typu časopisu „Vojenská mysl“. Na jejich stránkách systematicky uveřejňují články autoři spojeneckých armád.

V posledních letech došlo k pravidelné výměně technických informací, zejména o používaných učebních přístrojích a pomůckách ve spojeneckých armádách. Jednou z forem takových informací jsou výstavy, na kterých se předvádějí nej-

účinnější automatizované a mechanizované komplety pro výuku v poli i na učebnách, používané pro výcvik vojsk.

Důležité místo ve spolupráci bratrských armád má pomoc a vzájemná **posilovací síla při přípravě vysoce kvalifikovaných kadrů** pro všechny druhy ozbrojených sil a druhů vojsk. Zejména to platí o Sovětském svazu, v jehož vysokých školách se každoročně školí značný počet důstojníků a generálů.

Významným jevem v životě a činnosti spojeneckých armád je **spolupráce jejich politických orgánů**, která se uskutečňuje na základě usnesení a úkolů komunistických a dělnických stran zemí Varšavské smlouvy. Trvalé kontakty mezi nimi jsou spolehlivým prostředkem upevňování bratrských vztahů mezi spojeneckými státy, napomáhají pravidelné výměně zkušeností z ideologické práce v duchu třídní nenávisti k imperialismu, vysoké revoluční bdělosti a proletářské socialistické solidarity. V široké míře se rozvinula výměna zkušeností z práce vojenských časopisů, lektorů a referentů.

Těsná **bojová spolupráce** se uskutečňuje i **mezi vojsky** národních armád a vojsky pohraničních vojenských okruhů a skupin sovětských vojsk, dočasně umístěných na území spojeneckých zemí. Družba a bratrství pronikají stránkami těchto vzájemných vztahů.

Spolupráce bratrských armád je mnohostranná. Má blahodárný vliv na sílu spojených ozbrojených sil, napomáhá výměně dosažených výsledků ve vojenství, upevňuje vojenskou organizaci Varšavské smlouvy. Komunistické a dělnické strany a vlády socialistických států dělají vše potřebné k tomu, aby spolupráce spojeneckých armád byla hlubší a všestrannější.

Dvacetiletá historie Varšavské smlouvy dokazuje, že je první vojenskopolitickou organizací v dějinách mezinárodních vztahů, která programově bojuje za demokratický mír, za mezinárodní bezpečnost.

Komunistické a dělnické strany bratrských socialistických zemí uskutečňují program výstavby socialismu a komunismu. Zároveň vycházejí z toho, že pokud trvá nebezpečí válek, je nutné neustále upevňovat obranyschopnost každé spojenecké země a svazku Varšavské smlouvy v celku, zvyšovat bojeschopnost všech spojeneckých armád, vychovávat je v duchu vysoké bdělosti a neustálé připravenosti bránit velké možnosti socialismu.

Proto další upevňování a zdokonalování organizace Varšavské smlouvy zůstává i nadále jedním ze závažných úkolů bratrských států.

Varšavská smlouva — významný dokument socialistického mezinárodního práva

V letošním roce uplyne 25 let od uzavření Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, sjednané ve Varšavě dne 14. května 1955. Tato smlouva, obecně označovaná jako Varšavská smlouva, právně fixuje třídní vojenskopolitické sepětí socialistických zemí. Vychází z marxisticko-leninského učení o třídním boji, socialistické revoluci a obraně socialistické vlasti. Varšavskou smlouvou jsou realizovány stále aktuální myšlenky V. I. Lenina o nezbytnosti internacionálního vojenského spojení zemí, které se osvobodily z kapitalistické nadvlády.

Při rozvíjení učení K. Marxe a B. Engelse zdůrazňoval V. I. Lenin internacionální charakter zabezpečování obrany socialistických vymožeností, přičemž vycházel z toho, že imperialisté se budou v boji proti socialismu vždy snažit o sjednocování svých sil ke zničení socialismu ve světě. Varšavská smlouva proto ztělesňuje pevné všestranné spojení zemí socialistického společenství. V oblasti vojenskosti důsledně přitom vychází z existence světového imperialismu, který se nikdy nevzdá svých reakčních a agresivních vojenských akcí a plánů, s nimiž je zákonitě spjat.

Varšavská smlouva je významným dokumentem socialistického mezinárodního práva. Její ratifikací prezidentem republiky dne 26. května 1955 bylo v souladu s čs. ústavními předpisy oficiálně potvrzeno, že Československo přijímá tuto smlouvu jako právně závaznou. Obecnou podmínkou platnosti právní normy z hlediska čs. vnitrostátního práva je její vyhlášení ve Sbírce zákonů ČSSR. Varšavská smlouva byla ve Sbírce zákonů ČSSR publikována dne 16. srpna 1955 (č. 45/1955 Sb.) a vzhledem k jejímu vel-

kému politickoprávnímu významu byla též předmětem informace veřejnosti ve sdělovacích prostředcích.

Jakožto významný mezinárodně právní dokument položila Varšavská smlouva základ koordinovanému postupu členských zemí při řešení všech základních mezinárodně politických a vojenskopolitických otázek, přispěla ke sjednocování ekonomického a vojenského potenciálu evropských socialistických zemí v zájmu jejich kolektivní obrany. Přitom Varšavská smlouva není pouhou protiváhou Severo-

atlantického paktu. Ve všech směrech se od něho diametrálně třídí, politicky i vojensky liší.

Na rozdíl od imperialistických bloků má Varšavská smlouva mnohostranný charakter, je mezinárodní smlouvou multilaterální. Nepředstavuje uzavřené vojenské seskupení, neboť se k ní mohou připojit další země, které usilují o zajištění míru. Klade si za cíl nejen obranu evropských socialistických zemí, ale též obranu evropského i světového míru. Varšavská smlouva je oproti imperialistickým blokům rozdílná svým posláním, neboť jejím hlavním cílem je zajistit trvalý mír důsledným bojem proti imperialistické reakci. Zvýrazňuje spolupráci nejen ve vojenské oblasti, ale i na dalších úsecích mezinárodních vztahů, především též v ekonomické, politické a kulturní oblasti. Signatáři smlouvy se zavazují zdržovat se ve svých mezinárodních vztazích hrozby silou nebo jejího použití a urovnávat své mezinárodní spory mírovými prostředky tak, aby nebyl ohrožen mezinárodní mír a bezpečnost.

Úkolem je — jak smlouva zdůrazňuje — hledat účinné prostředky ke všeobecnému odzbrojení, usilovat o zákaz jaderných zbraní a jiných druhů zbraní hromadného ničení. Současně smlouva stanoví, že bude-li v Evropě vytvořen systém kolektivní bezpečnosti a za tím účelem uzavřena celoevropská smlouva o kolektivní bezpečnosti, o což budou smluvní strany vytrvale usilovat, pozbude tato smlouva platnosti.

Vzájemné vztahy mezi socialistickými státy jsou budovány na zásadách socialistického internacionalismu. Jsou to vztahy, založené na přátelství, vzájemné účt, bratrské spolupráci a pomoci, na přísném respektování národní nezávislosti a státní svrchovanosti. Ekonomickým základem této jednoty je soustava socialistických výrobních vztahů, postupující ekonomická integrace v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci. Sociálně politickým základem je zejména třídní struktura společnosti, morálně politická jednota společ-

nosti a vedoucí úloha marxisticko-leninských stran. Ideový základ přitom tvoří marxisticko-leninská ideologie. Takto široce koncipovaná jednota má základní význam z hlediska zajištění obrany ČSSR v bratrském svazku se SSSR a s ostatními státy socialistického společenství. Všechny účastnické státy smlouvy jsou rovnoprávné, což nachází svůj výraz v celkovém systému organizace a v zásadách společně přijímaných opatření.

Hlavním politickým orgánem Varšavské smlouvy je na základě ustanovení této smlouvy Politický poradní výbor, kterému přísluší projednávat všechny klíčové otázky, které vyplývají z uskutečňování smlouvy. Účastnické státy mají ve výboru rovnoprávné zastoupení. Obvykle se výbor schází na nejvyšší úrovni, tj. za účasti generálů a prvních tajemníků komunistických a dělnických stran a nejvyšších státních představitelů členských států Varšavské smlouvy.

Rozhodnutí Politického poradního výboru na úseku obrany na základě ustanovení smlouvy uskutečňuje a spojené ozbrojené síly řídí Spojené velení ozbrojených sil, v jehož čele stojí velitel se svými zástupci a vojenskou radou. Zástupci hlavního velitele ozbrojených sil jsou ministři obrany nebo jiné vedoucí vojenské osoby států-účastníků smlouvy. Přísluší jim velet ozbrojeným silám každého státu, zúčastněného na smlouvě, vyčleněných do spojených ozbrojených sil. U hlavního velitele spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy je pro běžnou práci spojeného velení štáb, jehož sídlem je Moskva. Hlavního velitele a náčelníka štábu vojenských ozbrojených sil jmenuje Politický poradní výbor.

Varšavská smlouva, jakožto dobrovolný vojenskopolitický svazek evropských socialistických zemí, vyjadřuje mírové a humanitní zájmy nejen lidu socialistických zemí, ale i všeho pokrokového lidstva. Tvoří s vnitrostátním zákonodárstvím ČSSR souvislý, harmonický se rozvíjející celek.

Československá socialistická republika je pevným článkem zemí socialistického společenství, přičemž Varšavská smlouva je zdrojem její síly a obranyschopnosti. Právní řád Československé socialistické republiky vytváří v návaznosti na ustanovení Varšavské smlouvy všechny nezbytné právní předpoklady pro zabezpečování zájmů obrany Československé socialistické republiky a potřeb ozbrojených sil.

Obrana Československé socialistické republiky spadá do výlučné působnosti Československé socialistické republiky, prezident Československé socialistické republiky je vrchním velitelem čs. ozbrojených sil a přísluší mu mj. zastupovat Československou socialistickou republiku navenek, sjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy, vyhlášovat na návrh vlády Československé socialistické republiky

válečný stav a na základě rozhodnutí Federálního shromáždění ČSSR vypovídat válku, je-li Československá socialistická republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.

Ústava Československé socialistické republiky dále stanoví, že vládě ČSSR jakožto nejvyššímu výkonnému orgánu státní moci přísluší mj. zajišťovat plnění úkolů federace v oblasti obrany Československé socialistické republiky a rozhodovat o zásadních otázkách vnitřní a zahraniční politiky. Federálnímu shromáždění ČSSR jakožto nejvyššímu orgánu státní moci a jedinému zákonodárnému sboru Československé socialistické republiky přísluší mj. jednat o zásadních otázkách zahraniční i vnitřní politiky, usnášet se o vypovězení války, je-li Československá socialistická republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení. Samostatná zákoná úprava [Zákon č. 133/1970 Sb., o působnosti federálních ministerstev] stanoví federálním ministerstvům obecnou povinnost činit na svěřených úsecích opatření, nutná k zabezpečení obranné schopnosti ČSSR a potřeb ozbrojených sil a k právům státních orgánů, hospodářských a jiných organizací i k branné výchově obyvatelstva [Zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově] a jeho ochraně pro případ války. Federální ministerstvo národní obrany je přitom federálním ústředním orgánem státní správy pro zabezpečování obrany ČSSR a orgánem pro řízení a vedení Československé lidové armády a pro řízení civilní obrany.

Radě obrany státu [Ústavní zákon č. 10/1969 Sb. o Radě obrany státu] přísluší určovat hlavní směry přípravy a organizace obrany Československé socialistické republiky a činit opatření s tím spojená. K tomu zejména navrhuje příslušným ústavním orgánům opatření nutná k řízení státu v případě války, činí závěry z vojenskopolitického hodnocení mezinárodních vztahů a na základě toho navrhuje příslušným ústavním orgánům mezinárodně právní zabezpečení v zájmu obrany Československé socialistické republiky, popřípadě jiná opatření, která vyplývají z mezinárodních závazků Československé socialistické republiky. V případech ohrožení ČSSR vnějším nepřitelem činí Rada obrany státu opatření ke zvýšení připravenosti státu k obraně, a to ještě před vyhlášením válečného stavu nebo vypovězením války; za války rozhoduje o opatřeních spojených s vedením války. Ke svým rozhodnutím má Rada obrany státu právo stanovit závazné úkoly federálním mi-

nisterstvům, ostatním federálním ústředním orgánům státní správy a radám obrany republik. V případě nenadálého napadení ČSSR vnějším nepřitelem, které zneumožní na určitou dobu činnost předsednictva Federálního shromáždění nebo vlády ČSSR, činí Rada obrany státu nezbytná a neodkladná opatření k obraně, jež by jinak příslušela těmto orgánům. Rada obrany státu odpovídá za výkon své činnosti Federálnímu shromáždění ČSSR.

Speciální zákoná úprava, která se týká obrany Československé socialistické republiky [Zákon 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky], právně zakotvuje rozhodnutí lidu bránit vymoženosti socialistického zřízení proti každému nepříteli. V tomto vlasteneckém úsilí jej vede Komunistická strana Československa, která řídí zabezpečování nejvyšší obranyschopnosti země. K obraně vlasti spojuje lid své síly v duchu socialistického internacionalismu s lidem Svazu sovětských socialistických republik a ostatních zemí socialistického společenství pevnými spoleneckými svazky, jejichž výrazem je Varšavská smlouva. Uzákoněna jsou konkrétní práva a povinnosti státních, hospodářských a jiných orgánů a organizací i občanů při zabezpečování obrany za branné pohotovosti státu, dále posílání a úkoly civilní obrany a další opatření v zájmu obrany ČSSR. Současně se právně fixuje zásada, že povinnosti ukládané zákonem v zájmu Československých ozbrojených sil mohou být ukládány i ve prospěch spoleneckých ozbrojených sil.

Branný zákon stanoví úkoly ozbrojených sil, jejich složení a organizaci. Vymezuje obsah a osobní rozsah branné povinnosti občanů a specifikuje jednotlivé druhy branné povinnosti. Uzákonňuje mj. zásadu, že obrana Československé socialistické republiky je pevně zajištěna socialistickým zřízením a spoleneckými svazky se Svazem sovětských socialistických republik a s ostatními zeměmi socialistického společenství. Výslovně stanoví, že úkolem čs. ozbrojených sil je mj. plnit vojenské úkoly, které vyplývají ze spoleneckých závazků Československé socialistické republiky.

Z charakteristiky nejpodstatnějších ustanovení právního řádu ČSSR, která se týkají zabezpečování obrany ČSSR a Československých ozbrojených sil je patrné, že základní prameny socialistického mezinárodního práva, mezi něž patří Varšavská smlouva, jsou adekvátními právními prostředky v podstatě promítnuty do příslušných norem našeho vnitrostátního práva. Obdobně je tomu u ostatních pra-

menů socialistického mezinárodního práva, mezi něž patří zejména bilaterální smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, uzavřené mezi státy socialistického společenství. Jde především o smlouvu mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik, v níž je mj. vyjádřeno

pevné odhodlání společně s ostatními členskými státy Varšavské smlouvy a v souladu s Varšavskou smlouvou zajišťovat nedotknutelnost hranic členských států této smlouvy a činit všechna nutná opatření k zabránění agrese jakýchkoli sil militarismu a revanšismu a k odražení útočnicka.

Varšavská smlouva dokumentuje orientaci na rozvíjení vzájemné spolupráce států socialistického internacionalismu. Zákonitý proces této všestranné spolupráce, včetně spolupráce ve vojenství, mezinárodní kooperace, dělby práce a integrace, vede přitom ke sblížování socialistického mezinárodního práva obsaženého zejména v mezinárodních smlouvách a práva vnitrostátního. Jde o výrazné vzájemné působení jednoho práva ve vztahu k druhému, které vyplývá z úzké spolupráce států socialistického společenství. Jak v oblasti mezinárodního práva, tak v oblasti vnitrostátního práva jde o právní systémy

téhož třídně politického základu a charakteru. Z toho vyplývá potřeba vzájemného ideologického působení zákonodárství jednotlivých socialistických států.

Zvláštní význam přitom připadá sovětskému zákonodárství, které má dlouhodobou tradici a možnosti opírat se o systematický vědecký výzkum.

Jedním z trvalých úkolů při zdokonalování vnitrostátního zákonodárství je proto další postupné tvůrčí sjednocování základních právních vnitrostátních normativních opatření členských států Varšavské smlouvy v zájmu internacionálního zabezpečování obrany socialismu.

Místo modelového přístupu ve společenskovední výzkumné činnosti v oblasti vojenskosti

Modelový přístup při zkoumání společenských jevů a procesů v podmínkách socialistické armády je jednou ze zvláštních součástí systému metod a metodologické stránky společenského poznání. Největší předstih v této formě vědeckého poznání zaznamenala socialistická vojenská věda, která zahrnuje možnost modelového přístupu do systému metod, který jí napomáhá k odhalování zákonitostí, přírodních a funkčních závislostí spojených s bojovou činností. Zároveň plně využívá těch vymožeností, které poskytuje moderní výpočetní technika při uplatňování jak analytických modelů, tak i výhod statistického modelování. Ostatní vojenskovední disciplíny se dosud při svém poznávacím procesu otázkou modelového přístupu zabývají převážně jen okrajově. Složitost a často i pracnost modelovaného přístupu jsou hlavními příčinami, že modelový přístup při zkoumání určitých stránek vojensko-společenské reality není ještě plně ve všech rovinách vyřešený, rozpracovaný a především uplatněný. Významný podíl má na tom i složitost charakteru poznávaného objektu vědeckovýzkumné činnosti.

Při uplatňování tohoto metodologického přístupu při zkoumání společenských jevů a procesů je bezprostředně nutné posuzovat výhody a nevýhody, které tento přístup ve vědeckém poznání má, zároveň brát v úvahu i nebezpečí a omezení, která při jeho použití vznikají, nerealizujeme-li jej na správných metodologických principech. Nemůžeme jít cestou neopozitivistického myšlení, které redukuje modelový přístup (včetně uplatnění modelu v rovině společenského poznání) na čisté formálně logickou a logikomatematickou záležitost, zbavuje jej objektivního obsahu a fakticky je chápe pragmaticky — (vhodné nebo nevhodné v praktickém slova smyslu) nebo z pozic konvencionálního. Neopozitivismus především nevychází z prakticky ověřené skutečnosti, že **objektivním základem jakéhokoli modelová-**

ní je materiální jednota světa, všeobecná souvislost jevů a procesů, jednota nejobecnějších a obecných zákonů a zákonitostí společenského vývoje.

Uplatnění modelového přístupu ve společenskovední výzkumné činnosti v podmínkách socialistické armády je bezpochyby jednou z možných cest, jak zvýšit aktuálnost, exaktnost (a to nejen v úzkém matematickém smyslu) a efektivnost vědeckých výzkumů. Abychom pochopili celou šíři možností a omezení modelového přístupu a využití modelů ve společenském poznání, musíme vycházet ze základního rozdílu mezi modelovým a přirozeným přístupem ve vědeckovýzkumné činnosti.

Přirozený přístup se vyznačuje tím, že vědeckovýzkumná činnost je zaměřena na objekt výzkumu, který se vyvíjí a realizuje a je zkoumán v konkrétních podmínkách své hodnoty. To znamená, že sledované společenské jevy nebo procesy jsou zkoumány v takových podmínkách a v takovém rozsahu, jak se tyto v konkrétní podobě realizují v podmínkách socialistické armády. Na přirozeném přístupu je založena většina známých všeobecných a specifických metod vědeckého poznání. V přirodě, společnosti i lidském myšlení však existuje celá škála možných objektů vědeckovýzkumné činnosti, které ve své skutečné podobě se z celé řady různých důvodů nedají zkoumat. Důvody vyplývají z ekonomických, technických, rozměrových, prostorových, časových, psychologických a dalších možností přirozeného přístupu. Kromě toho existují také objekty společenského poznání, které se prakticky nedají v přirozených podmínkách sledovat. Tento problém v plné své nahotě vystupuje i před vědeckovýzkumnou činností v podmínkách socialistické armády, neboť celá řada společenských jevů a procesů, které jsou bezprostředně spojeny s bojovou činností, se prakticky (v mírových podmínkách) nedají ověřit.

Odtud pramení požadavek potřeby ta-

kového metodologického nástroje, který by umožňoval realizovat vědeckovýzkumnou činnost i za těchto složitých podmínek. Cesta řešení byla nalezena v modelovém přístupu a ve využití různých forem modelů a již materiálního, nebo ideálního charakteru.

Modelový přístup nemůžeme v prvé řadě ztotožňovat s modelem, i když vytvořený model tvoří jádro tohoto metodologického přístupu. **Modelový přístup je takový přístup v procesu vědeckého poznání, při kterém není bezprostředně sledována ta část společenské reality anebo systému, na který je zaměřena vědeckovýzkumná činnost; ke zkoumání je využíván nápomocný systém, který je v úzkém dialektickém vztahu ke zkoumané části společenské reality.** Neboť pod modelováním chápeme takový způsob odrazu objektivní reality, při kterém pro poznání originálu využíváme speciálně sestrojený model zobrazující podstatné vlastnosti sledovaného reálného předmětu, jevu nebo procesu. (Metodologia vojenno naučnovo poznania, Moskva 1977, s. 369.)

Ze dvou shodných systémů jenom tehdy můžeme jeden nazvat modelem, vystupuje-li ve funkci zástupce druhého systému. Jeho kvalita a kvantita se stávají objektem přímého nebo zprostředkovaného výzkumu a využívají se jako prostředek pro získání objektivních informací o druhém systému. Např. **bojová cvičení různého druhu se stávají modelem bojové činnosti, využíváme-li je jakožto nástroje pro získání nových dosud neznámých informací a faktů o druhu bojové činnosti a o množině dosud neznámých společenských jevů a procesů, které ve vztahu k danému druhu bojové činnosti vznikají a působí.** Konkrétní obsah a forma bojových cvičení při uplatnění nové bojové techniky může z toho hlediska tvořit výchozí model pro získání konkrétních poznatků pro potřebu ideově výchovné a psychologické přípravy vojsk.

Sovětský vojenský metodolog Dimitrijev uvádí pro vojenskou činnost tyto základní oblasti možného použití modelování:

- oblast vojenskovědeckých výzkumů, kam zařazuje vojenskotechnické, operačně taktické a vojenskocybernetické výzkumy,

- oblast výcviku a výchovy a speciální přípravy důstojníků,

- oblast praktického řízení vojsk v míru a zvláště ve válečné době v podmínkách dynamiky bojové činnosti. (Dimitrijev, A. P.: Metodologia i metody vojenno issledovania. Moskva. VPA V. I. Lenina 1973, s. 104—105.)

Mohli bychom tato stanoviska z pohledu našeho přístupu doplnit o to, že těžiště modelového přístupu ve společenskovědním poznání v armádních podmínkách je především zaměřeno na společenské procesy a jevy. Ty jsou spojené s bojovou a odborně vojenskou přípravou, která vede k vysokému stupni bojové a mobilizační pohotovosti, a mohou tak přispět k dalšímu prohlubování vedoucí úlohy strany v podmínkách ČSLA.

Při uplatňování modelového přístupu vycházíme ze zásady, že modelem rozumíme takový myšlenkový nebo materiálně realizovaný systém, který odráží nebo zobrazuje objekt výzkumu a je schopen jej nahradit tak, že při jeho analýze a studiu jsme schopni získat nové poznatky o sledovaném společenském objektu a jeho společenském pohybu. Model musí vyjadřovat podstatné stránky a části sledovaných společenských jevů, procesů a činností [včetně dynamiky jejich změn] pomocí vyjadřovacích prostředků. Znárodně je jenom ty části sledované společenské reality, které z hlediska cíle vědeckovýzkumné činnosti v podmínkách socialistické armády jsou podstatné a rozhodující. Jde o zjednodušené vyjádření a znázornění společenského pohybu, které se s ní shodují v podstatných vlastnostech a jejich ukazatelích, a to především v těch, které nás podle stanoveného objektu a cíle a druhu výzkumu zajímají.

Modelový přístup však nemůže po vzoru neopozitivismu vycházet z abstraktních schémat nebo z předběžných a nerálních matematických rovnic, ale musí se opírat o objektivně zjištěná fakta i ověřené informace vojenské nebo stranickopolitické činnosti. I když nevylučujeme možnost uplatnit ve společenskovědní výzkumné činnosti v podmínkách socialistické armády logikomatematické a matematicko-statistické modely nemůžeme vytvářet náročné matematickologické a matematicko-statistické modely, které neodpovídají objektivní realitě a do kterých se autoři snaží různými matematickologickými postupy objektivní realitu (především pak společenských pohybů) vtěsnat. Gnoseologická hodnota modelu spočívá totiž v tom, že je spojovacím nástrojem mezi objektivní realitou a teoretickým myšlením v poznávacím procesu.

V této souvislosti je vhodné — a především nutné — naznačit základní teoretické předpoklady možného uplatňování modelového přístupu ve společenském poznání v podmínkách socialistické armády. Především zdůrazňují, že tento přístup nemůžeme oddělit ani postavit mimo mate-

realistickou dialektiku. Základem tvorby jakéhokoli modelu (materiálního nebo teoretického) je marxisticko-leninská teorie poznání.

Každý jiný přístup, ve kterém je negována úloha těchto teoretických východisek, je neadekvátní a z hlediska zájmů objektivního vyjádření sledovaných společenských jevů a procesů v podstatě nepřipustný.

Model je gnoseologickým nástrojem poznávacího procesu, realizovaným specifickou formou. Z tohoto důvodu je vždy nevyhnutelné při realizaci modelového přístupu nejdříve zhodnotit objekto-subjektový vztah (v ontologickém a gnoseologickém významu a smyslu). Přitom realizovat vědeckovýzkumnou činnost pomocí modelu je možné proto, že objekt výzkumu a jeho model mají společné podstatné vlastnosti a ukazatele. Objekt, který má být poznán pomocí modelu, musí umožnit realizaci poznávacího procesu modelovým přístupem a uplatněný model musí v tomto procesu vyjadřovat jeho podstatné a charakteristické rysy.

V tomto smyslu vystupuje před vědeckovýzkumnou činnost v rovině společenského poznání významný moment modelového přístupu, kterým je vztah modelového objektu výzkumu (originálu) a modelu. Tuto otázku, jako i mnohé jiné problémy modelového přístupu (např. otázky gnoseologických funkcí modelů, způsob a klasifikace modelu), řeší teorie modelování. Základem této teorie je marxisticko-leninská filosofie jakožto všeobecná metodologie vědy a další teoretické poznatky, včetně kybernetiky a teorie informací. Zároveň jako způsob vědeckého poznání je založeno na schopnosti člověka abstrahovat některé základní ukazatele a vlastnosti objektu sledování a vymezit určující vztahy mezi nimi. Vzájemný vztah mezi modelovým objektem a modelem spočívá převážně na existenci izomorfismu a homomorfismu. „Izomorfismus znamená strukturální totožnost, homomorfismus znamená strukturální podobnost. Izomorfismus je vztah reflexivní, symetrický, tranzitivní. Homomorfismus je vztah reflexivní a tranzitivní, ale není symetrický.“ (Zelený, J.: Úvod do filosofie Praha, Svoboda 1969, s. 105.)

Je evidentní, že modely — včetně modelového přístupu ve společenskovědní výzkumné činnosti — není možné redukovat jen na modely představující materiální reprodukci originálu. Všeobecně jsou zdůvodňovány (na základě heuristické funkce) i modely teoretické.

V dialekticko-logické struktuře společenského poznání v armádních podmínkách je možné použít a uplatnit různé modely i pro různý účel (např. popis, vysvětlení, predikce, idealizace...), i pro každou rovinu výzkumného procesu.

Zároveň je možné vytvořit a ve vědeckovýzkumné činnosti uplatnit teoretické modely, které znázorňují základní teoretická a metodologická východiska, jakož i modely sledovaných jevů, procesů i konkrétní činnosti. V empirické rovině jde především o modelový experiment, který dává nové možnosti výzkumu složitých společenských jevů a procesů, které jsou vyvolány vědeckotechnickým rozvojem v ČSLA. Jde i o celou škálu materiálních a ideálních modelů spojených se systematizací získaných informací a faktů, včetně matematicko-statistických faktů (např. tabulky, grafy, schémata, příklady, přehledy atd.).

Nutnost a možnost uplatnění různých modelů v této rovině vědeckovýzkumné činnosti vyplývá z toho, že vzájemná souvislost, funkční a kauzální závislost se mnohdy nedají jinak zkoumat než na základě systematizace zjištěných faktů a informací. V poslední části empirické roviny vědeckého poznání vystupuje model jako představa, který vyjadřuje myšlenkový, smyslově názorný obraz vnitřní souvislosti sledovaného jevu a procesu, nebo ve formě znakového modelu, který představuje empirické souvislosti. Nejjednodušším znakovým modelem je matematická rovnice. **Zkoumání sledovaných souvislostí pomocí znakových modelů (např. korelační závislosti) však není konečnou rovinou teoretického výzkumu, je pouhým dovršením empirické roviny společenského poznání.**

Z hlediska rozsahu článku se nemohu zabývat celou šíří problémů, které jsou spojeny s modelovým přístupem ve společenskovědním výzkumu. Zaměřím pozornost jenom na ty otázky, které mohou vést k bezprostřednímu zkvalitnění vědeckovýzkumné činnosti v naší armádě. **Jde v první řadě o snahu přiblížit výzkum společenských jevů, procesů, a činnosti takovým podmínkám, které se co nejvíce podobají bojové činnosti.** V tomto případě je jasné, že právě modelový přístup může sehrát rozhodující úlohu, protože tuto naši snahu racionálně umožňuje. Přitom prvořadý význam má takový přístup, který uplatňuje využití optimálních modelů při zkoumání společenských jevů, procesů a činností, které probíhají ve společenské sféře socialistické armády a vztahují se k realizaci jejich základních principů výstavby.

Tyto modely můžeme považovat za pevná a vyhraněná kritéria. Slouží k posuzování míry, kterou se takto vytvořený model blíží k reálné skutečnosti nebo reálná skutečnost k optimálnímu stavu. V tomto pojetí je zároveň i základ možnosti pro použití optimálních modelů ve společenském poznání v armádních podmínkách.

Podívejme se však blíže na tyto možnosti. Vojská věda, operační umění a taktika, předpisy, řády a směrnice vymezují zásady a metody bojové a politické přípravy a bojové činnosti v celku. Na jejím základě (při zdůraznění podstatných momentů) můžeme vytvořit určitý optimální model nebo celý komplex dílčích modelů, které vychází model naplňují. Tento model nebo modely se potom konfrontují s reálnou skutečností a to v podmínkách, které se nejvíce přibližují bojové činnosti jednotlivých druhů vojsk. **K porovnání modelů se skutečností slouží optimální model za pevné a přesné kritérium. Jeho prostřednictvím je možné hodnotit bojovou a politickou připravenost vojsk na rozličných vztahových a organizačních rovinách.** Tento postup našel např. své uplatnění i ve "Výzkumu efektivní činnosti politického oddělení svazku", kde přesným vymezením požadavků na stranickopolitickou a ideově výchovnou práci politického oddělení svazku (dané předpisy, směrnice a úkoly HPS v ČSLA) vznikly optimální požadavky a kritéria na efektivnost práce politického oddělení v celku i v jeho jednotlivých sledovaných částech. Takto vymezená optimální kritéria jsou z hlediska realizace výzkumné činnosti vymezením optimálního modelu efektivnosti práce politického oddělení. Vytvořený optimální model se tak stal gnoseologickým nástrojem vlastního poznávacího procesu. Takto vytvořený model je množinou optimálních požadavků na jednotlivé dílčí sledované společenské jevy, procesy a činnosti, které jsou spojené se stanovenými cíli výzkumu jednotlivých částí stranickopolitické a ideově výchovné práce politického oddělení svazku. Vymezená optimalizace efektivnosti práce politického oddělení z hlediska potřeb stranickopolitické práce a ideově výchov-

né práce byla potom vědeckovýzkumnou činností konfrontována s reálnou skutečností — jak v normálních podmínkách života sledovaných útvarů, tak i v podmínkách, které se přibližují co nejvíce konkrétní bojové činnosti, tzn. při taktických cvičeních. Výzkumná činnost však potvrdila, že v souvislosti s uplatněním optimálních modelů je nutné podle objektu a cíle vědeckovýzkumné činnosti vždy tento způsob modelového přístupu doplnit dalšími metodami, které by umožnily sledovat daný společenský problém komplexně v celém svém rozsahu a v celé své významnosti.

Jsou samozřejmě i jiné možnosti (např. optimálně vymezením pomocí modelu určité činnosti a ověřit je ve společenské praxi). Na této bázi můžeme zkoumat i vzájemný vliv průběhu určité konkrétní formy bojové činnosti, vymezené předpisy a zásadami vojenské vědy, operačního umění a taktiky. Zároveň můžeme zkoumat takové společenské jevy a procesy, které probíhají současně s odborně vojenskou přípravou a významně působí na plnění úkolů bojové a politické přípravy. Vystupuje přitom do popředí úzká souvislost modelového přístupu s přístupem experimentálním, neboť pouze takový postup vede k zachycení dynamiky společenských změn a zároveň umožňuje vymezením vzniklé kauzální a funkční závislosti.

V článku jsem naznačil jen některé možnosti uplatňování modelového přístupu a významu modelů ve společenském poznání v podmínkách ČSLA. Mnohé oblasti a především problémy, které jsou s tímto přístupem spojeny, nejsou a v podstatě ani nemohou být pro nedostatek zkušeností všestranně vysvětleny. Je však nutné tuto metodu ve společenském poznání dále rozvíjet a tak adekvátním uplatněním modelového přístupu docílit toho, aby v bezprostřední vědeckovýzkumné činnosti byly odhaleny ty možnosti a omezení, které modelový přístup poskytuje, při zkoumání především těch společenských jevů a procesů, které jsou vyvolány současným stavem vědeckotechnického rozvoje v podmínkách naší armády.

VELITELSKO-ŠTÁBNÍ CVIČENÍ SE ŠTÁBY »B«

Dvoustupňová velitelsko-štábní cvičení v terénu a s pojítky se štáby „B“ svazků jsou jednou z nejvyšších forem polní přípravy velitelů a štábů „B“ k přípravě, organizaci, zabezpečení, řízení a vedení bojové činnosti vojsk. Již z toho vyplývá závažnost, s jakou máme přistupovat k přípravě tohoto cvičení. Velitelsko-štábní cvičení jako metoda přípravy velitelů a štábů „B“ umožňuje prověřit, na jakém stupni bojové připravenosti jsou vytvářející se štáby. Umožňuje procvičit a prověřit v plném rozsahu celý štáb, náčelníky všech druhů vojsk a služeb.

Tato cvičení v terénu s pojítky mají praktická uplatnění a význam tehdy, jsou-li štáby „B“ jako orgány velení na tom či onom stupni doplněny lidmi, technikou a materiálem dle tabulek cvičných počtů a všichni předurčení důstojníci jsou dle plánů bojové a politické přípravy uvolněni k výkonu svých funkcí.

V článku chci na základě zkušeností ukázat možné formy, metody a způsoby zpracování obsahové náplně některých řídicích dokumentů velitelsko-štábního cvičení, abychom vytvořili optimální podmínky pro všestrannou připravenost štábů „B“. V první fázi jde o základní aspekty sladění štábů, v dalších pak o procvičení, prohloubení vědomostí, opakování, vytváření stereotypů a návyků ve štábní práci v poli.

Praxe potvrzuje, že na štáby „B“ máme klást stejné nároky a požadavky při práci v poli jako na pracovní kolektivy štábů, které pracují v mírové přípravě a plní běžné úkoly bojové a politické přípravy jako jednolitý kolektiv. Přesto při zpracování řídicích dokumentů velitelsko-štábního cvičení pro méně sladěné a v mnohých případech neúplné (nedoplněné) štáby „B“ budeme, i vzhledem k rostoucím nárokům na řízení a vedení soudobého boje, přistupovat citlivě a diferencovaně. Z hlediska času i náplně by řídicí dokumenty měly plně zabezpečit splnění postavených učebních cílů a úkolů. Budeme brát v úvahu, že do těchto štábů vstupují lidé v mnohých případech s men-

šími teoretickými znalostmi, praktickými zkušenostmi a návyky ve štábní práci v poli. Někdy půjde i o posluchače škol a akademií, u kterých prioritně převládá poznávací tendence a snaha něčemu novému se naučit. Vedle procvičování budeme u nich uplatňovat metodu opakování a praktického prohlubování získaných teoretických vědomostí a znalostí. Návyky a ostatní prvky sladěné pracovní činnosti, které jsou vlastní sešlým kolektivům organických velitelů a štábů, budeme zde teprve vytvářet. Těmto objektivním podmínkám musíme přizpůsobit i přípravu štábu, který cvičení organizuje a řídí.

V článku chci dílčím způsobem ukázat možné zpracování některých podkladových řídicích a pomocných materiálů pro velitelsko-štábní cvičení v terénu s pojítky štábů „B“ (msd). Upozorním na ty změny v řídicích písemných podkladech, které vyvstávají při zpracování velitelsko-štábního cvičení pro štáby „B“ z popsaných objektivních skutečností. Začínajícím zpracovatelům cvičení chci na základě vlastních zkušeností uvést některé důležité zásady a požadavky, které nemůžeme pominout při zpracování velitelsko-štábních cvičení.

Ke zpracování velitelsko-štábního cvičení se štáby „B“ přistoupíme zvlášť pozorně a citlivě. Nejprve si ujasníme téma cvičení, v jakém termínu má proběhnout a jaká má být účast cvičících štábů a posilových prostředků. Pak si ujasníme prostor cvičení a vyhodnotíme, který směr je nevýhodnější z hlediska plnění cílů cvičení. Zvlášť důležité je předem si vyhodnotit první (mobilizační) část cvičení, abychom si ujasnili složitost problematiky při přechodu a návaznosti cvičení v terénu s pojítky. Z důvodu utajení nemohu uvést konkrétní rozbor první části cvičení (může mít též v konkrétních podmínkách určité odlišnosti), chci jen zdůraznit, že jedna část cvičení musí podmiňovat druhou a z ní logicky vycházet. Návaznost musí být maximálně konkrétní.

Učební cíle velitelsko-štábního cvičení by měly s větším důrazem (než pro organické štáby) zabezpečovat a sledovat sladění činnosti velitelů a štábů v polních podmínkách, zdokonalit je v nepřetržité realizaci opatření velení vojskům v období příprav a v průběhu vedení bojové činnosti a prověřit připravenost velitelů a štábů k velení vojskům v podmínkách, které se co nejvíce přibližují bojové situaci. Kromě faktorů sladění činnosti ve všech fázích přípravy a vedení boje a faktografické realizace a zapracování úkolů stanovených v oblasti přípravy velitelů a štábů R MNO pro daný výcvikový rok, musí cíle cvičení též zabezpečovat a vyzvedávat aspekty a principy učení velitelů a štábů s důrazem a zaměřením na nové poznatky z oblasti operačního umění a taktiky, znalosti takticko-technických dat, taktických a operačních norem, zásad bojového použití vlastních vojsk i nepřítelů. Cíle musí též kvalitativně vyjadřovat obsah stanoveného tématu pro cvičení.

Výchozí situace a zámysl stran:

Výchozí situace začneme rozpracovávat nejdříve pro stranu „západní“. Tuto zpracujeme zpravidla o jeden stupeň výše, než na jakém probíhá cvičení, a snažíme se v ní stručně, ale jasně rozebrat výchozí situaci u protivníka tak, abychom mohli plynule po ukončení mobilizační rozehry „východní“ navázat vlastním velitelsko-štábním cvičením v terénu a polní přípravou.

U „východních“ postupujeme obdobným způsobem jako u strany „západní“ s tím rozdílem, že v této výchozí situaci zapracujeme takovou situaci, na základě které můžeme realizovat „mobilizační“ část cvičení. Tak např. stručně

rozebereme situaci vlastních vojsk z vyššího stupně velení a pak se podrobněji zabýváme výchozí situací cvičícího svazku tak, abychom ji mohli bez složitých úprav použít v další zpracovatelské činnosti pro vypracování podkladů stati zvláštní situace do námětu cvičení.

Zámysl stran — jako u výchozí situace zahajujeme zámyslem „západního“. Závěry plynoucí ze zámyslu na straně „západních“ musí jasně ukázat, zda nepřítel v dosavadních bojích použil jaderné zbraně, nebo kdy pravděpodobně na používání jaderných zbraní nepřítel přejde. Dále musí zámysl vyjádřit druh bojové činnosti nepřítel, zda útočí a na jakých směrech, nebo jaký druh manévru se u nepřítel v nejbližší časové relaci předpokládá. Můžeme i řešit pravděpodobný zámysl nepřítel variantně, vyžaduje-li to tvorba zámyslu činnosti „východního“.

U „východních“ v první fázi ukážeme, která vojska a v jakém složení mají úkol plnit. Zámysl činnosti vlastních vojsk opět vychází z bojové činnosti nadřízeného stupně. V případě aktivní útočné činnosti, v zámyslu uvedeme směr hlavního úderu, v obraně uvedeme směry, na které musíme soustředit pozornost. Zámysl (tak jako u strany „západní“) obsahuje druhy bojové činnosti a formy manévru zamýšlených v průběhu cvičení.

Zámysl činnosti cvičícího svazku zpracujeme podrobně, protože nám slouží při zpracování dalších řídicích a pomocných dokumentů jako např. „Plán řízení velitelско-štábního cvičení“, různých dokladů, rozborů, přípravy řídicí skupiny a pomocníků hlavního řídicího atd. U velitelско-štábních cvičení této kategorie je výhodné zpracovat zámysl činnosti ve variantách, abychom mohli řešení cvičících v průběhu cvičení přizpůsobit vývoji situace na frontě a vést rozehru podle jedné z možných zámyslových variant.

Tvůrčím způsobem přistupujeme k řešení a vytváření výchozí situace a zámyslu stran v jedné kontinuitě s vytvářením hrubého zámyslu cvičení. Hrubý zámysl zpracováváme na papír nebo přímo úhlem na mapu, což se nám osvědčilo, protože to usnadňuje práci. Řešíme-li daleký přesun, je vhodné hrubý zámysl v návrhu zpracovat na mapě 200 000.

V návaznosti můžeme souběžně zahájit práce na tvorbě období cvičení a učebních úkolů. První období zpravidla ponecháme k řešení otázek uvedení svazku do některého z druhů bojové a mobilizační pohotovosti a řešíme v něm mobilizační rozvinování svazku. Učební úkoly tohoto období volíme v úzké součinnosti s organizačními a mobilizačními orgány štábu, na jehož stupni cvičení připravujeme. Je výhodné v průběhu dokončování úkolů prvního (mobilizačního) období, aby část cvičícího štábu již řešila úkoly spojené s vyvedením štábů k realizaci polní činnosti, jako např. zplánování a všestranné zabezpečení reálných i ostatních řešených přesunů, nebo vyčleněná skupina, aby řešila úkoly spojené s plánováním jiné bojové činnosti. Obsah dalších období cvičení, jejich časové sladění a tvorba učebních úkolů se v podstatě neliší od jiných cvičení.

Rozdíl je však v tom, že na základě zkušeností je lépe vytvářet méně učebních úkolů. Cílem je ponechat více času na jejich procvičení a dokonalé zvládnutí příslušníkům štábu, který zpravidla není na takovém stupni bojové připravenosti, sladění a vycvičení, aby byl schopen řešit ihned v celém komplexu veškerou problematiku přípravy a řízení boje, jako normální štáb. Proto budeme v první fázi cvičení vytvářet učební úkoly vysoké kvality a ome-

zené kvantitativně tak, abychom umožnili jejich kvalitní procvičení. Za tím účelem přičleníme do sestavených učebních úkolů i část otázek, které zpravidla řešíme při štábních nácvičích jako např. :

- zdokonalit praktické návyky důstojníků při plnění funkčních povinností podle jejich zařazení a vzájemnou spolupráci mezi nimi;

- procvičit důstojníky v organizaci práce v terénu, ve velení podřízeným štábům, při přípravě a v průběhu vedení bojové činnosti;

- zdokonalit úroveň připravenosti, sladění a zvýšit úroveň operativnosti a organizovanosti v práci jednotlivých skupin a celého štábu jako orgánu velení vojskům;

- zvládnout nově zaváděnou techniku k zabezpečení velení, nové i dosavadní spojovací prostředky, štábní pracoviště atd.

Tvorbou obložíme cvičení a jejich učebních úkolů dokončujeme jednu z nejdůležitějších etap tvůrčí práce, která tvoří vedle Plánu provedení cvičení základy, na kterých stojí celé cvičení. Jsou-li tyto základy pevné a propočty zdůvodněné, máme potom vytvořené dobré předpoklady ke zpracování všech dalších dokumentů, nutných pro řízení a zabezpečení průběhu cvičení.

Podkladové a přípravné písemné materiály můžeme shrnout do jednoho dokumentu, který nám slouží pro zabezpečení řešení součinnostních zpracovatelských vazeb s druhy vojsk a jako výchozí podklad pro dopracování dalších řídicích dokumentů cvičení.

Tento dokument můžeme nazvat „Pojetí pro zpracování velitelsko-štábního cvičení“ (popř. Zámysl zpracování cvičení). Protože v článku nemohu rozebrat zpracování všech pomůcek pro řízení cvičení, uvedu jen, které dokumenty se nám osvědčily a jakou metodu časové posloupnosti při jejich zpracování volit.

Pro přípravu cvičení si zpracujeme „Kalendářní plán zpracování VŠC“, ve kterém podle metodologické posloupnosti a časové kontinuity důležitosti uvádíme pořadí vyhotovení jednotlivých písemností a čas pro zpracování. Jde o jednoduchý graf, kde uvádíme druh dokumentu (činnosti), kdy na něm pracujeme (který den) a délku práce. Celá příprava a zakončení cvičení vyžaduje okolo dvou měsíců (vše závisí na sladění a zkušenosti štábu, který cvičení připravuje).

Velitelsko-štábní cvičení se štáby „B“ zahajujeme (jak jsem již uvedl) mobilizační rozehrů zpravidla s uvedením svazku do plné bojové pohotovosti. To umožňuje přechod štábu ke cvičení v terénu s pojitky a co nejrychleji překonat počáteční potíže v seřazenosti jednotlivých prvků štábu. Čas je i pro nový štáb neúprosný a proto musí i on od začátku pracovat cílevědomě a organizovaně, plně využívat metody souběžného plánování, prostředků mechanizace a automatizace velení, zejména prostředků střední a malé mechanizace.

K tomu, aby štáb „B“ mohl rychle překonat počáteční nesladěnost a začal plnit úkoly organizovaně, musíme přizpůsobit obsahovou i časovou náplň prvního období cvičení v terénu. Zabezpečíme, aby postupně po splnění počátečních méně složitých učebních úkolů přibývala i náročnost na cvičící co do prostorové, tak i časové roviny plnění bojových úkolů. Tím cvičící jsou nuceni pracovat podle požadavků moderních zásad vedení boje. Jako podklad pro řízení cvičení zpracujeme podle předpisu Všeob-P-33 a Vševojsk-51-12

písemný Plán řízení velitelsko-štábního cvičení, který ovšem přizpůsobíme (obsahově i časově) objektivním podmínkám co do časového uspořádání plnění učebních úkolů se zaměřením na rozhodovací proces. V první třetině cvičení ponecháme v plánu více času na práci cvičicím s cílem zabezpečit zapracování a sladění všech složek štábu a součinnostních otázek.

Dále postupem doby stupňujeme požadavky tak, aby štáb pracoval podobně jako normální štáb. K tomu se osvědčilo zpracovávat Plán řízení podrobně v částech, kde je rozpis plánovacího procesu, s podrobným určením času dle metodiky práce štábu divize v poli. Forma plánu je vcelku známá. Musí obsahovat všechny potřebné rubriky jako např. dobu (den, čas reálný a astronomický), učební úkoly, situace (západních, východních), způsob plnění (řídící cvičení, velitel a štáb divize, velitelé a štáby útvarů). Jako pomůcku k Plánu řízení zpracovujeme graficky „Plán rozehry situací“ a to na mapu 100 000. V platných předpisech se o něm nehovoří, ale zkušenost ukazuje, že je to dokument přímo integrující k plánu řízení. V přípravné fázi do zahájení cvičení v něm uvedeme pouze základní výchozí situace a údaje dané cvičicím štábům námětem, či bojovým nařízením. Ostatní prvky bojových sestav a plný rozsah grafické náplně tohoto dokumentu se doplňuje a podrobně rozpracovává až v samotném průběhu cvičení na základě výsledku rozhodnutí cvičicího velitele a jeho štábu.

Upřesnění vývoje situací na frontě a jejich řešení při cvičení nepřipravujeme v přípravné fázi cvičení, ale jak jsem uvedl jsou předmětem přípravy a řešení skupiny rozehry až v samém průběhu cvičení, což sebou nese celou řadu výhod. „Plán rozehry situací“ vychází z „Plánu provedení velitelsko-štábního cvičení“ a to pouze v jeho základním pojetí (výchozí situací). Ostatní taktické situace a zpracovaný zámysl do „Plánu rozehry“ nepřenesíme. Tato metoda práce je však časově náročná v průběhu vlastního řízení cvičení. Na druhé straně však tato metoda zabezpečuje reálný pohled na průběh celého cvičení a funkční činnosti všech cvičicích.

Další zpracovávaná řídící dokumentace (až na zpracování funkčních přehledů štábů útvarů a svazku) se neliší od jiných cvičení, a proto se jimi nezabývám. Chtěl jsem ukázat ze zkušenosti jen na některá specifická zpracování podkladových materiálů pro řízení velitelsko-štábních cvičení se štáby „B“, kde musíme věnovat větší pozornost k dosažení sladěnosti ve všech otázkách organizace práce, řízení a přípravy velitelů a štábů k zabezpečení bojové připravenosti a stmelení, upevňování pracovních kolektivů štábů a vyvedených přidělených posilových prostředků. Výsledkem této činnosti a snahou musí být přiblížení podmínek výcviku a výchovy štábu „B“ k reálné skutečné činnosti.

RADIOELEKTRONICKÝ ÚDER

Jeden z charakteristických rysů radioelektronického boje v soudobých operacích spočívá v jeho zaměření na ničení a rušení činnosti celých systémů velení vojskům a řízení zbraní.

K efektivnímu narušení radioelektronických systémů nepřítele budeme promyšleně spojovat radioelektronické rušení s ničením míst velení, spojovacích uzlů, středisek a stanovišť uvědomování PVO a řízení taktického letectva, prostředků radionavigačních systémů a dalších radioelektronických objektů. Cílů radioelektronického boje můžeme dosáhnout soustředěním sil a prostředků ničení a rušení, jejich hromadným použitím v rozhodujících fázích operace proti nejdůležitějším radioelektronickým systémům a prostředkům nepřítele. Soustředěné použití rušících prostředků se současným vedením úderů a paleb raketového vojska, dělostřelectva a letectva s cílem úplného narušení velení vojskům a řízení zbraní nepřítele na jednom nebo několika vybraných směrech a na potřebnou hloubku operační sestavy nepřítele představuje **radioelektronický úder**.

Radioelektronický úder začíná zpravidla před nebo současně se zahájením důležité fáze (etapy) operace, jako je odražení agrese nepřítele, přechod do útoku, průlom nepřátelské obrany, překonávání vodního toku na širokém úseku, odražení nepřátelského protiúderu, zasazování druhého sledu, přechod na hromadné použití jaderných zbraní apod.

Kvalitu a výsledný efekt radioelektronického úderu ovlivňují zejména:

- včasné zjištění, správný výběr a rozdělení objektů pro ničení a rušení;
- správné stanovení cílů a úkolů a jejich důsledné podřízení zámyslu operace;
- využití momentu překvapení co do času zahájení, objektů působení, metod a hromadného použití sil a prostředků ničení a rušení;
- koordinované působení sil a prostředků ve stanovených lhůtách, na vybraných směrech a do potřebné hloubky operační sestavy nepřítele.

Plánování radioelektronického úderu, jeho organizaci a řízení zabezpečuje štáb vyššího svazu. Tato centralizace umožňuje koordinované a hromadné použití prostředků ničení a rušení. Vyšší svaz zabezpečuje přípravu a řízení soustředěných úderů raketového vojska, letectva, paleb dělostřelectva, časové sladění radioelektronického rušení taktických i operačních systémů velení vojskům a řízení zbraní nepřítele. Radioelektronického úderu se zúčastní rovněž síly a prostředky PVOS, vyčleněné na základě součinnosti mezi štábem vyššího svazu a velitelstvím PVOS. Radioelektronického úderu se zúčastní i prostředky svazů a svazků podle „Plánu radioelektronického úderu“, který zpracovává oddělení REB v součinnosti se zainteresovanými složkami a s velitelstvím PVOS.

Při zpracování plánu vycházíme z hlubokého, všestranného zhodnocení radioelektronické, ale i vševojskové situace v celém pásmu, z předpokládané činnosti vojsk nepřítele i vlastních. Zkušenosti z cvičení ukazují, že oddělení REB musí nepřetržitě sledovat vševojskovou situaci a v součinnosti s dalšími složkami štábu vyhodnocovat její vývoj, aby mohlo včas úkolovat podřízené.

Při hodnocení radioelektronické situace v přípravě „Plánu radioelektronického úderu“ si ujasníme místo, úlohu a možnosti jednotlivých radioelektronických systémů pro zabezpečení velení vojskům a řízení zbraní v konkrétní situaci, tj. v daném údobí operace.

Podrobně hodnotíme:

- strukturu systémů velení, řízení zbraní a jejich nejdůležitější prvky;
- silná a slabá místa radioelektronických systémů nepřítele a možnosti efektivního působení na ně;
- sestavu a možnosti sil a prostředků radioelektronického boje.

Z ujasnění úkolu a ze zhodnocení radioelektronické situace vyplynou požadavky na průzkum, ničení a rušení radioelektronických systémů a prostředků nepřítele, opatření k ochraně vlastních systémů velení vojskům a zbraňových systémů, jakož i úkoly pro boj s technickým průzkumem nepřítele.

Kromě závěrů z hodnocení situace tvoří výchozí podklady pro plánování radioelektronického úderu tyto dokumenty:

- odborná směrnice nadřízeného velitelství;
- rozhodnutí velitele;
- pokyny náčelníka štábu.

Velitel ve svém rozhodnutí určuje zpravidla cíl úderu, úkoly svazům a svazkům k ničení, útvarům REB k rušení nepřátelských radioelektronických systémů a prostředků, směry a období narušení velení vojskům a řízení zbraní nepřítele a opatření k zabezpečení spolehlivého velení vlastním vojskům.

Náčelník štábu, na základě rozhodnutí velitele, upřesňuje ve svých pokynech úkoly pro průzkum radioelektronických objektů nepřítele a k jejich ničení, stanoví způsob použití útvarů REB, konkretizuje opatření ochrany provozu vlastních radioelektronických systémů a opatření boje s technickým průzkumem nepřítele. Stanoví dobu na zpracování a předložení „Plánu radioelektronického úderu“ a odborných nařízení ke schválení a upřesní způsob součinnosti při plánování radioelektronického úderu.

Součinnost k plánování radioelektronického úderu se organizuje zpravidla na pracovišti oddělení REB za účasti zástupců zpravodajské správy, správy RVD a letecké armády. Dílčí otázky řešíme s operační správou, správou spojovacího vojska, správou vojska PVO, správou ženijního vojska a s velitelstvím PVOS.

Zpravodajská správa se podílí na hodnocení radioelektronické situace, ke kterému poskytuje základní údaje a provozní charakteristiky radioelektronických prostředků a upřesňuje rozmístění radioelektronických objektů. Plánuje, organizuje a řídí průzkum ve prospěch radioelektronického úderu. Společně s oddělením REB a v součinnosti s operační správou řeší rozmístění útvarů radioelektronického průzkumu a útvarů REB, otázky organizace součinnosti a výměny informací mezi těmito útvary.

V součinnosti se správou RVD plánujeme ničení radioelektronických objektů, lhůty vedení úderů a paleb, řešíme otázky ochrany objektů a prostorů bojového rozmístění raket silami a prostředky radioelektronických útvarů REB a opatření ochrany radioelektronických prostředků RVD.

S velitelstvím letecké armády řešíme zejména otázky spojené s průzkumem a ničením radioelektronických objektů nepřítelů, koordinovaným použitím radiotechnických útvarů REB a s řízením bojové činnosti vrtulníkové letky REB.

S operační správou vybíráme prostory bojového rozmístění útvarů REB, doby a osy přesunu, lhůty pohotovosti útvarů k účasti na radioelektronickém úderu, upřesňujeme prostory klamně činnosti rušičů a období jejich činnosti, stanovíme signály a způsob jejich předání.

Se správou spojovacího vojska řešíme otázky zabezpečení spojení s útvary REB, opatření k ochraně provozu rádiových a radioreléových prostředků v průběhu radioelektronického úderu (jde o výběr kmitočtů a frekvenčních pásem, ve kterých je třeba vyloučit vlastní záměrné rušení). Organizujeme využití spojovacích prostředků pro účely rušení při radioelektronickém úderu a to na omezenou dobu, kdy bude účelné v některých rádiových sítích a na některých rádiových a radioreléových směrech dočasně přerušit spojení.

V součinnosti se správou vojska PVO upřesňujeme hlavní náletové směry a předpokládané počty nepřátelských letounů na jednotlivých směrech, sektory a období plnění úkolů vrtulníky rádiové vrtulníkové letky REB, zabezpečení součinnosti mezi radiotechnickými útvary PVO a REB, opatření k ochraně vlastních radioelektronických prostředků, včetně otázek elektromagnetické koexistence.

S velitelstvím PVOS dohodneme součinnost při použití útvarů a jednotek REB, sektory a lhůty plnění úkolů vrtulníky rádiové vrtulníkové letky REB a opatření elektromagnetické koexistence.

Souběžně s řešením součinnostních otázek a s přípravou „Plánu radioelektronického úderu“ oddělení REB zpracovává nařízení pro organizaci REB a bojová nařízení útvarů REB, probíhá vzájemná výměna informací a přebírání hlášení od podřízených.

„Plán radioelektronického úderu“ (viz vzor) zpracováváme v jednom výtisku a podepisuje jej náčelník REB, náčelník zpravodajské správy, správy RVD a náčelník štábu letecké armády. Schvaluje jej náčelník štábu. Plán obsahuje

Velitelství vyššího svazu

Oddělení REB

Čj.:

Schvaluji:

Náčelník štábu

hodnost Jméno

Plán radioelektronického úderu

k odrazení agrese nepřítele

Hlavní RE objekty operačního uskupení nepřítele			t															
Typ	Příslušnost	Průzkum (poloha)																
	sk A	rp ZU, SHPz č																
	as(A)	rp ZU, pzlp																
	od	rpr ZU, pzlp																
	md																	
	as(N)																	
	td																	
	křs PE																	
	dp LA																	
	spojp	LAUDA																
	rřtl	pzlp																
(Sily a prostředky EV RNS, RLS, PVO a další)																		

Náčelník REB

hodnost

Jméno

V součinnosti s:

Náčelník ZS

hodnost

Jméno

Náčelník RVD

hodnost

Jméno

Náčelník štábu LA

hodnost

Jméno

hlavní radioelektronické objekty nepřítele a jejich příslušnost, úkoly průzkumu, ničení a rušení. Sladěnou činnost druhů vojsk a služeb znázorňuje časová osa. Čas „Č“ vyjadřuje dobu zahájení radioelektronického úderu.

Úkoly k účasti podřízených svazů, svazků a útvarů REB při radioelektronickém úderu uvádíme v odborných a v bojových nařízeních. V nich upřesníme objekty, úkoly k ničení a rušení, stanovíme signály k zahájení a ukončení radioelektronického úderu. K tomu využíváme formalizovaných dokumentů.

Radioelektronickému úderu bude předcházet intenzivní průzkum všeho druhu a zpravidla i včasné přeskupení prostředků ničení a rušení. Radioelektronický úder může trvat od 30 do 120 minut, v některých případech, v závislosti na situaci, i déle. Radioelektronický úder bude zpravidla zahájen radioelektronickým rušením, na které naváží úder raket, letectva a palby dělostřelectva. Součástí úderu mohou být i destrukční akce diverzních skupin, zaměřené na vyřazení z činnosti spojovacích uzlů nebo jiných radioelektronických objektů nepřítele. Radioelektronické rušení nejčastěji zahájíme několik minut (5 — 10) před anebo současně s úderem raket a palbami RVD, s cílem zamezit rušeným prostředkům přechod na jiné kmitočty ještě do zahájení plánované činnosti vojsk, v jejichž prospěch radioelektronický úder vejeme. V ojedinělých případech může radioelektronické rušení navazovat na úder RVD a letectva.

Radioelektronický úder řídí středisko velení, kde jsou soustředěni hlavní funkcionáři velitelství a štábu vyššího svazu. Velitel přijímá hlášení, informace a na základě zhodnocení situace vydává rozkaz k zahájení rušení úderů, palby RVD a letectva. Po obdržení rozkazu jednotliví náčelníci zabezpečí vyhlášení stanovených signálů k účasti podřízených na vedení radioelektronického úderu.

Radioelektronický úder je nejúčinnější forma radioelektronického boje. Správná organizace radioelektronického úderu v souladu se zámyslem operace a jeho vedení s využitím momentu překvapení může pozitivně ovlivnit další vývoj operace.

K NIČENÍ SPECIÁLNÍCH VÝSADKŮ NEPŘÍTELE NA TERITORIU

V článku uvádím pohledy na způsob přípravy a předurčení speciálních výsadků nepřítele, na možnosti jejich vysazení a vedení záškodnické činnosti. Tímto chci přispět k dalšímu teoretickému rozpracování těchto otázek a zejména k vyvození možné varianty jejich aktivního vyhledávání a ničení na teritoriu.

Vycházím z poznatků, že v některých případech nedoceňujeme skutečnou nebezpečnost těchto výsadků nepřítele pro teritorium. Určité podcenění vyplynulo snad z dřívějších poznatků, ale v této oblasti došlo k pronikavým změnám. Proto bude vhodné se blíže seznámit s hlavním zaměřením, předurčením, jakož i možnostmi speciálních výsadků nepřítele. Považuji tuto problematiku za velmi aktuální a potřebnou pro velitele a štáby různých organizačních stupňů.

Možnosti speciálních výsadků nepřítele

Vedoucí představitelé amerických ozbrojených sil a vedení NATO věnují dlouhodobou pozornost rozpracování a aplikaci veškerých poznatků z druhé světové války a lokálních válek na **speciální válku** (special warfare). Na vedení této války se mají bezprostředně podílet **speciální výsadky**, které mají být jako jeden z efektivních prostředků k plnění vysoce náročných a **jakýchkoli** bojových úkolů na **kterémkoli** místě v týlu protivníka. Tyto požadavky se mohou zdát nadnesené. Ovšem skutečnost je jiná. Ještě před několika lety byla předpokládána hloubka vysazení speciálních výsadků limitována maximální vzdáleností čáry dotyku **500 km**. O několik roků později již **1000 km** a v současné době se předpokládá, že mohou být vysazeny až do hloubky **3000 km**. S přihlédnutím na americké základny rozmístěné kolem států Varšavské smlouvy a i další území, z kterého mohou být speciální výsadky použity, můžeme vyvodit, že mají skutečný dosah na celé teritorium těchto států (včetně našeho).

Západní vojenští teoretici původní koncepci a zaměření přípravy těchto jednotek i varianty použití neustále zdokonalují. Tím se vytváří zvýšená hrozba pro týl protivníka a jeho teritorium. Podle soudobých poznatků dochází k podrobnějšímu rozpracování **nových názorů a zásad** na dosavadní způsoby vedení **speciální války**. Určité přehodnocení dosavadních forem této války vytváří podstatně větší uplatnění zejména pro speciální výsadky.

Podle jejich názorů nedílnou součástí speciální války jsou **další tři varianty**, které celkové možnosti diverzní činnosti podstatně rozšiřují. Jde o využití speciálního výsadku při vedení **psychologické války** (War of nerves), dále **války v omezeném rozsahu** (War of limited objective) a pak přímo **vyhlazovací války** (War of extermination).

První varianta předpokládá ideologickou diverzi zaměřenou na rozklad socialistického uvědomění a protimperialistického smýšlení obyvatelstva, vytvoření negativních postojů u skupinek, části obyvatel, která se s pomocí reakčních sil má projevit v kontrarevolučním jednání včetně odmítání plnění rozkazů, neplnění pracovní povinnosti, v organizování sabotáží, stávek, popř. přechodu k „partyzánské činnosti“.

Velmi nebezpečné je, že jednotlivé formy a způsoby psychologické války mají být uplatněny s **dlouhodobým předstihem** před zahájením ozbrojeného konfliktu. Hlavním organizátorem mají být příslušníci speciálního výsadku, kteří začínají působit v předem určených oblastech jako **turisté, pracovníci zastupitelských orgánů, různých továren, zařízení a nebo zaměstnanci organizací společenského, hospodářského, vědeckého, studijního, popř. kulturního zaměření**.

V této variantě mají příslušníci speciálního výsadku zásadně používat **civilního oblečení**, občanských průkazů, dalších legitimací, včetně průkazek ke vstupu do předurčených továren, objektů a zařízení. Spojení se zastupitelskými orgány rozmístěnými na teritoriu nebo vlastním územím je zabezpečeno miniaturní speciální rádiovou stanicí o velkém dosahu a malé hmotnosti přizpůsobenou pro rychlotelegrafii a mžikové přeladění frekvence. K další **výbroji** patří miniaturní fotografické aparáty, přístroje pro odposlech, magnetofony, různé detektory včetně příruční tiskárny s příslušným materiálem.

Ve **výbroji jednotlivců** je mimo útočného nože a pistolí i rychloskladný minisamopal, opatřený tlumičem pro bezhluchou střelbu a destrukčním střelivem se zvýšeným účinkem. Dále je to sada chemických a biologických toxinů v ampulích s vysoce účinným prostředkem pro jednorázové použití. K získání „nepoddajných“ je **diverzní odřad v počtu až 5 příslušníků** vybaven „lékařskou soupravou“ pro podávání jedovatých látek včetně omamných narkotik, dále miniaturním detektorem lži s příslušnými pomůckami pro získání potřebných zpráv.

Vzhledem ke stanovení jednotlivých variant a jejich možnému zaměření dochází i k přehodnocení a diferenciaci **hlavních úkolů** speciálních výsadek.

V **prvé variantě** mezi hlavní úkoly patří:

- politicky působit na široké masy obyvatelstva rozšiřováním dezinformací,
- zaměřovat tiskové periodiky, zpochybňovat přijatá opatření uvnitř státu, vydávat letáky a kompromitující materiály,

- rozšiřovat falešné zprávy a nařízení k vytváření paniky, davové hysterie a nespokojenosti obyvatelstva,
- různými formami (včetně teroru) vystupovat proti vedoucím státním, stranickým a vojenským činitelům,
- organizovat různé „olbojové“ skupiny, bandy z příslušníků „páté“ kolony pro jejich ozbrojené vystoupení ve stanovené době,
- dezorientovat příslušníky armády, orgány vnitra a ostatní složky národní fronty vydáváním protichůdných rozkazů a nařízení,
- **zjišťovat a upřesňovat objekty, továrny, zařízení zvláštní důležitosti, způsob jejich ochrany, přístupu k nim, místa rozmístění energetických rozvodů, stanic, plynové, vodní a elektrické přívody předurčené ke zničení při přechodu na druhou variantu.**

Druhá varianta použití speciálního výsadku je úzce spojena s ozbrojeným konfliktem v omezeném rozsahu. K tomu je zaměřeno i vedení **diverzní činnosti na teritoriu protivníka omezenými a pouze klasickými prostředky a zbraněmi**. Jde o způsob určitého **odstupňovaného zastrašování**, které má být první výstrahou pro tyl protivníka obdobně jako jsou varovné a výběrové jaderné údery v omezené válce. Současně se předpokládá, že úspěch při prvé variantě vytvoří výhodné podmínky k přechodu na diverzi pouze omezenými silami a prostředky, což přispěje ke změně politického zřízení státu. Při tom se nevyklučuje, že tuto diverzní činnost mohou speciální výsadky nepříteli vykonávat za pomoci civilního obyvatelstva na teritoriu ještě v období před zahájením válečného konfliktu.

V **této variantě** má speciální výsadek zejména používat **uniformem** příslušníků armády, ministerstva vnitra, lidových milic, zaměstnanců ČSD, ČSAD, závodní stráž, veřejného pořádku, požárních sborů atd. Zde se předpokládá, že jakákoli diverze přestrojenými jednotlivci anebo menšími skupinami vyvolá u obyvatelstva podněty k ráznějším akcím, dojde k panice, chaosu, ale i nedůvěře v socialistické zřízení, což může ovlivňovat jejich další myšlenkovou orientaci.

Stojí za povšimnutí, že v amerických výcvikových střediscích a prostorech se cvičí předurčené jednotky pro boj na teritoriu v uniformách příslušného státu nejen jako „značkaři“, ale i jako příslušníci odboje. V souvislosti s tím přísně vyhovují i dílčí změny uniformy příslušníků např. naší armády, způsoby jejího nošení, jakož i chování uniformovaných jednotlivců na veřejnosti. Požadavkem také je, aby příslušník speciálního výsadku v přidělené uniformě nejen cvičil, ale plnil i každodenní úkoly. Právě taková opatření mají zabezpečit, že výstroj ponese znaky běžného používání, neboť v případě potřeby se nesmí lišit od ústroje protivníka.

Výzbroj speciálního výsadku je obdobná jako v prvé variantě. Navíc budou mít kulomety, bezzákluzové zbraně, popř. i minomety. Velkou pozornost věnují vybavení zápalnými látkami a vysoce brizantní a plastickou trhavinou. Mimo magnetických min a tranzistorových roznětic k dálkovému odpálení náloží se mají používat různé průpalné nálože, které drží i na umělých hmotách a dřevě. Miniaturizace těchto prostředků zvýší i jejich účinnost a to tím, že jsou opatřeny **civilním balením**, např., jako prací prostředky, různé prášky, konzervy, plechovky s olejem, popř. jako předměty pro denní výživu.

Ve **druhé variantě** má speciální výsadek plnit tyto **hlavní úkoly**:

- zabezpečit vyzbrojení vytvořených skupin a band na teritoriu a řídit jejich činnost,
- vyřadit spojovací, dopravní a zásobovací systém k narušení činnosti vojsk a státu,
- ochromit a znesnadnit zásobování elektřinou, plynem a vodou ve městech a průmyslových aglomeracích,
- rozšiřovat nakažlivé a virové onemocnění u osob a hospodářského zvířectva,
- biologickými prostředky znehodnocovat obilní síla a sklady ostatních surovin pro přípravu výrobků denní potřeby,
- ničit rozhlasové a televizní vysílače a retranslační stanice,
- ničit přečerpávací stanice ropovodu a jednotlivě vedená potrubí, mosty, železniční svršky, hydrostavby a různé sklady,
- narušovat výrobu v důležitých průmyslových závodech se zaměřením na vojenskou výrobu,
- přepadávat vojenské velitelství, správy, týlové jednotky, zařízení, strážní jednotky u skladů, vykládací stanice, přepravní prostředky hromadné přepravy (vlakové soupravy, pouliční dráhy, metro, autobusy, apod.),
- zabezpečit přesné navádění úderů letectva na jednotlivé objekty a udávání koordinátů pro řízené střely.

Třetí varianta umožňuje vedení aktivní činnosti speciálního výsadku **všemi soudobými prostředky** za maximálního používání nejen jaderných, ale i neutronových min, fugasů, využívání zápalných, chemických a zejména biologických zbraní proti rozhodujícím politickým, správním orgánům, ústavům, zařízením a daším životně důležitým systémům jako je elektřina, plyn a pitná voda v předem určených prostorech a oblastech.

Diverzní činnost mají uplatňovat od okamžiku zahájení útočné činnosti **na jednotlivých směrech**. Přitom jednotlivé varianty se mohou navzájem doplňovat, popř. vytvářet zcela jiné varianty pro výhodné použití speciálních výsadek nepříteli.

V závislosti na charakteru úkolu může být **výstroj** speciálního výsadku v jednotlivých **odřadech v hodnotě až 14 příslušníků** civilní anebo vojenská, popř. kombinovaná. **Výzbroj** má být doplněna o dopravní prostředky, včetně menších vrtulníků. V **technickém vybavení** jsou navíc začleněny přístroje tepelné pelengace, přístroje pro vidění při omezené viditelnosti, infrapřístroje, radiolokátory, naváděcí majáky, autoradiografy pro zjišťování objektů jaderného průmyslu. Dále i přístroje pro navádění letectva k zabezpečení zásobování.

Mimo jaderných a neutronových min a fugasů se počítá s maximálním využitím **výhodného směru přízemního větru** k instalování speciálních kontejnerů k biologickému nebo chemickému zamoření předem určených prostorů na teritoriu. Jednotlivé kontejnery mohou být také umístěny v bezprostřední blízkosti státní hranice a vypuštěny před zahájením agrese.

Při vedení vyhlazovací války, kde se plně využívá známé fašistické teorie „spálené země“, mají speciální výsadky plnit tyto **hlavní úkoly**:

- vyhledávat a ničit průtočné zásobníky pitné a užitkové vody,
- znehodnocovat zásobování vodou z městského vodovodu biologickými a chemickými prostředky,
- ničit elektrickou instalaci a zejména její přívody k úkrytům CO různého typu a tím zabraňovat osvětlení úkrytových prostorů, pohonu motorů, čerpadel, ohřevu vody a stravy a vytápění,
- ničit filtračně ventilační zařízení, komory, klimatizaci, plynotěsné uzávěry, přístupové dveře a poklopy,
- ničit instalaci slaboproudu, městskou telefonní síť a spojení s jednotlivými úkryty.

Tyto úkoly mají způsobit **maximální strádání civilního obyvatelstva** na teritoriu a jeho postupnou likvidaci s využitím nejmodernějších prostředků.

Dále na teritoriu mají speciální výsadky zejména:

- ničit jadernými nebo neutronovými minami chráněná pracoviště politických, správních a hospodářských složek,
- narušit činnost velitelských stanovišť, pohotovostních velitelských stanovišť, záložních velitelských stanovišť CO, včetně pozorovaten,
- ničit rozhlasové, telefonní, rádiové ústředny, vysílací střediska, dálno-
pis a jednotlivé rozváděče,
- ničit velké sklady PHM civilního sektoru a výrobní závody PHM,
- narušovat a ničit přepravu pohonných hmot produktovody,
- vyhledávat a ničit na trasách produktovodů místa pro napojení polní potrubní soupravy, která pomocí tlaku produktovodu a vlastním čerpáním umožňuje vést pohonné hmoty do různých míst podle potřeby,
- ničit velké mosty, zaminovat a zatarasovat místa pro náhradní přemostění,
- zaminovat přístupy ke stálým brodům, které jsou pro přechod řek za všech okolností nejvýhodnější,
- narušovat plynulost a bezpečnost provozu na silniční a železniční síti,
- ničit sklady a jiná zařízení, výrobní a oprávnářské závody, výzkumná a zkušební střediska atd.,
- s využitím jaderných a neutronových fugasů ničit důležité železniční křižovatky a silniční tahy, které zdvojují železniční dopravu,
- dále zabraňovat přesunu vojsk států Varšavské smlouvy přes území států a teritoria,
- ničit nebo dlouhodobě vyřazovat horské přechody s důrazem na rokády a silniční síť ve směru východ — západ.

Speciální výsadek může být na teritorium dopraven různým způsobem. **Před zahájením ozbrojeného konfliktu** se počítá s tím, že příslušníci budou vysláni různými formami legálního a ilegálního přechodu přes státní hranice s **organizací dlouhodobého pobytu** na teritoriu. **Při zahájení agrese** se bude nejčastěji používat vzdušné přepravy s vysazením v noci. Obdobně i proniknutí mezerami v bojové sestavě s využitím ukořistěné bojové techniky, popř. i pěšky. K překročení státní hranice může dojít různým způsobem z území sousedních států. Též při vedení ústupového boje, přesunech do týlu a při přeskupování, kdy příslušníci diverzních odřadů nepřítel se nechají překročit našimi vojsky.

Vzhledem k příznivému směru větru se předpokládá, že k překonání předního okraje obrany a k proniknutí do větší hloubky našeho týlu budou opět využívat **speciálně upravených balónů**. Mezi další prostředky patří **klouzavý padák**, na kterém se v současné době dosahuje hloubky pouze kolem 50 km. Pokusy s klouzavým padákem a řešení další vzdušné pohyblivosti na větší vzdálenost organizuje také škola pro vzdušné výsadky, která je dislokována v Altenstadtu (Bavorsko).

Při vzdušné přepravě a vysazení na teritoriu počítají se **seskoky** z jednotlivých letounů z výšek **nad 6000 m** a to volným pádem s otevřením padáku pomocí přístrojů v minimální výšce anebo pouze s výškou **150 m** při praktickém otevření padáku 120—100 m nad terénem. V této situaci klesání na padáku po jeho otevření trvá necelých 20 sekund. Vezmeme-li v úvahu noční vysazení a minimální dobu snosu, vyvstává problém včasných opatření ke zničení příslušníků speciálního výsadku bezprostředně po vysazení. Je zřejmé, že jejich ničení při vysazení může být spojeno pouze s náhodným zjištěním, neboť uvedený časový interval nevytváří reálné předpoklady pro možnou aktivní obranu a vedení palby na výsadek nepřítel.

Podle situace se **padáky** po přistání nebudou zakopávat, ale využívají se jako nástraha proti našim jednotkám a civilnímu obyvatelstvu. **Postroj padáku** a jeho **vrchlík** může být dodatečně zamořen chemickými látkami nebo bojovými biologickými prostředky. Obdobně padákový postroj může být zajištěn proti zvednutí napojením na různé ženíjní nástrahy. Současně v blízkosti padáku mohou být pohozené různé konzervy, balíčky i součástky výstroje jako je brašna velitele, dalekohled, zbraň, rádiová stanice, prostředky osobní potřeby ve spěchu zapomenuté na doskokové ploše. Při tom může jít o nebezpečné nástrahy, které při neodborném dotyku nebo jednoduché manipulaci způsobují smrtelná, popř. těžká zranění.

K oklamání našich jednotek o skutečném prostoru vysazení speciálního výsadku mohou často používat vysazení maket na padácích z různých výšek, včetně zásobníků s načasovanou trhavinou. Dále také z letounů a zejména vrtulníků mohou pohazovat narychlo a částečně sbalené padáky, různý materiál opět jako nástrahu a současně k dezinformaci o skutečném prostoru vysazení.

Předpokládá se také, že některé diverzní odřady zahájí aktivní činnost až po **několikadenním pobytu** na teritoriu. V této době budou zpravidla vést průzkum u předurčených objektů a navazovat spojení s dalšími odřady. Velmi často budou využívat formy souběžné diverze s ostatními odřady nebo v časové návaznosti. Připočteme-li k tomu jejich možnosti po nočních přesunech do dalších prostorů, vytváří se na teritoriu situace, která zkresluje skutečnou hodnotu vysazených výsadek nepřítel. Prakticky speciální výsadek povede bojovou činnost nejčastěji podle zásad boje na **velkém prostoru**.

K ničení speciálních výsadek nepřítel na teritoriu

Vidíme, že je celá řada nových poznatků z možného použití speciálních výsadek nepřítel na teritoriu. Z těchto poznatků je třeba vyvodit správné závěry pro praktickou činnost velitelů a štábů různých organizačních stupňů. Když vyjdeme z předpokládaného použití speciálního výsadku, můžeme stanovit i **obsahové zaměření účinných opatření k jednotlivým variantám**.

V **prvé variantě**, kdy dochází k vedení psychologické a ideologické diverze a nátlaku různými formami, je **prvním předpokladem** organizace aktivních protipatření. Jejich účinnost spočívá v rychlé a bezprostřední reakci vedoucích činitelů na zvláštní situaci a v řešení nezbytně nutných opatření. Tím zabrání různým dohadům anebo šíření jiných „zaručených“ zpráv, které se dostávají různou cestou mezi široké masy obyvatelstva. Mnohdy krátká a včasná vystoupení ve sdělovacích prostředcích zabrání šeptandě a ovlivní správnou orientaci obyvatel.

Druhým a právem rozhodujícím **předpokladem**, který plně závisí na stupni politického uvědomění a třídního přesvědčení, je postoj civilního obyvatelstva a možnosti jeho využití pro aktivní a soustavnou spolupráci s orgány státní moci a ozbrojených sil. Zde nejde pouze o poskytování informace, ale o soustavné sledování a pozorování činnosti na pracovišti, v místě bydliště a zejména o aktivní vystoupení proti jakýmkoli náznakům třídního a protisocialistického nepřátelství. V souvislosti s tím musí přijímat i účinná opatření proti rozšiřovatelům „zaručených a důvěrných“ zpráv.

Třetím předpokladem je prověrka účelu dlouhodobého pobytu cizích příslušníků v optimálním věku 22 až 35 let, kteří mohou být vyškoleni u speciálního výsadku, popř. i starších jednotlivců organizátorů a instruktorů těchto jednotek. Je třeba zmapovat místa jejich trvalého pobytu v návaznosti na důležité prostory a objekty. Orgány státní bezpečnosti spolu se složkami ministerstva vnitra a příslušníky pohraniční stráže by měly zjistit a zajistit jednotlivce a skupiny ze speciálního výsadku. Mezi další opatření může patřit i přesné vymezení turistických tras pro průjezd územím. Obdobně pro individuální turistiku cizích příslušníků vymežit určité prostory se stanovením trasy přesunu a povinným pobytem.

Čtvrtým předpokladem je průběžná úprava důležitých objektů na teritoriu z hlediska ochrany a případné obrany, vyloučení volného přístupu včetně zhotovení různých bezpečnostních uzávěr. Stejně požadavky platí pro železniční a silniční síť zvýšením průjezdnosti horským a zalesněným prostorem a u důležitých úseků vybudovat pevná kontrolní (obránná) stanoviště. Tato opatření mohou zabezpečit jednotlivé kraje a okresy diferencovaně podle charakteristiky teritoria.

Ve **druhé variantě** se předpokládá přechod od dosavadních skrytých a mírných forem k různorodé aktivní diverzní činnosti vedené na celém území státu protivníka, které z $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{4}$ může zasahovat pásmo vojsk.

Vzhledem ke geografické poloze našeho státu, můžeme předpokládat, že od západní hranice až do hloubky kolem 300 km bude ničení speciálních výsadek nepříteli příslušet výhradně **vojskům a ostatním složkám státu**, jak jsem uvedl ve VM 10/79. Prakticky jde téměř o celé území ČSSR. Ve SSR se budou na jejich ničení podílet zejména **nevojenské jednotky** jako příslušníci VB, LM, CO, ČSPO, ČSČK, Svazarmu a další jednotky. Dále se bude podílet na něm **část vojsk**, dislokovaných nebo mobilizovaných na teritoriu, útvarů železničního vojska, které jsou určené pro obnovovací službu a odstranění náleků nepřátelského napadení na železniční síti.

V této souvislosti se dostává do popředí požadavek nutné **diferenciace způsobů ochrany a boje** proti jednotkám speciálního výsadku.

Rozhodující úlohu v boji s výsadky nepřítele má i nadále **letectvo** a prostředky **PVOS**. **Letectvo** zejména proto, že kromě organizování průzkumu a předávání nejnovějších údajů o předpokládané činnosti nepřítele může účinně přehrazovat pravděpodobné příletové směry nepřátelského dopravního letectva a zabraňovat organizovanému vysazení výsadku nepřítele. **PVOS** proto, že je dislokována na celém území státu a je tvořena z několika rozdílných druhů vojsk a bojové techniky. Vedle nadzvukových přepadových letounů jsou zde začleněny protiletadlové rakety, komplexní systémy radiolokátorů až po zabezpečovací jednotky letištních praporů nebo leteckých stavebních praporů. Stálá bojová pohotovost těchto druhů vojsk a nepřetržitá součinnost ovlivňuje rychlé zjištění i jednotlivých cílů a organizací včasných účinných protipatření.

I tak nemůžeme vyloučit, že se nepříteli podaří úspěšně překonat frontové pásmo, popř. proniknout z území sousedního státu, přeletem v minimální výšce a vysadit speciální výsadek z jednotlivého letounu nebo i z několika letadel. Pak na vyhledávání a ničení těchto výsadeků se mohou bezprostředně podílet **vojenské jednotky** dislokované v blízkosti prostoru vysazení a v každém případě **nevojenské jednotky** na teritoriu.

Dále na včasné zjišťování vysazení speciálních výsadeků se budou podílet i jednotky **teritoriální radiační hlášené sítě** (systém složený z družstev radiační hlášené sítě, okresních radiačních skupin, krajských radiačních skupin, radiačních středisek okruhu, radiačních středisek MNO a vzdušných složek). Právě teritoriální radiační hlášená síť organizuje pozorování v nařízených pozorovacích sektorech na maximální hloubku, předává v předepsané časové normě nezbytné údaje a zprávy nadřazeným, udržuje součinnost s orgány hydro-meteorologické služby, zjišťuje znalost údajů o povětrnostní situaci, hodnotách výškového a přízemního větru, které ovlivňují skutečné možnosti vysazení speciálního výsadku nepřítele.

Obdobně na úspěšném boji proti speciálnímu výsadku se podílí i celkový systém **spojení a velení**. Ten zabezpečuje předání potřebného rozsahu informací mezi jednotlivými organizačními stupni.

Do celkového systému obrany a ochrany teritoria patří i způsob obrany a ochrany týlu, zaměřený na zabezpečení činnosti základů a skladů materiálu, především PHM, ropovody a jiná velká potrubí, velké objekty na komunikacích, nejdůležitější železniční uzly, vykládací a nakládací stanice, stálé a dočasné překládkové prostory. Ve své kompetenci organizuje týl též ochranu a střežení vojenských transportů s důrazem na týlové převozy. I když tato problematika patří do otázek zabezpečení orgány vojenské dopravy, na jeho řešení se dále podílejí funkcionáři jednotlivých zásobovacích služeb a podřízené jim jednotky.

Po vysazení speciálního výsadku nepřítele na teritoriu se na jeho likvidaci budou podílet **nevojenské jednotky**, v **prvém pořadí jednotky CO, bezpečnostní orgány, LM, popř. další složky**, v závislosti na prostoru vysazení.

Vezmeme-li v úvahu možnosti vysazení vidíme, že vyhledávání a ničení těchto výsadeků nebude jednoduché. Složitost je dána celkovou rozlohou teritoria, značným počtem důležitých objektů, které se mohou stát cílem diverze, a podstatně menšími možnostmi z hlediska nevojenských jednotek.

Příslušníky diverzních odřadů mohou vyhledávat zejména **bezpečnostní orgány**. Vzhledem k tomu, že každá akce vyžaduje soustředit značné množ-

ství nejen pátracích, ale zejména zabezpečovacích orgánů, bude výhodné, aby funkci izolace a později aktivního ničení plnily příslušné vojenské jednotky rozmístěné na teritoriu. Je zřejmé, že úkoly budou plnit v úzké součinnosti s bezpečnostními orgány.

Vzhledem k tomu, že vojenské jednotky v rámci teritoria jsou rozmístěné pouze v některých částech a nemohou včas zasáhnout do vzdálenějších prostorů, bude výhodné přijmout některá opatření:

- s přihlédnutím na rozmístění vojenských jednotek a jejich předurčené úlohy **vytvořit v dalších okresech nebo důležitých prostorech pohotovostní skupiny**, které vzhledem ke svému umístění mohou v krátké časové lhůtě plnit úkoly v součinnosti s orgány VB nebo se přesunout k jednotlivým objektům a podle potřeby zesílit jejich obranu,

- obdobně jako v pásmu vojsk zřídit **mobilní protivýsadkové zálohy** v síle motostřelecké **čety až roty**, která by byla součástí motostřeleckého pluku nebo mobilizované divize, rozmístěné na teritoriu,

- v souladu s požadavky a potřebami vyčlenění sil a prostředků pro aktivní boj s různými druhy výsadků nepřítele vytvořit v rámci teritoria **samo-
statný aeromobilní prapor** s obdobnou organizací jako u vševojskové armády,

- protivýsadková záloha v uvedené hodnotě anebo pouze její část může být podle rozhodnutí teritoriálních orgánů použita nejen **k ničení speciálního výsadku nepřítele**, ale i **k dalším nezbytně nutným úkolům**,

- protivýsadková záloha může mít předurčení jako zárodek protivýsadkové zálohy u zmobilizovaných svazků nebo armády.

Hlavní zaměření činnosti **jednotek LM** v době vysazení speciálního výsadku nepřítele by mělo být orientováno pouze na **střežení, obranu a ochranu** objektů, ústavů a zařízení zvláštní důležitosti. Takový požadavek vyplývá z předpokladu, že řada vysazení speciálního výsadku může mít pouze **klamný, dezinformační charakter** k odpoutání pozornosti, k soustředění sil a prostředků jednotek na teritoriu do zcela jiného prostoru, než kam bude zaměřena následná diverzní činnost ostatních odřadů.

Použití speciálního výsadku vytváří pro činnost velitelů, štábů, vojsk a orgánů teritoria **složité podmínky**. Proto tito funkcionáři musí věnovat neustálou pozornost možným a pravděpodobným způsobům použití speciálního výsadku a vlivu tohoto použití na život a chod na teritoriu, jakož i na bojovou činnost vojsk.

Celková účinnost ničení speciálních výsadků je a bude plně závislá na organizačních změnách, které zabezpečí vyčlenění potřebných sil a prostředků. Ovšem to je jen prvá část. Další bezprostředně vyžaduje zabezpečit plnohodnotný výcvik s jednotkami, které ovládají zásady bojové činnosti v týlu nepřítele a dokonalou součinnost s územními orgány.

V závěru chci zdůraznit, že jsem si nekladal za cíl vyčerpát možnosti jednotlivých druhů vojsk a složek při ničení speciálních výsadků nepřítele na teritoriu, ale pouze nastínit jejich možnosti. Způsob a zaměření protivýsadkové zálohy je jednou z nich.

ZPRAVODAJSKÉ ZABEZPEČENÍ

ZASAZENÍ DRUHÉHO SLEDU FRONTU

Cílem zpravodajského zabezpečení v útočné operaci bude zjistit situaci, možnosti a pravděpodobný zámysl nepřítele o prostoru operační činnosti a povětrnostní situaci (i u nepřítele v souvislosti s raketovými údery), dát podklady pro rozhodování velitele frontu a armády a k nepřetržitě informaci podřízených štábů a druhů vojsk.

Ke zvýšení intenzity průzkumu dojde zvláště před zasazením druhého sledu frontu, které můžeme rozdělit do tří období a to:

- **po dobu přesunu**, kdy v zájmu utajení bude průzkum ve prospěch druhosledové armády organizovat hlavně nadřazený a prvosledové armády;

- **před zasazením**, kdy povedou průzkum jak nadřazený a prvosledové armády, tak i síly a prostředky druhosledové armády;

- **po zasazení**, kdy většinu otázek průzkumu si bude řešit zasazená druhosledová armáda sama.

Hlavní úsilí zpravodajského zabezpečení zaměříme na zajišťování manévru, rozmístění a přípravu k použití jaderných prostředků pozemních a vzdušných sil, na **manévr** a charakter činnosti blízkých a hlubokých záloh, rozmístění velitelských stanovišť, systémů velení a navedení, umístění a činnost týlových zařízení.

V některých případech můžeme úsilí průzkumu zaměřit na zjišťování charakteru opevněných rajónů nepřítele, vodních toků, horských masívů apod..

Velitel frontu nebo armády si musí všimnout nepřátelské situace nejen před vlastními vojsky, ale i před sousedy, pokud může mít a zpravidla má nepřátelská situace v pásmech činnosti souseda vliv na operaci, kterou řídí. Velikost prostoru, z něhož má mít zprávy, je tedy vždy větší, než šířka a hloubka útočného pásma frontu nebo armády. Počítáme-li se zásahem nepřítele do boku, anebo s jeho činností v týlu operujících vojsk, musíme získávat zprávy i z prostorů a směrů, z nichž je možný zásah do boku a týlu vlastních vojsk.

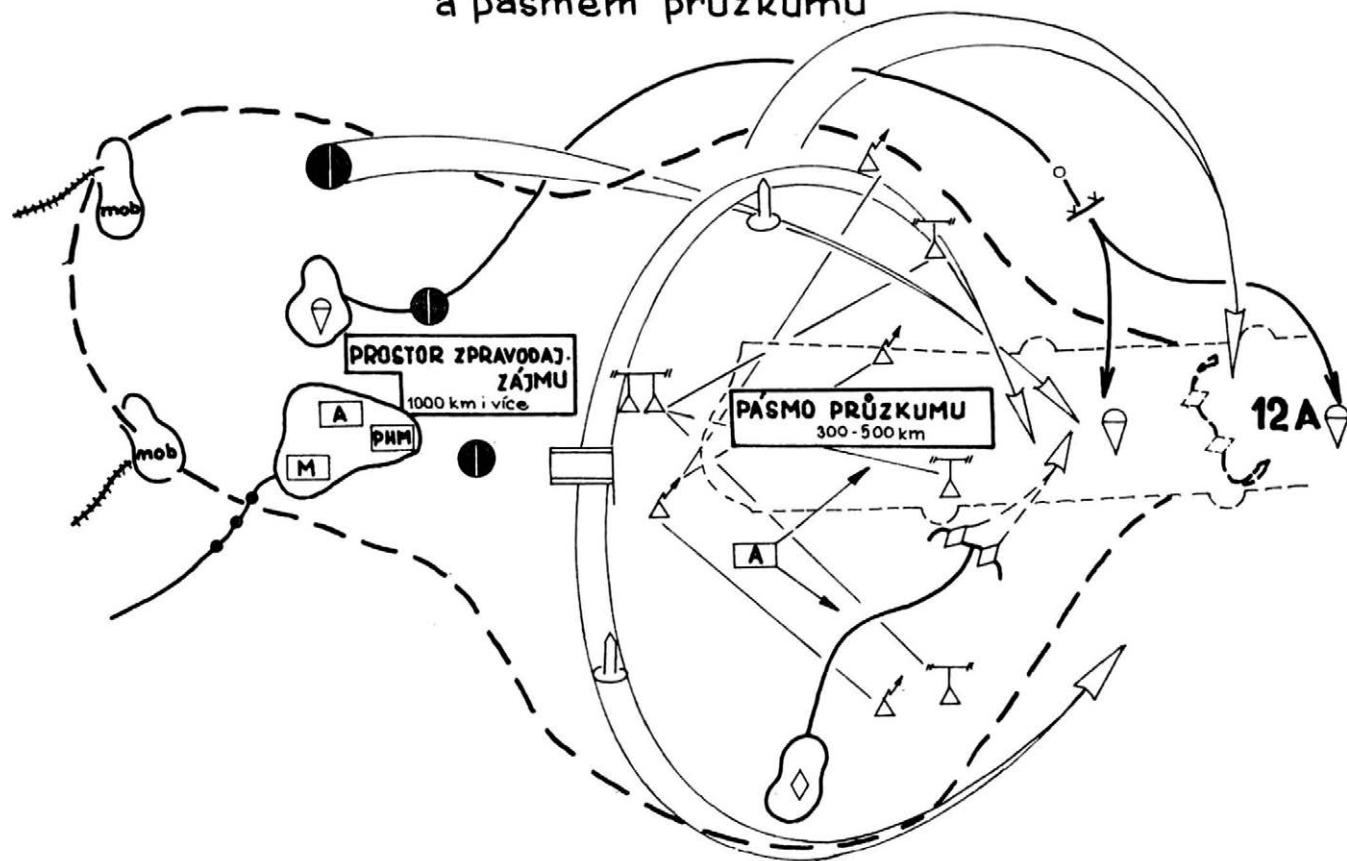
Takto rozšířenému pásmu se ze zpravodajského hlediska říká „**prostor zpravodajského zájmu**“. (Poměr mezi prostorem zpravodajského zájmu armády a pásem průzkumu — viz schéma č. 1.)

Jeho šířka a hloubka vzrůstá s velikostí svazu, hloubkou a šířkou jeho pásma činnosti, podle toho, je-li zasazen ve svazu, na křídle, nebo působí-li samostatně, s rychlostí postupu (tempem) vlastních vojsk a s rychlostí zásahu nepřátelských záloh.

Zpravodajský zájem musí tedy postihnout všechny hlavní objekty nepřátelské sestavy, které mohou v průběhu operace působit do pásma činnosti frontu nebo armády údery nebo manévrem.

Šířka pásma průzkumu v útočné operaci se zpravidla kryje s pásmem operační činnosti. Tuto zásadu musíme dodržet z hlediska kompetence velení a řízení silám a prostředkům průzkumu. Výjimky řešíme součinností na stupni nadřazených odborných náčelníků. Při rychlém proni-

Poměr mezi prostorem zpravodajského zájmu armády a pásmem průzkumu

kání na směrech, bez operačního styku, je povinností štábů zpravodajsky zabezpečit odkrytá křídla a boky sestavy vlastními prostředky průzkumu.

Hloubku pásma průzkumu nemůžeme předem konkrétně vymezit. Závisí to na hloubce bližšího a dalšího druhu fronty nebo armády, na činnosti vlastních vojsk a nepříteli, na parametrech a možnostech použitých sil a prostředků průzkumu. Hloubka je dána i technickými možnostmi průzkumu. Kritériem pro stanovení hloubky použitých sil a prostředků průzkumu je požadavek zabezpečit **včasné** získání zpráv. Vševojskové jednotky, útvary, svazky, operační svazy i útvary druhů vojsk jsou vybaveny takovými silami a prostředky průzkumu, které jsou schopny zabezpečit zprávy v rozsahu odpovídajícímu danému stupni velení pro vedení bojové činnosti ke splnění nařízeného úkolu. Obdobně jsou tyto útvary, svazky, a svazy vybaveny odpovídajícími prostředky pro ničení jednotlivých objektů nepřátelské sestavy. Vzhledem k tomu, že maximální dosah ničení na jednotlivých stupních mají raketová vojska, je výhodné soustředit síly a prostředky průzkumu na zjišťování těch rozhodujících prvků sestavy nepříteli, zejména zbraní hromadného ničení, do hloubky odpovídající možnosti jejich okamžitého ničení. Z tohoto můžeme odvodit, že těžiště průzkumu na stupni fronty a armády nepřesáhne hloubku 300 km a divize 30—70 km. Upozorňuji, že uvádím teoretické normy, prakticky budou tyto vzdálenosti nižší. Upozorňuji též na vzájemné prolínání sil a prostředků průzkumu jednotlivých stupňů ve vztahu k normám průzkumu.

Obdobně můžeme tento vztah dát do časové a prostorové souvislosti strategického a operačního průzkumu, kdy rychlosti (časové možnosti) přesunu strategických záloh se záměřem a jejich zásah na evropském válčišti se může v první operaci počátečního období války projevit již v době plnění bližšího úkolu fronty. Tento závěr potvrzují uskutečněné vzdušné přesuny amerických divízi z USA do NSR při cvičeních Big Lift, Wintex, Reforger a dalších.

Ke zpravodajskému zabezpečení frontové a armádní útočné operace je třeba plánovat a zasazovat organické a posilové síly a prostředky průzkumu na celou hloubku operace a současně získávat zprávy a poznatky z celého prostoru zpravodajského zájmu fronty požadavků nadřízeného štábu a organizování součinnosti

k výměně zpráv se sousedy. V průběhu plnění dalšího úkolu útočné operace organizujeme průzkum k zabezpečení další útočné operace, aby nepřetržitost vedení průzkumu vytvořila předpoklady k neustálé informovanosti velitele.

Štáb fronty musí v období organizace a v přípravě útočné operace sladit úsilí průzkumu armád a divízi podle jednotlivých objektů a hloubky, jakož i činnost agenturního, vzdušného, rádiového a radiotechnického průzkumu a zejména průzkumných skupin speciálního určení podle úkolů, objektů, prostoru a času.

Úkoly **agenturního** průzkumu plní síly a prostředky GŠ/ZS, fronty a armád do takové hloubky a na takové objekty, aby byla celá hloubka útočné operace zabezpečena zprávami.

Průzkumné skupiny speciálního určení vysíláme při zahájení bojové činnosti, přičemž hloubka činnosti armádních skupin speciálního určení může dosáhnout až 300 km a frontových skupin 1000 km. Opět jde o teoretické normy, skutečnost bude nižší. Pochopitelně, že tato hloubka je dána doletem letounů, ale i úkoly jednotlivých sil a prostředků. Za předpokladu, že útočná operace armády je plánována na 6—7 dnů, můžeme plánovat 1. den (noc) vysazení až 30 % průzkumných skupin speciálního určení, 2.—3. den kolem 20 % a další dny asi po 10 %. Počet skupin zasazených na jednotlivé dny operace bude přímo závislý na skutečném tempu. S tím úzce souvisí možnost uvolňování skupin ze sestavy nepříteli po jejich překročení vlastními jednotkami a jejich doplňování. Úkoly a prostory činnosti průzkumných skupin speciálního určení vysazených poslední den operace musí směřovat již k zabezpečení druhé armádní nebo frontové operace.

Mimo základní úkoly plní průzkumné skupiny speciálního určení specifické úkoly jako je zjišťování podkladů pro výhodné použití vlastních operačních výsadků, zabraňují ničení objektů, kterých předvídáme v průběhu operace využít vlastními vojsky, navázání součinnosti s tankovými jednotkami, které pronikly do hloubky nepřátelské sestavy apod.

Tyto skupiny dostávají i průzkumné diverzní úkoly. Průzkumné skupiny speciálního určení, které jsou zasazovány do operační hloubky, mohou plnit speciální úkoly průzkumu vodních toků, komunikačních a stavebních objektů operačního významu a v některých případech i jejich ničení. Důležité objekty nepříteli budou ničit jen se souhlasem štábu fronty.

Vzdušný průzkum uskutečňuje letecká armáda silami a prostředky průzkumných leteckých pluků taktického a operačního určení. Průzkum jaderných prostředků a jiných objektů nepřítele vedou osádky všech letounů. Operační vzdušný průzkum se organizuje na celou hloubku útočné operace frontu a na objekty v celé hloubce prostoru zpravodajského zájmu. Taktický vzdušný průzkum vedeme podle dosahu použitých sil a prostředků průzkumu s hlavním úsilím na objekty v taktické hloubce.

Při plánování vzdušného průzkumu štáb frontu stanoví hlavní směr, nejdůležitější prostory, které vyžadují systematické pozorování a prostory vzdušného průzkumu a počet vzletů plánuje a řídí štáb letecké armády podle požadavků zpravodajské správy frontu.

Štáb armády předkládá na štáb frontu požadavky zpráv o důležitých prostorech a objektech, které vyžadují systematického pozorování, a požadavky na vzdušné fotografování těch objektů, které nemůže zjistit vlastními průzkumnými prostředky. V případě přidělení nebo vyčlenění vzletů řídí toto stanoviště bojového velení letectva.

Rádiový průzkum frontu v útočné operaci zjišťuje rádiové síť armádních sborů, skupiny armád a vzdušných sil nepřítele s hlavním úsilím na zaměřování a sledování těch rádiových sítí, které umožní zjištění prostředků jaderného napadení. Rádiový průzkum armády zjišťuje rádiové síť divizí a armádního sboru a těch vyčleněných křídel leteckých sil, které podporují pozemní boj. Za útočné operace je důležité, aby na základě rozborů výsledků rádiového průzkumu byla včas zjištěna operační sestava a vyvozen možný záměr nasazených sil a prostředků nepřítele, jejich operační podřízenost, změny v operační podřízenosti a zejména náznaky zahájení manévru některých prvků sestavy nepřítele.

Radiotechnický průzkum frontu zjišťuje prostředky systémů navedení operačně taktických řízených střel, raket a taktického letectva nepřítele, radiolokační systémy PVO, neanténní radiolokační systémy dalekého a blízkého dosahu a přenosové systémy míst velení. Armáda zjišťuje zejména systémy řízených střel a raket taktického určení i vojskového letectva a radiolokační systémy PVO proti nízkým letícím cílům a průzkumné systémy nepřátelského dělostřelectva.

Úkoly rádiového a radiotechnického

průzkumu plní útvary a jednotky speciálního určení. Pro vzdušný rádiový a radiotechnický průzkum jsou určeny speciální letouny a jednotky letecké armády.

Všechny prostředky rádiového, radiotechnického a radiolokačního průzkumu frontu a armády musí být včas rozvinuty a nepřetržitě plnit průzkumné úkoly; přitom se člení do hloubky, aby při změně situace nebyl porušen nepřetržitý průzkum. V průběhu útočné operace se přesunují po sledech.

Štáb frontu a armády musí nepřetržitě zabezpečovat vojska druhého sledu a zálohy zprávami o radiální situaci v prostoru předvídání činnosti druhých sledů. Štáby druhosledových armád musí organizovat zpravodajské zabezpečení v několika variantách, zabezpečit přímou informovanost vyslání styčných důstojníků k prvosledových armádám, připravit včasné a organizované převzetí některých průzkumných prostředků a zasazení vlastních.

Do doby zasazení druhého sledu frontu musí zpravodajsky zabezpečit prostory soustředění, přesun, čáru zasazení a samotný prostor zasazení.

Úsilí průzkumu tedy zaměříme zejména na prostředky jaderného a chemického napadení, na stav radiální situace, ke zjištění vzdušných výsadků, diverzních skupin a nelikvidovaných bojových skupin nebo jednotek nepřítele, které se probíjejí z obklíčení.

Z toho vyplývá, že druhé sledy povedou průzkum pouze organickými silami a prostředky a ve většině budou zprávy získávat od štábu frontu, PVOS teritoria a od styčných důstojníků u prvosledových armád.

Zprávy z prostoru zasazení musí včas dávat podklady pro upřesnění rozhodnutí velitele armády s důrazem na zjištění a prověření cílů pro vlastní jaderné údery. Předčasným zasazením aktivních prostředků průzkumu nesmí být prozrazen záměr velitele frontu o použití svého druhého sledu.

S přihlédnutím k oběma požadavkům je třeba:

— předsunout na čáru zasazení a zahájit činnost prostředky rádiového a radiotechnického průzkumu armády a svazků,

— předsunout systém pozorovatelů, průzkumných odřadů, samostatných průzkumných hlídek útvarů a svazků;

— připravit k vysazení průzkumné skupiny speciálního určení frontu, prů-

zkumné skupiny speciálního určení armády a průzkumné skupiny svazků.

V době zasazení druhého sledu budeme plánovitě a postupně zasazovat síly a prostředky průzkumu, přičemž úsilí průzkumu zaměříme na zabezpečení boků a odkrytých křídel jak vlastními prostředky, tak požadavky na sousedy a štáb frontu.

Za pronásledování zaměříme úsilí průzkumu k získání včasných zpráv o náznacích odchodu nepřítele, zejména jeho hlavních sil, na zjištění charakteru, průběhu a obsazení obranných čar a rajónů, charakter a systém pásem zamoření a zatarasování na směrech pronásledování a k včasnému zjištění nově zformovaných záloh, jejich činnost a zámysl.

Nepřetržitosti sledování manévru jednotlivých prostředků nepřítele a zejména letištnímu manévru musíme za pronásledování věnovat zvýšenou pozornost.

Zpravodajské zabezpečení vzdušných výsadek a výsadekových operací uskutečníme všemi silami a prostředky průzkumu, zejména vzdušného, radiotechnického a meteorologického. Půjde o upřesnění změn v uskupení a režimu nepřátelských systémů PVO, stíhacího letectva, PLRS a zjištění situace jak na směru letu, tak v prostoru vysazení.

Vysoká operační pohyblivost a síla úderů, které mohou vést jak řízené střely a letectvo, tak i vzduchem převážené zálohy nepřítele na jedné straně a veliké hloubky a šířky útočných pásem na druhé straně, vyžadují rychlou informovanost štábů z velkých prostorů válčisti i hlubokého zázemí.

Samotný charakter jednotlivých sil a prostředky průzkumu, jejich počty a připravenost jednotek omezuje možnosti mít vždy během útočné operace dostatek

hodnověrných zpráv. Z toho důvodu jediné vzájemné součinnost všech prostředků průzkumu strategického, operačního a taktického charakteru může přinést výsledky.

V průběhu útočné operace zprávy získané silami a prostředky průzkumu svazků a útvarů a zejména bojovou činností vojsk v taktické a někdy operační hloubce nepřátelské sestavy využívají štáby armád a frontu k celkovému přehledu činnosti a ke zjištění možného zámyslu nepřítele.

Zpravodajské zabezpečení zasazení druhosledové armády frontu vyžaduje úzkou součinnost mezi zpravodajskými orgány vševojskových armád prvního sledu a armádou druhého sledu. Náčelníci zpravodajských oddělení prvosledových vševojskových armád musí zasazovanou armádu druhého sledu zabezpečit zprávami z prostoru zasazení a prostoru příští činnosti a k tomu organizovat průzkum s využitím průzkumných orgánů armád a některých svazků prvního sledu. Organizace průzkumu za přesunu na čáru zasazení je záležitostí náčelníka zpravodajského oddělení zasazované armády a zpravodajských náčelníků divizí této armády.

Součinnost mezi zpravodajskými orgány prvosledových armád a zasazované armády druhého sledu je jednou z nejsložitějších otázek, uskutečňuje se různými formami, z nichž jako nejdůležitější mohou uvést vysílání styčných důstojníků zpravodajského oddělení druhosledové armády na zpravodajská oddělení prvosledových armád, předsunování sil a prostředků průzkumu druhosledové armády do sestavy prvosledových armád (zejména rádiový a radiotechnický průzkum), předávání zpráv, přebírání některých orgánů prvosledové armády druhosledovou armádou (např. průzkumné skupiny speciálního určení) apod.

Závěrem chci zvýraznit význam zpravodajského zabezpečení pro přijetí rozhodnutí velitele frontu k zasazení svého druhého sledu v návaznosti na možný přechod do druhých armádních operací. Zprávy o nepříteli budou mít vliv na vytvoření výhodného uskupení vojsk na jednotlivých směrech.

Průzkum bude probíhat v nejrozmanitějších podmínkách a za rychle se měnící situace, bude plnit řadu úkolů, získané zprávy pomohou řešit operační situaci a předvídat její možné změny veliteli frontu.

RADIOELEKTRONICKÝ BOJ VE VOJENSKÉM LETECTVU

Velení ozbrojených sil USA a NATO považuje radioelektronický boj za nedílnou součást soudobé války. Dokazují to zkušenosti z lokálních válek na Blízkém východě, ve Vietnamu a v Koreji, jakož i snahy USA a ostatních účastníků NATO ke zvyšování výroby prostředků elektronického rušení.

Termín radioelektronický boj znamená v ozbrojených silách USA a NATO komplex opatření, určených ke snížení účinnosti bojového použití elektronických systémů a prostředků nepřítele a k zabezpečení účinnosti bojového použití vlastních elektronických prostředků a systémů.

Radioelektronický boj zahrnuje vedení elektronického průzkumu, elektronické rušení elektronických prostředků nepřítele a ochranu vlastních elektronických prostředků před rušením.

V organizaci pozemních vojsk hlavních států NATO jsou speciální útvary radioelektronického boje — sborové a armádní prapory REB a skupiny armádní služby bezpečnosti (USA), sborové roty REB (VB) a sborové radiotechnické prapory (Francie).

V taktickém měřítku vedou radioelektronický boj druhy ozbrojených sil NATO silami a prostředky mobilních útvarů a jednotek REB a vybavením každého bojového letounu prostředky individuální ochrany.

Vzhledem k neustálému zastarávání a tím i stálému snižování účinnosti prostředků a systémů REB věnuje velení NATO v jeho vývojových programech v oblasti REB pozornost

- zvyšování účinnosti,
- aktivnímu rušení především systémů velení PVO a letectva nepřítele,
- rušení radiolokátorů a naváděcích prostředků systému PVO nepřítele k jejich umlčení a získání nadvlády ve vzduchu,
- ochraně vlastních letounů před PVO nepřítele, především proti PLŘS,
- rušení naváděcích systémů prostředků leteckých protizemních řízených

střel a manévrujících hlavic ke zvýšení ochrany vlastních prostředků PVO, vojenského letectva a pozemního vojska proti úderům letectva ze vzduchu.

K nejdůležitějším opatřením patří vybavování moderních letounů nejnovější technikou REB. Speciální úpravy letounů F-4E a F-4G mají umožnit efektivnější ničení radiolokačních prostředků PVO nepřítele. Pokračuje vývoj bezpilotního prostředku, vybaveného účinným radioelektronickým zařízením k překonávání PVO nepřítele, jakož i radioelektronického systému rychlého vyhledávání a zaměření jeho pozemních radiolokátorů.

Ve vývoji rušičů, které představují největší skupinu techniky REB nepřátelského letectva, jde vývoj dvěma směry. Jednak vývojem individuálních rušičů řízených počítači, schopnými řešit rychlou analýzu signálu, výběr a nastavení kmitočtu vysílače a zvolit správnou modulaci signálu k okamžitému a účinnému rušení radiolokátorů nepřítele. Druhý směr jde cestou vývoje skupinových systémů REB, které zahrnují prostředky radioelektronického průzkumu, rušení a klamání, ochrany před radioelektronickými prostředky nepřítele i jeho aktivními prostředky ničení.

Cíle a základní složky REB ve vojenském letectvu

Radioelektronický boj ve vojenském letectvu je důsledně organizovaným systémem opatření ke zjišťování a elektronickému umlčování systému velení vojskům a zbraním nepřítele, spolu s jejich palubním ničením. Důležitou součástí REB je elektronická ochrana vlastních radioelektronických prostředků a systému ať již pozemních, nebo palubních.

Základním cílem REB v letectvu je docílit dezorganizaci velení vojskům a zbraním PVO nepřítele a zabezpečit spolehlivé velení vlastním vojskům a řízení (navádění) vlastních zbraní.

Radioelektronický boj se skládá z elektronického rušení, elektronické ochrany a nepřetržitého elektronického průzkumu.

Každou z těchto částí REB vedou vlastními prostředky a způsoby se svými cíli.

Elektronické rušení je v současné době základem REB. Organizují je a vedou operační svaz, svazky a útvary letectva k rušení, nebo ztížení velení vojskům, silám a zbraním nepřítele.

K základním způsobům elektronického rušení patří rušení prostředků nepřítele různými druhy poruch, používání klamných cílů k odvádění samonaváděcích a rádiem řízených zbraní nepřítele od letounů, bojových sestav a pozemních cílů, ochrana letištních objektů a míst velení letectva před nepřátelskými úderů ze vzduchu s použitím palubních elektronických prostředků, jakož i použití raket se samonaváděcím systémem, který umožňuje navedení rakety na pracující nepřátelské radiolokátory.

Nejúčinnější je rušení elektronických prostředků nepřítele rušivým signálem, což zabezpečuje současnou činnost proti několika radioelektronickým prostředkům ze vzdáleností větších než je jejich dosah. Předností tohoto způsobu je možnost opakovaného nebo dlouhodobého působení na nepřátelské radioelektronické prostředky. Nedostatkem je neschopnost vyřazení těchto nepřátelských prostředků.

K vytváření rušivých signálů se používají prostředky pozemních a leteckých útvarů REB a prostředky speciálních i bojových letounů útvarů a svazků vojenského letectva.

K odvádění samonaváděcích a rádiem řízených zbraní nepřítele od chráněných objektů se používají pozemní i palubní radiolokační a tepelné klamné cíle.

Elektronické rušení se v boji letectva uskutečňuje spolu s ničením míst velení a nejdůležitějších radiolokátorů nepřítele údery raket, letectva a dělostřelectva.

V boji letectva je hlavním cílem elektronického rušení zabezpečit průlet (překonávání) vlastního letectva prostorem nepřátelské PVO a odvrátit údery nepřátelského letectva na naše letiště a jiné objekty.

Zkušenosti z lokálních válek, z řady cvičení a z výsledků výzkumů svědčí o tom, že s použitím prostředků elektronického rušení, jejichž cena představuje řádově deset procent ceny letounů, mohou být ztráty letectva v současném boji nejméně pětkrát nižší.

Cílem **elektronické ochrany** je zabezpečit nepřetržité velení vojskům, silám a zbraním v podmínkách vzájemného rušení. Elektronická ochrana zahrnuje široký okruh otázek. Vedle ochrany před elektronickým rušením nepřítele je to ochrana před samonaváděcími zbraněmi nepřítele a ochrana před ionizujícím a elektromagnetickým zářením jaderných výbuchů. Součástí elektronické ochrany je i elektronické maskování a elektromagnetická koexistence.

Mezi základní způsoby ochrany elektronických prostředků před protiradio-technickou činností nepřítele patří ničení nepřátelských zdrojů rušení, používání radioelektronických prostředků, které pracují v širokém vlnovém rozsahu, manévr režimy práce, výkony, prostředky a jejich pracovními rozsahy, příprava obsluh radioelektronických prostředků k práci při rušení různé intenzity a rušení samonaváděcích a rádiem řízených zbraní nepřítele, používaných proti našim radioelektronickým prostředkům.

V bojové činnosti letectva je nutné věnovat velkou pozornost elektronické koexistenci, jejímž cílem je zamezit vzájemnému rušení vlastních prostředků. Docílujeme jí správným rozdělením vlnových rozsahů mezi různými druhy ozbrojených sil i různými svazky a útvary letectva na zemi i ve vzduchu, omezením práce jednotlivých radioelektronických prostředků ve vlnovém rozsahu, v čase, směrech a intenzitě, optimálním rozmístěním radioelektronických prostředků v určeném prostoru, jakož i prostorovým a frekvenčním rozptylem radioelektronických prostředků v hranicích jednoho místa velení v měřítku leteckého útvaru, svazku, nebo operačního svazu.

Elektronické maskování organizujeme k vyloučení nebo ztížení nepřátelskému průzkumu ke zjištění našich radiotechnických prostředků různého významu, jejich rozmístění, sestavy a z toho vyplývající činnost zámyslu našich vojsk. Nepřítel vede již v míru intenzivní elektronický průzkum vzdušnými, kosmickými i pozemními prostředky a orgány, a to nejen z území sousedních kapitalistických zemí, ale i prostřednictvím agentů cizích rozvědek na území socialistických států.

V současné době známe asi 500 útvarů a jednotek elektronického průzkumu USA a ostatních kapitalistických zemí, které mají již v míru asi 3000 míst,

ze kterých vedou nepřetržitý průzkum práce radioelektronických prostředků socialistických zemí. Intenzita činnosti těchto prostředků se zvyšuje zejména v průběhu různých cvičení armád Varšavské smlouvy, v průběhu řízení letectvého provozu a při plnění úkolů našich vojsk a prostředků, které souvisí s ostrahou státní hranice.

Základními způsoby ochrany před elektronickým průzkumem nepřítele je maskování, imitace a dezinformace.

Konkrétním opatřením elektronického maskování mohou být

- zjišťování a odstraňování demaskujících příznaků práce radioelektronických prostředků, zejména rádiového a radioreléového spojení,
- omezení nebo zákaz provozu v rozsahu času, vln, směru nebo výkonu,
- vytváření klamně radioelektronické situace,
- dezinformace nepřítele pomocí radioelektronických prostředků,
- rušení nepřátelského průzkumu ve vlnovém rozsahu vlastních, velmi důležitých radioelektronických prostředků,
- rušení rádiového spojení velení útvarům a jednotkám elektronického průzkumu nepřítele.

Elektronické maskování není pouze součástí elektronické ochrany, ale též boje s technickými prostředky průzkumu nepřítele, takže nepatří výhradně do oblasti pasivního opatření radioelektronického boje, ale z části i do oblasti aktivní činnosti.

Nepřetržitý elektronický průzkum organizujeme ke zjištění běžné elektronické situace a zabezpečení včasného použití sil a prostředků elektronického rušení k umlčení radioelektronických prostředků nepřítele. Elektronický průzkum je průzkumem běžné elektronické situace a uvědomování prostředků rušení, jakož i doplňkovým průzkumem běžné elektronické situace, bezprostředním označováním cílů a „navedením rušičů“.

K řešení úkolů přímého elektronického průzkumu v zájmu zabezpečení řízení prostředků individuální nebo skupinové ochrany v průběhu letu můžeme využívat radiozaměřovací přijímače, které zjišťují ozařování letadel elektromagnetickou energií a umožňují upřesňovat radiotechnickou situaci, popřípadně zařízení k určení typu ozařující stanice, směrníku jejího umístění, okamžiku přechodu radiolokátoru na režim automatického sledování nebo dokonce aktivizování činnosti palubních rušičů. To všechno umožňuje osádce účinně využívat prostředků rušení spolu s manévrem letounu nebo skupiny.

Síly a prostředky elektronického rušení ve vojenském letectvu

K organizaci elektronického rušení používáme ve vojenském letectvu těchto prostředků:

- bojové a speciální letouny (vrtulníky) útvarů dálkového, frontového a vojenského dopravního letectva, které mají prostředky individuálního a skupinového elektronického rušení,
- letecké útvary elektronického rušení,
- pozemní útvary elektronického rušení,
- balónové útvary.

Prostředky individuální ochrany v bojových letounech jsou určeny k rušení elektronických prostředků systému řízení zbraní PVO, k individuální ochraně letounů před nepřátelskými PLRS, PLD a před palubními zbraněmi nepřátelských stíhacích letounů. Jsou v každém bojovém letounu a používají se spolu s různými druhy manévrů a palby. Mezi tyto prostředky patří stanice aktivního rušení, automatické stanice pasivního rušení, protiradiolokační hlavňové i raketové střelivo a protiradiolokační, infračervené a kombinované umělé zdroje energie.

Prostředky skupinové ochrany ve speciálních letounech leteckých útvarů elektronického rušení a v části bojových letounů jsou určeny k rušení elektronických prostředků systémů velení vojsk PVO nepřítele (radiolokátory hlášené služby, radiolokační výškoměry, radiolokátory pro navádění stíhacích letounů, radiolokátory systému útvarů a svazků PLRS), skupinové ochrany letounů. Jednotlivé speciální prostředky skupinového elektronického rušení plní také úkol rušení radioelektronických prostředků velení a řízení zbraní PVO nepřítele.

Mezi prostředky skupinové elektronické ochrany patří stanice aktivního maskovacího a imitujícího rušení, stanice aktivního rušení prostředků radioreléového velení a navedení stíhacích letounů, automatické stanice pasivního rušení, rakety, klamné cíle, které imitují bojové letouny a protiradiolokační rakety se samonaváděcími hlavicemi na zdroj elektromagnetické energie.

Bojovou činnost průzkumných, stíhacích a stíhacích bombardovacích letounů při plnění jejich úkolů v hloubce nepřátelského území zabezpečují letecké útvary elektronického rušení frontového letectva, vyzbrojené letouny se speciálním radioelektronickým vybavením.

K rušení radioreléového velení a navedení nepřátelských stíhacích letounů i k ochraně nejdůležitějších objektů letectva před průzkumem a údery nepřátelského letectva elektronickým rušením systémů řízení raket vzduch—země, palubních radiolokátorů s bočním vyzařováním, radiolokátorů navigačně bombardovacích systémů a ostatních palubních radiolokačních systémů používáme pozemní útvary elektronického rušení.

Ke zkomplikování celkové vzdušné situace na obrazovkách pozemních radiolokátorů, vytvořením celistvých nebo jednotlivých oblastí pasivních poruch můžeme používat balóny elektronického rušení balónových útvarů. Za příhodných povětrnostních podmínek balóny používáme i k bezprostřední ochraně letounů, a to vytvořením pásu pasivních poruch ve směru letu těchto letadel.

Radioelektronický boj ve vojenském letectvu vytváří komplex vzájemně mezi sebou spojených opatření co do cílů, místa a času, usměrněných k dezorganizaci velení vojskům a zbraním PVO nepřítele a zabezpečení spolehlivého velení vlastních vojskům a zbraním v podmínkách vzájemného radioelektronického rušení.

Opatření REB organizujeme a uskutečňujeme v rozsahu, který odpovídá plněným úkolům a jejich účinnost závisí na znalostech možností a způsobů použití elektronických prostředků systémů velení vojskům a zbraním nepřítele, znalostech bojových možností vlastních prostředků REB, způsobů a taktiky použití sil a prostředků letectva při plnění úkolů v podmínkách radioelektronického boje.

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ BOJOVÉ ČINNOSTI VZDUŠNÝCH VÝSADKŮ

Významnou úlohu v soudobých podmínkách vedení boje a operace plní vzdušné výsadky, jejichž bojová činnost se vyznačuje velkou taktickou a operační pohyblivostí. Jejich reálným a překvapivým bojovým použitím, s využitím účinků vlastních jaderných úderů můžeme zvýšit tempo bojové činnosti, přenést boj do různé hloubky nepřátelského týlu, vytvořit podmínky pro ovládnutí významných vojenských objektů a pro rychlé překonávání obtížných překážek vlastními vojsky. V naší armádě plní tuto úlohu padákové, kombinované a vrtulníkové výsadky.

Padákový, kombinovaný a vrtulníkový výsadek může plnit ve prospěch tankových a motostřeleckých svazků tyto bojové úkoly:

- aktivní činností zdržovat přísun nepřátelských záloh,
- ničit nepřátelské prostředky hromadného ničení a důležitá zásobovací zařízení všeho druhu,
- zmocnit se přepravišť a úseků vodní překážky, vhodných pro násilný přechod a tyto udržet do příchodu vlastních vojsk,
- ovládnout důležitý prostor, čáru, objekt nebo ústupové cesty nepřítele,

— ovládnout nepřátelské letiště, zahájit jeho destrukci nebo zabezpečit vysazení přistávacího výsadku,

— rušit velení vojskům nepřítele a dezorganizovat jeho bojovou činnost v týlu,

— usnadňovat vlastním vojskům v útoku zdolávat horské průsmyky, soutěsky a přechody,

— usnadňovat vševojskovým svazkům obklíčení a ničení nepřítele.

Z možného charakteru bojové činnosti vzdušného výsadku vyplývá vysoký význam ženijního zabezpečení, které ve většině případů bude mít významný vliv na splnění stanovených bojových úkolů.

Plánování ženijního zabezpečení vysazení vzdušného výsadku

Vysazení vzdušného výsadku musí vždy předcházet pečlivá a dokonale zvládnutá organizační, materiální a součinnostní příprava.

Úspěšná organizace ženijního zabezpečení vyžaduje, aby velitel vzdušného vý-

sadku měl potřebné technické podklady. Včasné získání, jakož i dodání těchto podkladů je povinností velitele a štábu nadřízeného stupně, který rozhoduje o použití vzdušného výsadku a zabezpečuje jeho vysazení. Potřebné údaje získá-

vají všechny druhy průzkumu, zejména průzkumné letectvo, prostředky agenturního průzkumu a skupiny hloubkového průzkumu.

K zabezpečení dokonalé orientace vysazovaných jednotek je nutné získat včas letecké snímky z plánovaného prostoru vysazení a vedení bojové činnosti. Nejvýhodnější pro tento účel jsou kolmé stereosnímky v měřítku 1 : 3000 až 1 : 5000 podle plánovaných variant prostoru vysazení a v jednotlivých variantách podle předpokládaného charakteru bojového úkolu a snímků důležitých objektů, jako mostů, přepravišť, hydrotechnických staveb v potřebném měřítku (1 : 1000).

Z informací zpravodajského systému a vyhodnocením leteckých snímků je potřebné získat zejména tyto údaje ženijního charakteru:

- ráz terénu,
- systém a stav cest,
- stav letišť, doskokových anebo přistávacích ploch pro vysazení,
- přítomnost protivýsadkových zátarasů a jejich ráz,
- stav a režim objektů určených k ovládnutí nebo zničení.

Na základě úkolů a znalosti těchto údajů stanoví velitel vzdušného výsadku úkoly ženijního zabezpečení, které uvádí v předběžném bojovém nařízení. Úkoly ženijních jednotek uvádí ve svém bojovém rozkaze.

Ke správnému a jednotnému pochopení bojového úkolu organizuje velitel vzdušného výsadku součinnost na plastických mapách, stolech anebo leteckých snímcích, popřípadě plánech, kde mimo jiné řeší i otázky ženijního zabezpečení, zpravidla v těchto obdobích:

Do pohotovosti vzletu

- způsob využití ochranných a maskovacích vlastností vyčkávacího prostoru,
- rozsah ženijního budování ochranných objektů a ženijní úpravy vyčkávacího prostoru nebo nakládacího místa v závislosti na čase,
- využití staveb ve vyčkávacím prostoru k ochraně živé síly vzdušného výsadku,
- zabezpečení a včasný přísun ženijního materiálu, s důrazem na ženijní munici,
- rozdělení ženijních sil a prostředků v sestavě vzdušného výsadku, ve vševoj-
skové záloze a jejich začlenění v sestavě.

Během přepravy vzduchem

- způsob přepravy ženijních jednotek vzdušného výsadku, určení konkrétního letounu (vrtulníku), popřípadě určení kolo-
běhu,
- složení výsadku v letounu s přesným stanovením zajišťovacích skupin pro ochranu ženijních skupin,
- množství a druh ženijní munice a její rozložení do jednotlivých letounů (vrtulníků),
- způsob využití a označení zásobníků pro přepravu ženijního materiálu.

Při bojové činnosti do splnění bližšího úkolu

- ženijní zabezpečení prostoru vysazení a vedení bojové činnosti, zejména odstranění protivýsadkových zátarasů pro přistávací sled,
- stanovení výhodných prostorů a čar k ochraně,
- přehrazení možných směrů postupu nepřítel zatarasy,
- pravděpodobné prostory výskytu zátarasů nepřítel a způsob jejich překonání,
- vyhodnocení vodních překážek a předběžné určení vhodných prostorů a způsobů jejich překonání,
- sladění činnosti destrukčních, dezajustačních a zatarasovacích ženijních skupin se zajišťovacími skupinami,
- stanovení signálů pro odpálení a dezadustaci objektů,
- rozložení ženijní munice v prostoru vysazení a způsob ochrany,
- způsob ničení určených objektů nebo zabránění jejich ničení,
- způsoby ovládnutí přepravišť,
- pravděpodobné prostory výskytu přepravních prostředků z místních zdrojů,
- upřesnění prostorů průzkumu vodních překážek pro zřízení přepravišť,
- určení prostorů činnosti ženijních jednotek v bojové sestavě vzdušného výsadku,
- stanovení pravděpodobného výskytu jaderných min a způsoby jejich zneškodnění.

V průběhu další bojové činnosti

- stanovení dalších výhodných čar k obraně,
- určení prostorů ženijních jednotek v bojové sestavě a jejich úkoly,
- vytýčení přístupových cest k přepravištím pro vlastní vojska,
- další úkoly podle konkrétních úkolů a situace.

Při sloučení vzdušného výsadku s vlastními vojsky

— způsob označení zátarasů zřízených vzdušným výsadkem,

— označení zátarasů zřízených nepřitelem, včetně prostorů položení jaderných min,

— zabezpečení základních ženijních opatření k využití dosavadních přeprav a zřízení přepravišť v rekognoskovaných prostorech,

— zatarasovací opatření na řece k zne-možnění činnosti říční flotily nepřitele.

Jednotky vzdušného výsadku jsou zpravidla rozmístovány ve vyčkávacím prostoru, kde se připravují k plnění konkrétního bojového úkolu v týlu nepřitele. Ze ženijních opatření kladou důraz zejména na pečlivé maskování, maximální využití objektů a staveb, vlastností terénu, popřípadě na jednoduchou ženijní úpravu vyčkávacího prostoru nebo prostorů nakládacích míst.

Ženijní jednotky se připravují k vysazení a vedení bojové činnosti podrobným metodickým rozбором činnosti při plnění stanovených úkolů. Obsahem přípravy je podrobné seznámení s prostorem vysazení v jednotlivých variantách podle leteckých snímků, popřípadě na plastických stolech, dále rozbor metody plnění úkolů až do

ženijních družstev a jednotlivců, způsob spojení a velení, upřesnění prostorů rozmístění ženijních prvků bojové sestavy a umístění zálohy ženijní munice a materiálu. Zvláštní pozornost musí věnovat přepravě ženijní munice, jejímu rozdělení do bojové sestavy, způsobu vyložení a soustředění po vysazení.

Organické a posilové ženijní jednotky jsou organizovány do účelových bojových skupin. Zpravidla se vytvářejí v závislosti na konkrétních úkolech destruktivní skupiny, dezadustační, odtarasovací a zatarasovací skupiny, ženijní záloha. Tyto skupiny mají zpravidla sílu jednoho ženijního družstva. Dostávají podle svého určení zpravidla jeden až dva konkrétní úkoly. Podle rozsahu těchto úkolů jsou materiálně vybaveny, převážně vysokobrizantními trhavinami, roznětovým materiálem, protitankovými minami, prostředky pro zřizování nástrah, materiálem a prostředky pro odtarasování.

Ženijní jednotky se obvykle vysazují v prvním koloběhu, z důvodů nutnosti zabezpečit časové podmínky ke splnění bojových úkolů. Připravují se zásadně po vytvoření skupinách současně s potřebným materiálním vybavením, zejména trhavinami a minovacím materiálem tak, aby bezprostředně po vysazení mohly samostatně plnit stanovené bojové úkoly.

Úkoly ženijního zabezpečení bojové činnosti vzdušných výsadků

Bojová činnost vzdušných výsadků je charakteristická svou rozmanitostí. V krátkém časovém období může docházet k zásadním změnám situace, které vzdušný výsadek musí přizpůsobivě řešit rychlým přechodem z útočné činnosti do obrany a naopak, uskutečňovat přepady a léčky, obsazovat důležité objekty, ničit je nebo jejich zničení zabraňovat. Nezanedbatelná není ani skutečnost, že vzdušný výsadek vede svou bojovou činnost v hloubce bojové sestavy nepřitele v omezeném čase. To omezuje nejen materiální, ale i časové možnosti opatření ženijního zabezpečení.

Jednotky vzdušného výsadku mohou v případě nezbytné potřeby plnit v omezeném rozsahu některé úkoly ženijního zabezpečení.

Ženijní průzkum zjišťuje a upřesňuje

— stav prostoru vysazení a vedení bojové činnosti, přítomnost protivýsadkových a výbušných zátarasů,

— průchodnost terénu na směru plánované bojové činnosti s důrazem na prostory jaderných úderů,

— výhodné prostory pro zaujetí a ženijní úpravu opěrných bodů a ohnisek obrany,

— vhodné přístupy k vodní překážce a výhodná místa pro zřízení přepravišť,

— směry a prostory pro zřízení zátarasů, objektů ničení nebo dezadustace objektů, připravených k ničení protivníkem,

— prostory jaderných min a jejich stanovišť roznětu,

— možnosti využití maskovacích vlastností prostoru bojové činnosti.

Tyto úkoly mohou plnit prvky vševojskového průzkumu vzdušného výsadku.

Překonání překážky, zátarasy a závaly může vzdušný výsadek jen v omezeném rozsahu. Hlavní metodou překonávání závalů v lesních porostech a osadách i výbušných zátarasů bude obejít a vyhledávání objížďky. Výjimečně mohou vzdušné výsadky odstraňovat umělé zátarasy i pomocí trhavin.

Překonávání vodní překážky mohou jednotky vzdušného výsadku nejjednodušším způsobem s využitím vševojskového

ochranného pláště, malých nafukovacích člunů a pomocí přepravních a improvizovaných prostředků z místních zdrojů. Přeprava musí být postupná, po průzkumu protilehlého břehu a za dostatečného pří-
měho bojové zajištění.

Ženíjné upravovat terén může vzdušný výsadek jen při plnění úkolu formou ohniskové obrany. Bude to budování četo-
vých operních bodů a ohnisek a budování jednoduchých úkrytů na velitelských stanovištích.

Zřizovat zátarasy budou jednotky vzdušného výsadek zpravidla převážně rychlým a technicky nenáročným způsobem, ničením objektů na směrech, zřizováním les-
ních závalů a závalů v osadách, ničením jednotlivých silničních objektů v místech bez možnosti objížďky. Při přepadech a léčkách budou používat nástrah ke zniče-
ní bojové techniky nepřítele, ničit komu-
nikační objekty nebo odpalovat stromové záseky v době průjezdu jednotek nepřítele.

Destrukce je složitý a náročný úkol, který v řadě případů tvoří jeden ze zá-
važných bojových úkolů vzdušného výsadku. Týká se zpravidla důležitých vojenských nebo hospodářských objektů, jejichž vyřazení z činnosti má pro činnost vojsk na bojišti zvláštní význam. Jde zejména o mosty přes široké vodní překážky, komu-
nikační uzly, vodní díla, energetická zařízení. Postup destrukce musí dokonale organizovat a přesně řídit důstojník ženijní odbornosti.

Maskování má velký význam při vysa-
zení. K utajení doskokových a přistávacích ploch je potřebné zabezpečit rychlý sběr padáků a zásobníků s materiálem a jejich zamaskování především proti pozorování ze vzduchu. Důležitým úkolem maskování je i skrytý pohyb vysazených jednotek na směrech postupu a pečlivé zastírání všech ženijních úprav terénu.

Ženíjní jednotky při zabezpečování bojové činnosti vzdušného výsadku plní tyto úkoly ženijního zabezpečení:

Ženíjní průzkum zajišťuje ženijní jednotka zpravidla účastí ženistů ve vševoj-
skových orgánech průzkumu. Jejich úkolem je posoudit odborně zátarasy, vodní překážky, použitelnost přepravních prostředků a materiálu z místních zdrojů, zhodnotit možnosti využití obranných zařízení zanechaných nepřítelem a získání kořistní munice, shromažďovat vzorky do-
sud neznámé ženijní munice nepřítele. Vzdušné výsadky mohou vysílat po vysa-
zení samostatné ženijní průzkumné skupiny ke splnění náročných speciálních úko-

lů, jako je např. průzkum širokých vod-
ních překážek, přepravišť operačního vý-
znamu nebo vodních děl, které mají zá-
sadní význam pro činnost vzdušného vý-
sadku i vlastních vojsk.

Zřizování průchodů v překážkách a zá-
tarasech budou dělat odtarasovací skupi-
ny pomocí minových hledáček a bodců ručním způsobem, v nejnútnejší minimál-
ní šířce, a to jen tehdy, nejsou-li k jejich překonání jiné možnosti.

Zřizování zátarasů na směrech postupu nepřítele se skládá zejména z destrukcí na cestách a objektů na směrech. Při ničení jednotlivých objektů se volí jednoduché a rychlé způsoby, při zachování potřebné účinnosti. Ženíjní jednotky je účelné po-
užívat k přípravě ničení objektů, které vy-
žadují odborné posouzení. V nutných pří-
padech zřizují i protitanková minová pole o malých šířkách v terénu, přilehlém k ni-
čeným komunikačním objektům. K plně-
ní těchto úkolů jsou ženijní jednotky or-
ganizovány do destrukčních skupin a zá-
tarasovacích skupin. Tento úkol může
plnit i ženijní záloha vzdušného výsadku.

**Vyhledávání a zneškodňování jader-
ných min** je jeden z nejdůležitějších úko-
lů. Cílem této činnosti, po předcházejícím
rámcovým upřesnění, je najít místo ulo-
žení jaderné miny a znemožnit její aktiva-
ci. Vzhledem k omezenému materiálnímu
vybavení je technicky možné splnit tento
úkol mechanickým poškozením těla miny
odpálením speciálních náloží přímo ve
studních uložení. Ke splnění tohoto úkolu
je nejvýhodnější vyčleňovat speciálně vy-
cvičené ženijní skupiny v síle 1+3. Čin-
nost těchto skupin musí zabezpečovat za-
jišťovací skupiny.

**Zabraňování zničení objektů operační-
ho významu** má v řadě případů vysoký vý-
znam. Dezadustační skupiny plní tento
úkol v součinnosti s jednotkami vzdušné-
ho výsadku, které zpravidla přepadem a
dočasnou izolací objektu vytvoří dezad-
justační skupině časové podmínky k práci.
Prvním úkolem je vždy přerušit hlavní-
ho vedení, vyřazení zdroje roznětu a pře-
rušení vedení k hlavním náložím. Podle
situace a vzdálenosti vojsk v útoku bude
dělána zpravidla částečná dezadustace.
Tímto je ponechána možnost zničení ob-
jektu na signál nadřízeného v případě ne-
bezpečí, že jej nepřítel znovu ovládne.

Úspěch či neúspěch při plnění úkolu
ženijního zabezpečení může mít podle vý-
znamu objektu následky i operačního rá-
zu, zejména jde-li o významná stálá pře-
praviště, o vodní stavby a zdrže s velkým
obsahem vody, významná komunikační

centra, důležitá letiště nebo velké zásoby materiálu, zvláště pohonných hmot.

Použití ženijních jednotek ve zvláštních skupinách pro ničení. V nezbytných případech, kdy to splnění úkolu vzdušného výsadku vyžaduje, vytvářejí se ze ženijních jednotek speciální skupiny pro ničení — destrukční skupiny. Je to tehdy, je-li jedním z hlavních úkolů vzdušného výsadku vyřadit důležité objekty protivníka, např. odpalovací zařízení raketových prostředků, důležité zásobovací základny, významné letištní, silniční nebo železniční uzly apod. Ničení takového rozsahu musí být

centrálně řízeno. Destrukční skupiny mohou být v síle ženijní družstvo až ženijní četa a mají zpravidla vymezený rajón své činnosti. Při ničení objektů, které jsou navzájem v bezprostřední blízkosti, odpalují se nálože na signál řídicích destrukčních prací, aby nedošlo k vzájemnému ohrožení ženijních jednotek. Ničení musí být přednostně na směrech, ze kterých je nebezpečí proniknutí protivníka. Úspěšné splnění tohoto úkolu vyžaduje značný přísun ženijní munice nebo její získání z kořistných zdrojů. Zvláštní pozornost musí velitelé vzdušných výsadků věnovat přímému zajištění destrukčních skupin.

Ženijní zabezpečení boje vzdušného výsadku v charakteristických fázích bojové činnosti

V obraně

Aktivní obrany používá vzdušný výsadek k udržení dobytých prostorů, čar, předmostí, horských průsmyků, letišť a důležitých objektů. Je závažné dosáhnout toho, aby přední okraj obrany probíhal za účinnými terénními překážkami protitankového charakteru.

Ženijní budování obrany zahajuje vzdušný výsadek současně s jejím zaujímáním, nepřetržitě a s maximální intenzitou. Obranu buduje zpravidla systémem opěrných bodů a jednotlivých ohnisk, na dominantních výšinách a prostorech. Maximálně využívá vlastnosti terénu a obranných objektů, které vybudoval dříve nepřítel.

K úspěšnému zaujetí obrany a vedení obranného boje včas zřizuje protitankové zátarasy na směrech ohrožených postupem nepřítele a k zesílení předního okraje obrany. Ke splnění tohoto úkolu použije všechny ženijní jednotky. Protitanková minová pole kladou ženisté povrchovým způsobem tak, aby byla chráněna palbou protitankových zbraní.

Pro období vedení obranného boje organizují ženijní jednotky manévry zátarasy k přehrazení směřů pronikání nepřítele do hloubky obrany.

Při budování obrany je výhodné dořezat tuto posloupnost prací:

- zřízení protitankových minových polí na ohrožených směrech před předním okrajem, na bocích a v mezerách,
- ničení komunikačních objektů na přístupech k obraně,
- přizpůsobení terénních předmětů k boji,
- budování okopů pro jednotlivce a úprava postavení družstev (čet),

— budování palebných postavení pro protitankové kanóny a protitankové řízené střely,

— úprava velitelských stanovišť.

Po splnění těchto úkolů, v závislosti na čase, se dále zdokonalují obranná postavení jednotek vzdušného výsadku, palebná postavení protitankových kanónů a protitankových řízených střel, budují se záložní palebné objekty a úkryty pro živou sílu, dále se rozvíjí systém zátarasů a zdokonalují se velitelská stanoviště. Do popředí výrazně vystupuje nutnost pečlivého dodržování všech zásad maskování, aby se vzdušný výsadek nestal snadným cílem jaderného úderu.

V boji za dobytí a udržení předmostí a přepravišť na vodních překážkách

Cílem boje za dobytí a udržení předmostí je pomocí vojskům v útoku v rychlém překonání vodního toku. K zabezpečení rychlého přechodu vodní překážky musí vzdušný výsadek splnit tyto hlavní úkoly:

- zmocnit se předmostí, jednotlivých přepravišť a udržet je do příchodu vlastních vojsk,
- narušit stabilitu nepřátelské obrany obsazením důležitých objektů,
- ovládnout výhodné čáry k organizaci obrany předmostí, znemožňovat zatárasovací opatření nepřítele s důrazem na jaderné miny,
- zmocnit se mostových přepravišť, přívozů a brodů a zabránit jejich zničení nebo znehodnocení,
- prozkoumat vhodné prostory pro zřízení všech druhů přepravišť (plavidlových, brodových, podvodních, přívozových

a mostových), vytyčit úseky přepravy a zajistit je,

— zrekognoskovat vhodná místa k vytvoření dymových clon, určit nejvhodnější úseky řeky k zneškodňování plovoucích min a stanovit prostory pro soustředění improvizovaných prostředků přepravy.

Způsob vysazení vzdušného výsadku na předmostí je závislý v první řadě na situaci v prostoru předmostí, ale i na jeho ženíjních faktorech.

Není-li vodní překážka obsazena nepřitelem, vysazuje se vzdušný výsadek přímo na ni, a to na oba břehy. Větší úsilí musí položit na odlehilý břeh, aby zabezpečil ochranu ovládnutých přepravišť.

V opačném případě se vysazuje v určité vzdálenosti a o předmostí musí vést boj.

Zároveň je nutné posoudit ráz vodních staveb, které ovládá protivník, a jejich možné účinky na úsek přeprav z hlediska taktické manipulace s vodou. Současně s ovládnutím předmostí musí být zabezpečeno i obsazení přepravišť a zabráněno jejich zničení.

Okamžitě po ovládnutí předmostí organizuje vzdušný výsadek jeho úpornou obranu. Zásady jejího zaujímání, organizace a budování má některé zvláštnosti:

— jsou-li na ovládnutém předmostí přepraviště, potom na obou březích buduje předmostní postavení jako přímou ochranu přepravišť,

— obranu buduje s důrazem na přístup k řece a na bocích předmostí, tj. v úsecích, které se přimykají k vodní překážce,

— vytváří zatarasovací a destrukční skupiny a ženíjní zálohy k účinnému manévru zatarasů,

— připravuje ženíjní opatření k boji s říční flotilou nepřitele (zřizování zatarasů v plavební dráze).

Ženíjní jednotky se zúčastňují boje o předmostí odstraňováním zatarasů, pronikají k přepravištím a znemožňují jejich zničení nepřitelem. Zároveň musí vést průzkum ovládnutého úseku vodní překážky, vhodných míst pro zřízení dalších přepravišť a přístupu k nim, podle potřeby upravují a vytyčují přístupy k řece, upravují břehy, shromažďují přepravní prostředky z místních zdrojů pro potřeby vzdušného výsadku a vojsk v útoku k rychlému zřízení přepravišť. Uskutečňují průzkum ovládnutých mostů, dezadjustují je a organizují jejich střežení. Na řece zřizují uzávěry k zadržení plovoucích min.

Říční zatarasy k zabránění činnosti říční flotily protivníka sřizují ženíjní jed-

notky zatarasením plavební dráhy nevýbušnými i výbušnými zatarasy. Jejich úkolem je i trvale sledovat stav vody, aby včas zjistily taktickou manipulaci s vodou nebo zničení vodních děl ovládaných nepřitelem.

Vzdušný výsadek může dostat úkol zmocnit se jen jednoho, zpravidla důležitého stálého přepraviště. Cílem může být jeho udržení do příchodu vlastních vojsk, nebo jeho zničení, má-li se zabránit přístupu záloh nepřitele na bojiště. Je-li stálé přepraviště ovládnuto s cílem jeho udržení do příchodu vlastních vojsk, potom jsou úkoly ženíjního zabezpečení obdobné jako při dobývání předmostí. Předmostní postavení je budováno na vzdálenost, která vylučuje přímé pozorování přepraviště protivníkem a vedení palby z pěchotních zbraní na přepraviště. Je-li cílem zničení přepraviště, plní tento úkol ženíjní destrukční skupiny poškozením hlavních nosných prvků mostu.

V boji za ovládnutí letišť

Letiště může být ovládnuto s cílem zabezpečit vysazení vlastních sil nebo jeho vyřazení z činnosti.

Při ovládnutí letiště s cílem jeho udržení je nezbytné ihned organizovat ženíjní zabezpečení jeho obrany. K tomu je nutné využít především obranných zařízení nepřitele, zahájit jejich úpravu a podle potřeby přistoupit k budování nových opěrných bodů. Obranná zařízení musí být budována ve vzdálenosti, která zabezpečuje vzlet a přistání letadel bez ohrožení palbou ručních zbraní a kulometů nepřitele.

Současně s budováním obrany letiště se zahajuje nutná úprava letištní plochy. V první řadě se odstraňují ze startovacích drah vraky letounů a vyrovnávají se menší poškození dráhy. Větší porušení přistávacích drah musí být označeno viditelným způsobem na patřičnou vzdálenost. Zároveň je potřebné zjistit stav navigačních světel a osvětlovacího zařízení jednotlivých drah. Úkoly spojené s další úpravou letištní plochy plní letecké stavební prapory po převzetí ovládnutého letiště. Tyto úkoly plní ženíjní jednotky vyčleněné ze sestavy vzdušného výsadku po splnění úkolu.

Úkol vyřazení ovládnutého letiště plní předpádová jednotka vzdušného výsadku, v jejíž sestavě jsou začleněny silné destrukční skupiny, vybavené trhavinami a zápalnými prostředky. Činnost jednotlivých skupin musí být s ohledem na bezpečnost prací koordinována a centrálně

řizena. Na letištích se postupně ničí velitelská stanoviště, pojiťka, radiotechnické prostředky, energetické a provozní zařízení, letouny, letištní plochy a sklady pohonných hmot.

Při narušování činnosti v týlu vojsk nepřítele

Narušování činnosti nepřítele je stálým úkolem výsadků převážně v noci. Má převážně charakter ženijních prací, vyžaduje rychlost a rozhodnost akcí.

Požadovaných výsledků je dosahováno zvláště zničením nebo poškozením týlových základů a skladů nepřítele, komunikací všeho druhu, energetických zařízení, systému potrubní dopravy apod. K plnění tohoto úkolu jsou vyčleňovány jednotky vzdušného výsadku, posílené skupinami

ženistů a vybavené potřebným materiálem.

Výhodné způsoby ničení hlavních druhů objektů:

- sklady munice a trhavin se ničí odpálením,
- sklady ženijního, chemického, technického materiálu a pohonných hmot se ničí zapálením nebo poškozením,
- na železnicích jsou ničeny zejména hlavní provozní objekty, řidičí, signalizační a spojovací systémy,
- v průmyslových podnicích a energetických zařízeních se ničí hnací zařízení, hlavní mechanismy a agregáty,
- u systémů potrubní dopravy je nejúčinnější ničení čerpacích stanic.

Tato činnost s potřebnou promyšleností může do značné míry ovlivnit akceschopnost nepřítele.

Zvláštnosti ženijních opatření

Vzdušný výsadek má vždy ve své sestavě ženijní jednotky. Taktické vzdušné výsadky, organizované z motostřeleckého praporu, je potřebné posílit ženijní četou. Padákové útvary mají své organické ženijní jednotky, přistávací sled je nezbytné ženijními jednotkami posílit.

Základním předpokladem úspěšného splnění úkolů ženijními jednotkami musí být jejich vysoká morální a všestranná odborná připravenost a schopnost samostatné a iniciativní činnosti.

Zátarasý musí ženijní jednotky zřizovat s ohledem na směr pohybu vlastních vojsk a nesmějí bránit jejich rychlému manévru. Ničení, zvláště na komunikacích, je výhodné s použitím tlakových a otřesových rozněcovačů, aby s poškozením objektu byla současně vyražována živá síla a bojová technika nepřítele.

Činnost zatarasovacích skupin a ženijních záloh směřuje na nejnebezpečnější směry možného postupu nepřítele. Vzhledem k nedostatku zatarasovacího materiálu nepřehrazují směry souvislými minovými poli, ale jen jeho nejdůležitější úseky v malých šířkách. Manévr zátarasý může být podle situace řešen rozhozem protitankových min ručně nebo rozvozem vlast-

ními nebo ukořistěnými dopravními prostředky.

Ženijní jednotky budou nuceny v řadě případů zřízené zátarasý ihned bránit. Často nastane i situace, která si vynutí položené miny zvednout a položit znovu na jiném úseku. Všechny prostory zřízených zátarasů musí být včas oznámeny vlastním vojskům.

Zabezpečování přeprav vzdušného výsadku vychází zvláště z materiálních možností a je charakterizováno maximální jednoduchostí. Plně se využívá možností přepravy po přívozech a plavidlech z místních zdrojů, ochranného vševojskového pláště, za příznivých podmínek plavání a brodění. Mimo zajištění a obsluhy plavidel plní ženijní jednotky úkoly vytyčení přepravišť a záchranné služby.

K destrukčním pracím je nejvýhodnější používat plastické trhaviny, jejich účinky je možné zvýšit zformováním do improvizovaných usměrněných náloží. Ve většině případů bude docházet pouze k poškození objektů za účelem jejich dočasného vyřazení. To vyplývá z materiálních možností i ze sledovaného cíle jejich možného využití vlastními vojsky.

Úroveň ženijního zabezpečení může mít na splnění bojového úkolu vzdušného výsadku rozhodující význam. To závisí na dokonalé vycvičenosti ženijních jednotek, na důkladném zvládnutí ženijní problematiky jednotkami vzdušných výsadků, ve značné míře i na pozornosti, kterou této oblasti budou věnovat velitelé těchto jednotek. To vyniká zvláště u útvarů, kde ve štábu není ženijní funkcionář a velitelé nebo náčelníci štábu musí samostatně opatření ženijního zabezpečení nejen stanovit, ale také jejich plnění soustavně organizovat a přímo řídit činnost ženijních jednotek.

VÝZNAM SPECIÁLNÍ OČISTY VOJSK

Speciální očista vojsk je jedním z důležitých opatření v rámci odstranění následků použití zbraní hromadného ničení nepřítelem. V souladu s předpisem Vševojsk-2-11 tato očista zahrnuje speciální očistu osob, dezaktivaci, odmořování a dezinfekci výzbroje, bojové techniky, prostředků protichemické ochrany jednotlivce a výstroje. Speciální očista může být částečná a úplná. Na ní se podle konkrétních podmínek, situace a materiálního vybavení podílejí všechny druhy vojsk i týlové jednotky, útvary a zařízení. Hlavní úkoly speciální očisty plní však jednotky a útvary chemického vojska.

Význam speciální očisty vojsk v soudobém boji a operaci je dán především širokými možnostmi nepřítele v použití jaderných a chemických zbraní a tím možností vytvářet rozsáhlá pásma radioaktivního zamoření a prostory chemického napadení.

Při hodnocení předpokládaného rozsahu zamoření vojsk radioaktivními látkami nás budou zajímat především možnosti nepřítele v použití pozemních (podzemních) jaderných úderů a jaderných min. Při hodnocení předpokládaného rozsahu zamoření vojsk otravnými látkami budeme vycházet z variantních možností nepřítele v použití jednotlivých prostředků chemického napadení v souladu s normami přidělování chemické munice pro jeden den boje (operace). Z hlediska předpokládaných požadavků na speciální očistu bude nás pak zajímat orientační rozsah zamoření vojsk trvalými otravnými látkami typu VX a destilovaný yperit.

Možnosti nepřítele v použití jaderných a chemických zbraní budou vždy úzce závislé na jeho zámyslu, povětrnostních a

terénních podmínkách a konkrétní bojové situaci. Rozsah speciální očisty vojsk bude pak zpravidla určován charakterem činnosti vojsk, hustotou jejich rozmístění v zamořených prostorech, stavem připravenosti vojsk k ochraně před účinky radioaktivních a otravných látek a též stupněm ukrytí živé síly v jednotlivých obdobích boje a operace. S nejrozsáhlejším zamořením vojsk počítáme v prvním hromadném úderu nepřítele nebo v období jeho protipřípravy.

Průměrně můžeme počítat, že za každý den armádní útočné operace může být radioaktivními látkami zamořeno 35–60 % vojsk armády, otravnými látkami 15–25 % vojsk armády. Podle údajů sovětských autorů může nepřítelem trvalými otravnými látkami typu VX a destilovaný yperit za každý den armádní operace zamořit 20 až 25 (výpočetních) praporů, radioaktivními látkami 60–70 (výpočetních) praporů. To tedy znamená, že za jeden den útočné operace půjde o speciální očistu u 80 až 95 (výpočetních) praporů. Tato čísla chápeme jako maximální rozsah speciální očisty vojsk za jeden den armádní operace.

Nejvýhodnější podmínky pro speciální očistu vojsk budou při jejich pobytu v prostorech soustředění, ve vyčkávacích prostorech a v průběhu operace zpravidla, jsou-li v záloze nebo ve druhém sledu armády. Svazky druhého sledu armády ve vyčkávacích prostorech mohou být však při výhodném směru středního větru pro nepřítele a v souladu s jeho zámyslem napadeny pozemními jadernými úderu a současně zamořeny trvalými otravnými látkami. Za tohoto předpokladu může dojít u jednotek a útvarů druhosledového svazku k velmi složité situaci, zvláště v přípa-

dech, kdy by k tomuto rozsáhlému zamoření došlo v krátké době před plánovaným zahájením přesunu svazku na čáru zasažení. Kromě toho jednotky a útvary druhosledového svazku budou donuceny překonávat pásma radioaktivního zamoření od pozemních jaderných úderů, které v době jejich přesunu na čáru zasažení byly vedeny na jiné prvky operační sestavy armády. Současně může nepřítel ke ztížení přesunu vojsk vykonat letecký postřik trvalou otravnou látkou na jednotlivé přechodové proudy jednotek a útvarů divize. Úplná speciální očista (v rámci komplexního odstranění následků jaderného a chemického napadení) by si za tohoto předpokladu vyžádala spojeného, přísně časově a prostorově koordinovaného zásahu jednotek speciální očisty vševojskových útvarů a svazku spolu se zásahem vyčleněných sil a prostředků z chemické zálohy armády. Zde můžeme efektivně uplatnit tzv. „hotovostní MSO“ rozvíjené péčí armádní chemické zálohy a to jak v blízkosti vyčkávacího prostoru svazku, tak také v pásmu jeho přesunu na čáru zasažení.

Vševojskové svazky prvního sledu vševojskové armády nebudou zpravidla napadeny pozemními jadernými úderými nepřítel. Mohou však v důsledku odpálení jaderných min nepřitelem být donuceny překonávat pásma radioaktivního zamoření, popř. v těchto pásmech po určitou dobu pobývat. Kromě radiačních ztrát způsobených ozářením bude u jednotek a útvarů prvosledových svazků docházet k prvotnímu a druhotnému radioaktivnímu zamoření, které zvláště za deštivého počasí může znamenat zamoření bojové techniky nad přípustné normy. Pokud jde o jejich zamoření trvalými otravnými látkami, půjde zpravidla o zamoření druhosledových pluků těchto svazků, raketového vojska a dělostřelectva, divizních záloh, míst velení a týlu divize. Jednotky a útvary svazků 1. sledu budou v průběhu útočné operace vykonávat ve většině případů jen částečnou speciální očistu s využitím vojskových prostředků a prostředků z místních zdrojů. Úplná speciální očista bude u nich možná zpravidla až po jejich vyvedení do druhého sledu nebo do zálohy.

Možností nepřítel v použití jaderných úderů na další prvky operační sestavy vševojskové armády (místa velení, armádní raketovou brigádu v hlavních a záložních prostorech bojového rozmístění, armádní dělostřelectvo, armádní zálohy a týlové útvary a zařízení) budou mimo jiné dány způsobem zahájení války. V podmínkách, kdy nepřítel zahájí agresi s použí-

tím jaderných zbraní od samotného počátku, můžeme předpokládat, že prvky operační sestavy armády (včetně druhosledových svazků) mohou být napadeny jednotlivými pozemními jadernými úderými ve výchozím prostoru pro útok, popř. již při postupném zaujímání tohoto prostoru a může tedy docházet k jejich radioaktivnímu zamoření.

V případě, že nepřítel přejde na používání jaderných zbraní až v průběhu útočné operace, mohou být prvky operační sestavy armády napadeny pozemními jadernými úderými v závislosti na celkovém vývoji situace v pásmu činnosti armády i sousedních svazů (svazků) a v souladu s jeho zámyslem. Mohou být napadeny těmito pozemními jadernými úderými buď přímo, nebo se mohou postupně ocitnout v pásmech radioaktivního zamoření od pozemních jaderných úderů, vedených na další prvky operační sestavy armády, důležitá komunikační a hospodářská centra a letiště, rozmístěná v pásmu činnosti armády. Ve všech případech musí předpokládat, že budou rozsáhlá pásma radioaktivního zamoření překonávat, nebo v nich budou po určitou dobu nuceny plnit bojové úkoly. Zamoření míst velení, armádní raketové brigády, armádních záloh a týlových útvarů a zařízení armády trvalými otravnými látkami může nepřítel způsobit nejčastěji formou leteckého chemického postřiku s OL VX a to jak při jejich pobytu v prostorech rozmístění, tak i v době jejich přesunu.

Částečnou speciální očistu si zabezpečí vlastními silami a prostředky. Stejně tak si mohou některé z nich organizovat i úplnou speciální očistu s využitím svých organických jednotek chemického vojska.

Prvořadou pozornost v tomto směru zasluhují místa velení armády (především VS a TVS armády). Předpokládané zamoření osob, bojové techniky, dopravních prostředků a ostatního materiálu značně omezuje a ztěžuje činnost míst velení. Osoby, které nemohou být v úkrytech, automobilech a technice vybavené filtračně ventilačním zařízením musí pracovat v prostředcích protichemické ochrany jednotlivce. Tím se značně omezují jejich pracovní možnosti, zvyšuje se jejich únava, ztěžuje pohyb a zvyšuje náročnost při využívání pojištěk. Kromě toho jsou neustále vystaveni nebezpečí zamoření a tím vyřazení (zvláště při použití otravných látek nepřitelem). Částečná speciální očista osob po jejich napadení OL VX a sarin musí proběhnout ihned po zamoření. Při zamoření radioaktivními látkami proběhne obvykle až po vyvedení ze zamořeného

prostoru. V zamořeném prostoru jen při dlouhodobém pobytu ke snížení účinků těchto látek. Prostředky protichemické ochrany se snímají při radioaktivním zamoření radioaktivními látkami až po vyjití ze zamořených prostorů. Při zamoření otravnými látkami se nesnímají, dokud neproběhla úplná speciální očištění.

Jedním z důležitých opatření je organizace speciální očištění zamořených osob, které přicházejí na místa velení (styčné orgány, kurýři, spojky a příslušníci vlastního štábu a zabezpečujících jednotek). Toto opatření zabezpečuje v úzké součinnosti NCHV (NCHS), správce štábu a provozní jednotky vyčleněním sil a prostředků chemického vojska i dostatečného počtu vojenských prostředků speciální očištění. Je připraveno předem a zahrnuto do plánu ochrany a obrany VS.

Úplná speciální očištění míst velení plní jako jeden z prvořadých úkolů síly a prostředky speciální očištění na předem plánovaných a připravovaných MSO obvykle průjezdného typu po vyvedení ze zamořeného prostoru, v němž bylo místo velení rozvinuto. Vhodné prostory pro rozvinutí MSO vybereme a rekognoskujeme předem a to na předpokládaných směrech výjezdu míst velení.

Při zamoření míst velení během jejich přesunu musíme zabezpečit jejich úplnou speciální očištění před zaujetím nových prostorů rozmístění. Za příznivých podmínek budeme pro speciální očištění míst velení počítat i s využitím místních zařízení. Pro tento účel je na vlastním území dohodována součinnost s orgány teritoria a civilní obrany již v mírových podmínkách k efektivnímu využití těchto zařízení.

Pro zabezpečení úplné speciální očištění míst velení armády je třeba především počítat se zásahem rot speciální očištění armádního praporu chemické ochrany. Podle konkrétních možností bude k plnění tohoto úkolu též využita i organická četa chemické ochrany provozního praporu armády.

Pokud jde o armádní raketovou brigádu, tato má ve velitelské baterii četu chemické ochrany a v této četě pak družstvo speciální očištění bojové techniky a družstvo speciální očištění osob. Tyto jednotky mají však omezené možnosti a nemohou v potřebném rozsahu zabezpečit úplnou speciální očištění brigády.

Vzhledem k celkovému charakteru plnění úkolů brigády chemické ochrany v útočné operaci je žádoucí, aby v její prospěch (pro potřebu jednotlivých paleb-

ných baterií, technické baterie, čet technického zabezpečení raketových oddílů, týlu a VS brigády) byl připraven zásah nejméně jednou rotou speciální očištění od praporu chemické ochrany armády (chemické zálohy armády). Úplná speciální očištění bude zde zabezpečena buď na MSO nebo výjezdem techniky k jednotkám. Časově i prostorově podmínky pro úplnou speciální očištění u útvarů a jednotek armádní raketové brigády musí být přesně sladěny s jejich odbornými úkoly (např. stupněm pohotovosti palebných baterií a časem na přípravu k vedení úderů) i v souladu s celkovou situací na frontě. To vyžaduje jednak úzkou součinnost NCHV a NRVD armády při plánování a řízení těchto opatření, ale též konkrétní dohovor mezi velitelem jednotky speciální očištění s velitelem jednotky (útvary), určeného ke speciální očištění.

Z hlediska zabezpečení speciální očištění u týlu vševojskové armády je třeba především využít družstva speciální očištění bojové techniky a družstva speciální očištění osob, které jsou součástí čtyř chemické ochrany praporu obsluhy PAZ. Významnou úlohu pro zabezpečení speciální očištění plní zde rota chemické ochrany týlu armády, která má ve své organizaci četu speciální očištění bojové techniky a četu speciální očištění osob. Tato rota je schopna zabezpečit za 6–8 hodin speciální očištění dopravních prostředků automobilního praporu a za 1 hodinu speciální očištění 144 až 192 osob. Skutečnost, že rota chemické ochrany týlu armády zabezpečuje pohyblivou armádní základnu a ostatní týlové útvary a zařízení armády podstatně přispělo k určité jejich samostatnosti při organizaci speciální očištění. Při rozsáhlejších zamoření PAZ a ostatních TÚZ armády radioaktivními a otravnými látkami bude třeba počítat se zásahem jednotek speciální očištění z armádní chemické zálohy v jejich prospěch. Podle konkrétní situace a potřeby můžeme ve prospěch týlu a armády vyžádat též zásah prostředků chemické zálohy fronty.

Vzhledem k charakteru činnosti TÚZ armády a možnostem rozmístění PAZ můžeme pro zabezpečení speciální očištění v široké míře využívat vojenských prostředků z místních zdrojů, popř. náhradních látek a improvizovaných prostředků. Časově a prostorově podmínky speciální očištění v týlu armády jsou do značné míry určovány činností automobilních útvarů, jejichž hlavním úkolem je přísun vojskům a odběr z oddělení předem frontové základny, popř. z jiných skladů.

Rozbor možností nepřítele v použití jaderných a chemických zbraní v operačním rámci orientačně ukázal na předpokládaný rozsah speciální očištění v útočné operaci vševojskové armády. Současně šlo o dílčí úvahy o takticko-operačních podmínkách speciální očištění u hlavních prvků operační sestavy armády a tím také byl zdůrazněn význam i nutnost této očištění v rámci odstraňování následků jaderného a chemického napadení.

Pro plné pochopení významu i nutnosti speciální očištění vojsk v soudobém boji a operaci chci uvést ještě několik údajů, které upřesňují některé názory a nové podklady v oblasti ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení.

Středem naší pozornosti v ochraně vojsk před účinky radioaktivních a otravných látek budou vždy v první řadě osoby. Proto také zaměřujeme i ve speciální očištění trvalou pozornost nejen na očištění osob, ale též na jejich výzbroj, bojovou techniku (s níž přicházejí bezprostředně do styku), prostředky protichemické ochrany jednotlivce a výstroj.

Při zamoření osob otravnými látkami má prvořadý význam zachování bojeschopnosti vojsk jejich částečná speciální očištění (zvláště při zamoření OL typu sarin a VX). Je třeba, aby si je osoby vykonaly do jedné až dvou minut po zasažení. K tomu mají vojska individuální protichemický balíček (včetně laické injekční stříkačky). Podle konkrétní potřeby a situace mohou pro tento účel využít též protichemické brašny chemického instruktora praporu (oddílu). Jde tedy o nutné a časově neodkladné opatření zdravotnicko-protichemického charakteru (viz články 247—253, Vševojsk-2-11).

Pokud budou osoby zamořeny radioaktivními látkami, mohou částečnou speciální očištění vykonat zpravidla až po opuštění zamořeného prostoru (při dlouhodobém pobytu též výjimečně v zamořeném prostoru).

Úplná speciální očištění osob zamořených trvalými otravnými látkami bude mít svůj význam jen za předpokladu, že včas proběhla jejich částečná speciální očištění. Bude ji třeba vykonat nejpozději do 3 hodin po zasažení. Vzhledem k toxickým vlastnostem otravných látek bude žádoucí u zamořených osob též vyměnit prádlo, výstroj, popř. prostředky protichemické ochrany jednotlivce. Úplná speciální očištění osob proběhne zpravidla na místech speciální očištění.

Úplnou speciální očištění osob zamořených radioaktivními látkami organizujeme

v případech, kdy při částečné speciální očištění se nepodařilo snížit stupeň radioaktivního zamoření pod přípustnou normu. S úplnou speciální očištěnou osob počítáme v důsledku jejich prvotního zamoření a to nejpozději do 5 hodin od tohoto zamoření.

Za předpokladu, že se na určeném místě plochy speciální očištění osob (v rámci MSO) nepodaří snížit stupeň radioaktivního zamoření výstroje a prostředků protichemické ochrany jednotlivce pod přípustnou normu, musíme tento materiál osobám rovněž vyměnit.

K zabezpečení výměny výstroje pro daný účel u vojsk počítáme s komplety výstroje: u msp 4, u tp 2, u divizních jednotek po jednom, u divizního praporu chemické ochrany 2, celkem u msd 18 a u td 13 kompletů. V divizních skladech jsou u msd 7 a u td 4 komplety navíc. Armádní prapor chemické ochrany má 3 výstrojní komplety.

Speciální očištění osob představuje tedy složitý komplex opatření, na jejichž řešení se musí společně podílet náčelník chemické služby (náčelník chemického vojska) s příslušnými funkcionáři zdravotnické služby a výstrojního zásobování.

Při hodnocení rozsahu požadavků na speciální očištění osob (především úplnou) musíme však vycházet z možností ukrytí osob v bojové technice a v ochranných objektech všeho druhu. Vzhledem k tomu, je vybavena filtračně ventilačním zařízením (OT-62, OT-64, OT-65, T-55 A, dleostřelecké tahače ZIL, nákladní automobil T 815 a bojové vozidlo pěchoty) můžeme u vševojskové útvaru a svazku (podle jejich vybavení a charakteru bojové činnosti) uchránit zhruba 60 až 80 % živé síly před zamořením i před ostatními účinky radioaktivních a otravných látek. Z toho důvodu můžeme předpokládat, že úplná speciální očištění osob (tj. omývání celého povrchu těla, popř. výměna prádla a výstroje) bude v celkovém procesu speciální očištění vojsk v soudobých podmínkách boje a operace záležitostí spíše druhořadou.

Dále můžeme předpokládat, že se vojska v důsledku širokého používání chemických zbraní nepřítelem mohou často ocitnout v prostorech šíření prvotního i druhotného oblaku zamořené atmosféry, kde může docházet k zasažení osob pouze inhalací, když budou plnit úkol mimo bojovou techniku a polní objekty. I v daném případě (podle druhu použité otravné látky) nebude zpravidla nutná úplná speciální očištění osob.

Při organizaci úplné speciální očištění vojsk budeme klást hlavní důraz na úplnou očištění výzbroje a bojové techniky.

Úplnou speciální očištění výzbroje a bojové techniky mohou jednotky a útvary všech druhů vojsk jakož i týlové jednotky, útvary a zařízení vykonat s využitím vojskových prostředků speciální očištění (UOS, AOS-1 a 2), určených především k zabezpečení částečné speciální očištění. Stejně tak mohou pro úplnou speciální očištění výzbroje a bojové techniky jednotek využít i některých jiných zařízení (vysokotlakých čerpadel, protipožárních zařízení, neutralizačních stanic, kropicích vozů rozstřikovačů apod.). Hlavní úkoly této očištění v soudobém boji a operaci zabezpečují jednotky speciální očištění chemického vojska.

Při hodnocení požadavků na úplnou speciální očištění výzbroje a bojové techniky bereme v úvahu též druh použití otravné látky nepřítel. Při zamoření výzbroje a bojové techniky otravnou látkou sarin postačí zpravidla jen částečná speciální očištění. Tato otravná látka se totiž vzhledem ke své relativně vysoké těkavosti a a použití ve formě aerosolu poměrně rychle s povrchu výzbroje a bojové techniky odpařuje, nezpůsobuje dlouhodobé zamoření a nevyžaduje úplnou speciální očištění.

Současná organizace chemického vojska ČSLA představuje další zvýšení možností jednotek speciální očištění a vcelku též příznivě ovlivňuje zásady i způsoby jejich bojového použití. Výrazné zlepšení vidím především v tom, že v rámci roty chemické ochrany vševojskového útvaru je organizace začleněna též četa speciální očištění, která je schopna rozvinout MSO s potřebnou kapacitou. Dále také v tom, že u vševojskového svazku jsou v praporu chemické ochrany dvě rotu speciální očištění. V důsledku toho je vševojskový svazek (msd, td) pro úplnou speciální očištění do značné míry soběstačný a tudíž podstatně méně závislý na silách a prostředcích vševojskové armády. Další kvalitativní zlepšení představuje též rota chemické ochrany týlu vševojskové armády (má čso BT a čso osob), která je schopna do značné míry zabezpečit týlové útvary a zařízení vševojskové armády.

Pokud jde o zásady a způsoby použití jednotek a útvarů chemického vojska (jednotek speciální očištění):

- rcho (msp, tp) může být zasazena 1 až 2krát za 24 hodin;
- prcho (msd, td) může rozvinout 2—4 MSO (maximálně 6 MSO) za 24 hodin;

— prcho (VŠA) může rozvinout 3—6 MSO (maximálně 9 MSO) za 24 hodin.

Při vytváření odřadů odstraňování následků na jednotlivých stupních velení počítáme se začleněním jednotek speciální očištění podle konkrétní potřeby a situace (po úderech ZHN) takto:

- plukovní — četa speciální očištění;
- divizní — jedna rota speciální očištění;
- armádní — po jedné rotě speciální očištění na každý odřad.

Při srovnání možností jednotek speciální očištění s předpokládanými možnostmi nepřítel v zamoření vojsk vševojskové armády za jeden den operace mohou uvést:

- nepřítel může za jeden den operace zamořit 60 až 70 výpočetních praporů RL a 20 až 25 výpočetních praporů OL;
 - přitom možnosti jednotek speciální očištění jedním zásahem (počítáme-li podle tabulky s časovou normou 3 hodiny a se složením vševojskové armády v hodnotě 5 vševojskových svazků) představují:
— 20 rcho (čso) pluků dezaktivuje	20. 3=60
a odmoří	20. 2=40 praporů;
— 5 prcho (10 rso) divizí dezaktivuje	5. 10=50
a odmoří	5. 5=25 praporů;
— 1 prcho (3 rso) armády dezaktivuje	15 a odmoří 9 praporů.

Celkem tedy jednotky speciální očištění v rámci vševojskové armády mohou jedním zásahem dezaktivovat 125 a odmořit 74 výpočetních praporů. Tyto možnosti jsou reálné i z hlediska spotřeby dezaktivčních a odmořovacích látek, kterými jsou tyto jednotky vybaveny. Připomínám, že časová norma (3 hodiny) platí pro vlastní vykonání úplné speciální očištění na MSO. Celková doba k obnovení bojeschopnosti zamořených jednotek bude delší o dobu, kterou potřebují jednotky speciální očištění pro přesun do prostorů rozvinutí a pro rozvinutí MSO (zhruba 1 hodinu), a o dobu, kterou budou očišťované jednotky potřebovat k zorganizování a přípravě do plné bojové pohotovosti. Z těchto důvodů může celková doba pro jeden zásah představovat 7 až 9 hodin.

Vidíme, že i ve složitých podmínkách soudobého boje a operace (ztížené podmínky pro zásah jednotek speciální očištění, narušení plynulého zásobování, předpokládané ztráty na živé síle a bojové technice) jsou jednotky speciální očištění v rámci vševojskové armády schopny odstranit následky radioaktivního a chemického zamoření u vojsk armády za jeden

Zásady pro určení nutnosti speciální očisty

Objekt zamoření	Při zamoření RL												Při zamoření OL a BBP			
	prvotní								druhotné				VX	BBP		
	silný déšť				sucho, slabý déšť				sucho, slabý déšť		vlhká půda					
	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D				
Osoby	Částečná SO po vypadnutí RL Úplná SO nejpozději po zamoření za:				Částečná SO po vypadnutí RL Úplná SO nejpozději po zamoření za:				Zamoření osob se neuvažuje		Zamoření osob se neuvažuje		Částečná SO ihned s použitím IPB (PCHB)	Částečná SO po vypadnutí aerosolu nebo po vyjití ze zamořeného prostoru		
	3—5 h	1—2 h	30 min	15—20 min	3—5 h	1—2 h	1 h	30 min					Úplná SO po vyjití ze zamořeného prostoru	Úplná SO nejpozději do 6—8 h po zamoření		
Bojová technika	Částečná SO po vypadnutí RL po vyjití z pásma, opakovaná částečná SO				Úplná SO není nutná Úplná SO po vyjití z pásma nejpozději do 10—12 h				Zamoření BT se neuvažuje		Částečná SO po vyjití z pásma zamoření Úplná SO není nutná		Úplná SO do 3 h	Částečná SO po zamoření Úplná SO nejpozději za 6—8 h po zamoření	Přibližně stejně údaje jako u osob	
	Nutná výměna výstroje do				Částečná SO po vypadnutí RL výměna výstroje je nutná				Zamoření výstroje se neuvažuje		Zamoření výstroje se neuvažuje		Výměna do 15 min po zamoření Úplná SO na MSOV	Částečná SO jako u osob Úplná SO na MSOV		
Výstroj	3—5 h				1—2 h				30 min		15—20 min					

den operace v požadovaném rozsahu. To však vyžaduje, aby chemičtí funkcionáři všech stupňů (v úzké součinnosti s ostatními funkcionáři druhů vojsk a služeb) účelně zplánovali předpokládané použití jednotek speciální čistoty co do místa, času i způsobu jejich použití a zabezpečili včasnou rekognoskaci plánovaných (i neplánovaných) prostorů rozvinutí MSO.

Při vlastní úplné speciální očištění na MSO musí zabezpečit organizovanost, pevné a nepřetržité velení a co nejvyšší součinnost jednotek speciální čistoty s očišťovanými jednotkami.

Na závěr chci upozornit na stručné orientační zásady pro určení nutnosti speciální čistoty vojsk při zamoření osob, bojové techniky a výstroje radioaktivními a otravnými látkami, jakož i bojovými biologickými prostředky. Potřebné orientační údaje (na základě dostupných sovětských údajů) — viz **tab. 1**.

Z tabulky 1 je zřejmé, že při prvotním radioaktivním zamoření (vypadávání radioaktivních částic při pohybu radioaktivního oblaku) je kladen značný časový nárok především na úplnou speciální očišťovací osob za předpokladu, že tyto nemohly plně využít ochranných vlastností bojové techniky a dopravních prostředků. Stejně tak

je položen důraz na výměnu výstroje zamořených osob. Menší časové nároky jsou v podmínkách prvního radioaktivního zamoření kladeny na úplnou speciální očišťovací bojové techniky, která je nutná jen v případě vysokého stupně zamoření, zvláště za silného deště nebo sněžení.

V podmínkách druhotného radioaktivního zamoření (radioaktivní látky již vypadly na terén, vojska zamořený prostor překonávají nebo v něm plní po určitou dobu bojový úkol) počítáme pouze s úplnou speciální očišťovací bojové techniky a to jen v případech, kdy půjde o vlhkou půdu a v důsledku toho i značné zamoření podvozků bojové techniky.

Při zamoření nechráněných osob OL VX je kladen zvýšený časový nárok na jejich úplnou speciální očišťovací po jejich vyvedení ze zamořeného prostoru (za předpokladu, že byla v době co nejkratší dokončena částečná speciální očišťovací). Úplnou speciální očišťovací bojové techniky po zamoření OL VX stačí vykonat za dobu 6—8 hodin po jejím zamoření.

Speciální očišťovací vojsk má nezastupitelné místo v rámci komplexního odstraňování následků použití zbraní hromadného ničení nepřítelům a obnovení bojeschopnosti vojsk.

TÝLOVÉ ZABEZPEČENÍ VOJSK V ÚTOČNÉ OPERACI

Jedním ze základních předpokladů splnění cílů útočné operace je nepřetržitě týlové zabezpečení vojsk. Tento požadavek vystupuje do popředí zejména za situace, kdy nepřítel přejde k vedení války s použitím zbraní hromadného ničení. Jadernými údery může silně narušovat komunikační systém v týlu frontu. To může mít za následek značné zpoždění pohybu automobilních dopravních prostředků, narušování činnosti armádních a frontových základen, zpoždování jejich přemísťování a rozvinování. Tyto skutečnosti povedou k poklesu zásob zvláště na vojskovém a armádním stupni.

Této činnosti nepříteli můžeme čelit vhodnými a včas přijatými organizačními a materiálně technickými opatřeními v rámci celého operačního týlu, především u dopravně zásobovacích prvků. Úsilí zaměříme na neustálé zvyšování odolnosti jednotlivých prvků operačního týlu, zvláště komunikací. Týl frontu musí operativně zabezpečit nepřetržitý pohyb po vojenských automobilních silnicích s využitím provozuschopných úseků silnic a organizovat jejich přípravu pro plynulý provoz s důrazem na přechody volných toků a horských pásem. Při obnově komunikací se soustředíme na úzkoprofilová místa, vytypované směry a objekty operačního významu. Pokud bude omezen pohyb v některých částech a úsecích týlového pásma frontu, využijeme všech možností objížděk i rokádního pohybu k převádění proudů na sjízdné podélné směry.

K zajištění plynulého přísunu zásob využijeme všech možností automobilních a cisternových útvarů i jednotek potrubní dopravy pohonných hmot.

Rozvinování a přemísťování hlavních prvků operačního týlu, především jeho základen, bude vycházet z potřeb uskupení vojsk, z možností dopravních prostředků základen a z předpokladu provozuschopné sítě vojenských automobilních silnic.

Zničené komunikace budou nepříznivě působit na rozmísťování a přemísťování frontových a armádních základen. Může dojít k jejich značnému odtržení od vojsk a tím k narušení plynulého doplňování zásob. Bude to v případech, kdy vzdálenost mezi PAZ a OFZ přesáhne více jak 150 km a při vzdálenosti PAZ od vojsk větší jak 120 km. V této situaci budou **dopravní prostředky** operačního týlu přibližovat a předsunovat zásoby k vojskům, maximálně využívat zvýšených počtů koloběhů, prodlužovat doby jízd automobilních prostředků

a zkracovat doby nakládání a vykládání materiálu. Bude účelné, aby cisternové útvary frontu překračovaly oddělení frontových základů a tím vyloučily jednu manipulaci. Je vhodné v součinnosti s týly armád předávat zásoby PHM především přímo do soustředěných prostředků armád a svazků, nebo je státčet do skladů v PAZ vševojskových armád. Dopravními prostředky s municí bude též výhodné překračovat OFZ a navážet munici přímo do PAZ armády na směr hlavního úsilí. Ve výjimečných případech může front svými dopravními prostředky zabezpečit přísun až do divize, nebo přímo do palebných postavení dělostřelectva.

Činnost frontových dopravních prostředků bude výhodné kombinovat s činností dopravních prostředků armád. Přitom armádní dopravní prostředky mohou materiál odebírat odběry i z hloubky frontového týlu, zejména z předsunutých skladů na teritoriu a z vykládacích stanic na železnici. V té době mohou frontové dopravní prostředky doplňovat zásoby přímo v PAZ prvosledových armád, nebo je mohou přesunovat výjimečně až ke svazkům. Tento způsob doplňování zásob bude vyžadovat pečlivé centralizované plánování využití dopravních prostředků.

Při odtržení a obklíčení vojsk využijeme vzdušné přepravy s důrazem na rozhodující druhy materiálu, především hlavních druhů munice a PHM. Často se nevyhneme tomu, aby týl na všech stupních využil i zdrojů zásob, především PHM, zanechaných nepřítelem v pásmu činnosti frontu. Laboratorní prověření kořistních PHM, vyhodnocení informací o jejich množství, místě a druzích musíme maximálně urychlit.

V závislosti na vývoji operační situace a stavu terénu v týlovém pásmu frontu po jaderných úderech, které poškodily komunikační síť, zničily přechody přes horská pásma a vodní toky, bude třeba urychleně a komplexně řešit úkoly silničního zabezpečení. Půjde především o obnovu, obsluhu a údržbu silnic v tomto prostoru jako základní předpoklad zabezpečení plynulé dopravy zásob k vojskům. Často nebudeme moci za prvosledovými armádami udržovat a obsluhovat všechny frontové silnice. U silniční brigády, která rozvíjí silniční pásmo, můžeme předpokládat značné ztráty na živé síle a technice. Převážná část silničních stavebních jednotek bude zpravidla nasazena na přechodech horských pásem a silničních mostních jednotek na přechodech vodních toků. Proto bude nezbytné soustředit silniční stavební a mostní jednotky k obnově jedné až dvou frontových základních silnic s cílem zabezpečit přísun zásob z frontových základů a jejich oddělení do PAZ prvosledových armád. To znamená, že z jedné až dvou základních silnic bude třeba zabezpečit přejezd do prostorů všech PAZ. K obnově horských přechodů většinou využijeme samostatný frontový silniční prapor a stavební jednotky silniční brigády soustředíme na obnovu určených frontových základních silnic. Obdobně budeme organizovat manévr silničními mostními jednotkami k zabezpečení přechodů řek. Hlavním cílem těchto opatření bude překlenout nepříznivý stav, kdy možnosti silnic a mostů silami silničního vojska frontu jsou omezeny, protože budou mít velké ztráty na živé síle a technice a obnovovací jednotky budou rozptýleny v silničním pásmu.

Železniční doprava, i přes velkou zranitelnost, zůstává rozhodujícím dopravním prostředkem především k zabezpečení přísunu materiálu z týlu státu do frontových základů. Zkušenosti ze cvičení ukazují, že bez přiblížování frontových základů k bojujícím vojskům nemůžeme frontovou útočnou ope-

raci spolehlivě zabezpečit. Úkolem železničního vojska bude zabezpečit obnovu alespoň jednoho železničního směru a postupné zřizování na něm vykládacích stanic ke zkrácení koloběhu automobilních dopravních prostředků. Ke konci operace umožnit přemístění frontové základny a armádní letecké základny zpravidla na vzdálenost cca 300 km od prvosledových vojsk.

V situaci, kdy bude zničena komunikační síť, stoupá význam **potrubní dopravy**. Tato není bezprostředně závislá na stavu komunikací, zabezpečuje plynulost a pravidelnost přepravovaného množství PHM a je méně zranitelná, než ostatní druhy dopravy. Je schopna překonávat rozsáhlé zamoření i zničené prostory a zabezpečovat přes ně provoz. Vzhledem k možnému zničení komunikací na směru plánované výstavby polního dálkového potrubí může docházet ke snižování tempa vlastní výstavby o 50 i více procent, především opožďováním rozvozu potrubního materiálu. Musíme počítat i se zničením částí již vystavěného polního dálkového potrubí nepřátelskými údery. Dočasné vyřazení jednotlivých úseků bude negativně ovlivňovat tempo naplňování, plynulosti provozu a výdejovou kapacitu pohonných hmot na konci polního dálkového potrubí. Zásadou v této situaci bude vytváření výdejního místa pohonných hmot na obnovených a prodloužených úsecích výstavby polního dálkového potrubí. Z těchto míst si budou odebírat PHM dopravní útvary frontu a armád nebo svazky a útvary rozmístěné v blízkosti nich.

Při narušení komunikací bude výstavba a naplňování dvoulinky polního dálkového potrubí pokračovat zpomaleným tempem a ukončení výstavby na hloubku 300 km a jeho naplnění předpokládáme za 7—8 dní. Tímto způsobem zabezpečíme denní přísun cca 1400 t pohonných hmot při použití 100mm potrubí (při použití 150mm potrubí až 5500 t). Těžiště přísunu PHM bude nadále ve vojsovém i operačním týlu spočívat především na automobilové dopravě v závislosti na obnově zničené komunikační sítě.

Jednou ze základních podmínek nepřetržitého **materiálního zabezpečení** vojsk je včasné vytváření a udržování předepsaných zásob materiálu. Jeho základem bude včas organizovaný přísun nebo odběr materiálu z vyššího zásobovacího stupně při komplexním využití všech druhů dopravy. Dojde-li po použití bojujících vojsk od zásobovacích základen, pak v důsledku potřebné doby na odstranění následků a obnovení bojeschopnosti týlu může dojít k závažnému narušení plynulého doplňování zásob u vojsk. I přes všechna přijatá opatření mohou zásoby u vojsk, zejména u některých prvosledových svazků, poklesnout až na nesnížitelnou výši. V této situaci musí štáb týlu frontu k urychlenému doplnění zásob přijmout některá mimořádná opatření k efektivnímu využití především naložených dopravních prostředků a kořistí, k zabezpečení manévru zásobami ve vojscích, organizování centralizovaného přísunu zásob s využitím dopravních prostředků v rámci svazků.

Materiál budeme přisunovat vojskům již zkompletovaný do určitých zásobovacích a manipulačních celků. To umožní zvýšit produktivitu práce při manipulaci s materiálem, podstatně sníží potřebu pracovních sil, zkrátí dobu nakládání a vykládání materiálu, omezí dobu prostojů vozidel a tím zrychlí tok zásob. Využití technických prostředků kontejnerového dopravního systému, zejména na stupni operačního týlu, umožní zvýšení dopravní kapacity a úsporu času při manipulaci s materiálem až o 20—30%.

Jedním z rozhodujících úkolů týlového zabezpečení při rozvíjení útočné

operace vedené v podmínkách zbraní hromadného ničení je **zdravotnické zabezpečení**. Významná úloha v systému zdravotnického zabezpečení připadá včasnému a plynulému rozvinování nemocničních základů. Základním požadavkem, který limituje jejich rozvinování, je poskytnutí odborné a specializované lékařské pomoci na této zdravotnické etapě do 8 — 12 hodin. V případě, že nebude dodržen tento časový interval, dojde k odtržení nemocniční základny od divizních obvazišť a samostatných zdravotnických oddílů. Dojde k tomu, jestliže vzdálenost nemocniční základny od divizních zdravotnických etap přesáhne 120 — 150 km.

Pokud dojde k odtržení nemocniční základny od vojsk, nahradíme funkci nemocniční základny dočasně menším kolektorem polních nemocnic. Přitom předpokládáme podstatné zkrácení rozsahu zdravotnické pomoci v těchto zařízeních. Je ale nezbytné zajistit poskytování všech druhů zdravotnické pomoci raněným a nemocným do doby jejich odsunu do nemocniční základny, popř. do doby překrytí těchto malých kolektorů nemocniční základnou. Pro vytváření takovýchto kolektorů polních nemocnic bude nutné předeem vysunout zálohu zdravotnických sil a prostředků na nejpravděpodobnějších směrech, kde může dojít k odtržení nemocničních základů od bojujících vojsk. Takto organizovaná uskupení zdravotnických útvarů a zařízení se přibližují a rozvíjejí co nejlíže k vojskům a do prostorů předpokládaných hromadných zdravotnických ztrát. Přesunují se ve vzdálenosti 35 — 50 km od předního okraje na odsunových směrech provosledových armád. Způsob využívání těchto prostředků stanovíme již předeem v plánu zdravotnického zabezpečení frontu. Přitom zvláštní pozornost věnujeme zajištění součinnosti těchto kolektorů se skupinou pro řízení odsunů a zdravotnickým oddělením armády.

Předpokládané zdravotnické ztráty v průběhu útočné operace s použitím zbraní hromadného ničení mohou činit 2 — 2,65% za den z početního stavu vojsk frontu. Při kalkulaci léčebně odsunového zabezpečení s předpokladem možného odtržení nemocniční základny od vojsk vycházíme z pravděpodobných zdravotnických ztrát na směrech činnosti armád, které mohou při použití zbraní hromadného ničení denně činit 3,2 — 4,8% z celkového počtu armád. Značné ztráty můžeme očekávat při zasazení druhoslelové armády. Vzhledem k předpokládaným zdravotnickým ztrátám budeme počítat s přeložením kapacity předsunutých kolektorů polních nemocnic až na 200%, s nutností využívání vzdušných odsunů do rozvinutých nemocničních základů a s využitím zdravotnických posilových skupin. Protože zdravotnické ztráty jsou proměnlivé a závisí na mnoha faktorech, musí náčelník zdravotnické služby frontu i armády se svými odborníky předvídat a řešit zdravotnickou situaci velmi pružně a v každém případě v souladu s konkrétní operační situací.

V období, kdy je narušena komunikační síť a dochází k odtržení zásobovacích základů od vojsk, nabývá ještě výrazněji na významu **velení týlu**. Toto je velmi složité, protože máme v krátkých lhůtách předat rozkazy a nařízení značnému počtu týlových svazků, útvarů a zařízení, které jsou rozmístěny na rozsáhlém prostoru, kontrolovat jejich plnění a současně také přijímat a analyzovat velký počet zpráv a hlášení. V těchto podmínkách je objektivní nutností cílevědomě a plně využívat možností prostředků automatizace a mechanizace ve velení týlu.

V této etapě vystupují do popředí některé otázky, které budeme přednostně

řešit ve vztahu k nepřetržitosti týlového zabezpečení z hlediska řízení a to zejména:

- stanovení diferencovaných norem spotřeby pro jednotlivé sledy vojsk a zálohy s cílem zvýhodnění prvních sledů a těch, kteří plní rozhodující úkoly v zámyslu velitele frontu,

- manévry zásobami mezi vojsky podle jejich úkolu, včetně manévru pohyblivými částmi základen,

- organizace centralizovaného přísunu zásob vojskům s využitím všech automobilních dopravních prostředků v rámci frontu s důrazem na zabezpečení prvosledových divizí,

- stanovení úkolů kořistní službě k soustředění úsilí na některé druhy materiálu, např. PHM, proviant, dopravní prostředky, apod.,

- využití vyčleněných sil a prostředků k dočasné výpomoci při obnově komunikací, popř. k plnění neodkladných úkolů v dopravně zásobovacím systému,

- doplnění osob, dopravní a speciální techniky u silničních, mostních, automobilních, potrubních a železničních útvarů,

- využití operačních skupin a směrových důstojníků k velení na směrech s úkolem operativně řešit a podávat náčelníku týlu frontu informace a návrhy k řešení vznikajících problémů.

Zvýšenou pozornost bude týl frontu věnovat součinností s operačním štábem a to především v těchto otázkách:

- získávání informací o stavu vojsk, operační a bojové situaci, změnách v situaci a upřesněných úkolech vojsk,

- zabezpečení včasného přejímání rozhodnutí velitele frontu a nařízení v otázkách týlu a údajů pro stanovení potřeby materiálu,

- rozvinování a přemísťování frontových základen, obnovy, údržby a využívání komunikací ve frontovém týlu,

- zabezpečení včasného doručení podkladů pro souběžné plánování a velení týlu,

- předání informací v otázkách přemístění míst velení, o zabezpečení nepřetržitosti spojení a jeho využití pro potřeby týlu.

Obdobné součinnostní otázky bude v této etapě řešit s jednotlivými druhy vojsk.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války a operačních cvičení prokazují důležitost a rostoucí úlohu týlového zabezpečení vojsk. V podmínkách vedení soudobých operací s předpokladem širokého použití zbraní hromadného ničení a jejich možného vlivu na činnost týlu vystupuje do popředí zvláště požadavek na nepřetržitě doplňování zásob vojskům, včasné poskytování zdravotnické pomoci a neustálé zvyšování pohotovosti a odolnosti týlu.

K zabezpečení náročných úkolů týlu v soudobých operacích musíme reálně počítat v plánech týlového zabezpečení s možnými vlivy činnosti nepřítelů a přijímat účinná opatření. Též při dlouhodobém plánování výstavby týlu je vhodné již v míru toto vzít v úvahu a vytvářet potřebné předpoklady k neustálému zkvalitňování materiálního a zdravotnického zabezpečení vojsk v polních podmínkách a k racionalizaci dopravně zásobovacího a léčebně odsunového systému v celém komplexu.

Problém úspěchu v útoku při rovnosti sil stran

*Redakčně zpracovaný a zkrácený článek plukovníka
V. V. Krysanova, kandidáta vojenských věd, docenta, uveřej-
něný v sovětském časopise VOJENNAJA MYSL čis. 7/1979.*

Jedním z nejdůležitějších faktorů k dosažení vítězství v boji a operaci je úroveň velitelského mistrovství a organizátorských schopností vojenských kádří. Opravdové vzory umění při ničení nepřítele prokázala Sovětská armáda v letech Velké vlastenecké války. Čím složitější byly podmínky k přípravě a vedení bojové činnosti, tím důležitější bylo vítězství. Ve spojitosti s tím zasluhuje zvláštní pozornost vítězství sovětských vojsk v útočných operacích vedených při poměrné rovnosti sil nebo nevelké početní převaze nad nepřítelem.

Studium těchto zkušeností, s přihlédnutím k soudobé úrovni vojenství, má velký význam pro rozvoj vojenské teorie a zdokonalování odborného mistrovství vojenských kádří.

Zničení nepřítele v útočných operacích při celkové rovnosti sil stran, jak to potvrzují historické zkušenosti, bylo dosaženo většinou v důsledku komplexního plnění takových složitých úkolů, jako jsou např. správná volba směru hlavního úderu, smělé soustředování vojsk, sil a prostředků na rozhodujícím směru, zabezpečení překvapivé činnosti, mohutné ničení nepřítele palbou, úplné využívání morálního činitele vojsk v operacích atd. **Přitom nejdůležitějším faktorem byla vždy správná volba směru hlavního úderu.** Všestranné zdůvodnění zámyslu a správná volba směru soustředění hlavního úsilí vojsk v operaci byly prvořadými a nejdůležitějšími úkoly v práci velitelů a štábů při přijímání rozhodnutí a výsledkem vysokého tvůr-

čího úsilí polního velení v celku. O tom svědčí zkušenosti z práce mnohých vynikajících velitelů a náčelníků.

V umění správně zvolit směr hlavního úderu mají zvláštní význam:

- všestranné zhodnocení vzniklé situace,
- zjištění zámyslu nepřítele,
- určení nejslabších míst v jeho sestavě; úderem na ně by mohla vzniknout nepříznivá situace pro nepřítele.

Při plnění těchto úkolů má významnou úlohu aktivní získávání zpráv o nepříteli a efektivnost průzkumu. Nedostatek úplných zpráv o nepříteli zpravidla vyžaduje podrobnou analýzu možných variant jeho činnosti, operační předvídání a prozíravost.

V útočných operacích Velké vlastenecké války byl veden hlavní úder nejčastěji na nejslabší místa v celkovém systému obrany nepřítele. To zabezpečovalo rychlé vyjití úderných uskupení sovětských vojsk do boků a týlu nepřítele, nebo rozdělení jeho uskupení. Za nejvýhodnější místa k vedení mohutných a překvapivých úderů byly považovány styky a směry, na kterých nebyla hluboce členěná obrana, úseky bráněné slabě připravenými vojsky, nebo směry, na kterých nepřítel nejméně očekával činnost úderných uskupení. Vysoké umění při volbě směru hlavního úderu bylo ovšem zapotřebí také při celkové převaze sil a prostředků. Volbě každého směru úderu vždy předcházela odpovědná tvůrčí práce velitelů a štábů při přípravě útoku.

Na základě bojových zkušeností vznikají a tvoří se i soudobé názory na volbu směru hlavního úderu. Úder je účelné vést proti slabým místům v sestavě obrany nepřítele, s tím, abychom dosáhli největší převahy na tomto směru; to je zvláště důležité při celkovém nedostatku sil. Přitom úder proti slabému místu musí vyústit do boku a týlu hlavních sil nepřítele v obraně. Nevylučujeme však ani úder proti hlavnímu uskupení.

Podle názoru vojenských odborníků armád NSR a USA, k dosažení úspěchu při vedení útoku je zapotřebí soustředit hlavní síly na úzkém úseku fronty a v tom prostoru, kde je obrana nepřítele nejzranitelnější, slabě organizovaná a je-li tam možné rychlé a hluboké vklínění. Přitom vojenští odborníci zdůrazňují, že takové podmínky mohou vzniknout na začátku války, kdy nepřítel nebude schopen rozvinout potřebné síly a prostředky na hlavních směrech. Současně považují za možné vést hlavní úder i proti hlavnímu uskupení, tj. proti nejsilnějšímu úseku obrany, zvláště v těch případech, kdy vojska použijí jaderné zbraně.

Analýza operací minulé války a poválečných lokálních konfliktů svědčí o tom, že mezi hlavní faktory, které ovlivňují volbu směru hlavního úderu, patří

- možný charakter činnosti nepřítele,
- jeho slabé a silné stránky,
- složení, situace a možnosti vlastních vojsk, fyzické zeměpisné podmínky daného směru, zvláště charakter terénu,
- roční a denní doba.

Zvolený směr hlavního úderu musí zabezpečovat výhodné podmínky k utajení soustředování a rozvíjení mohutného úderného uskupení vojsk.

Při vytváření úderného uskupení vojsk pro útok při rovnosti sil stran je důležité dovedné soustředění sil na zvoleném směru. Tento princip vojenského umění byl a nadále zůstane rozhodujícím ve vojenské teorii soudobých armád. Odborníci na Západě oficiálně považují soustředování sil za faktor bojové mohutnosti a úspěchu. Polní řád armády USA FM 100-5 (z roku 1976) zdůrazňuje, že útočník vyhraje sražení, vytvoří-li rozhodující převahu na směru hlavního úderu ve svůj prospěch.

Operačně taktický smysl soustředování vojsk spočíval vždy v koncentraci značného množství sil a prostředků k vytvoření početní převahy na rozhodujícím směru. To umožňovalo při nedostatku celkové převahy prolomovat obranu nepřítele, rozdělovat jeho uskupení a ničit je po částech. To přesvědčivě dokazují zkušenosti z celé řady operací, úspěšné vedených v letech Velké vlastenecké války při nedostatku značné celkové převahy sil.

Operace Velké vlastenecké války v celku nám poskytují mnoho poučných příkladů vytváření úderných uskupení vojsk a dovedné realizace nejdůležitějšího principu vojenského umění — soustředování sil a prostředků s cílem vytvořit rozhodující převahu nad nepřítelem na hlavních směrech.

Značné převahy nad nepřítelem na směru hlavního úderu při celkové, přibližně stejné rovnosti sil stran bylo dosahováno zmenšováním pásem útoku svazů, které byly součástí úderných uskupení, určováním těžších úseků průlomu a vysokým stupněm soustředování sil a prostředků. To vše vyžadovalo vysoké umění, tvrdou vůli a rozumné riskování, zvláště ve spojitosti se zeslabováním jiných směrů. Celkově to však bylo projevem vysokého vojévůdcovského umění velitelů.

Ze studia názorů na vedení bojové činnosti vyplývá, že i v současné době umění soustředovat hlavní úsilí na rozhodujících směrech si uchovává svůj význam a je jedním z nejdůležitějších faktorů k dosažení úspěchu při ničení nepřítele za rovnosti sil, zvláště s použitím jen klasických zbraní. Toto umění se projevuje, tak jako i dříve, v

— dovedném rozdělení sil a prostředků na směry s použitím většiny nejbojeschopnějších vojsk, mohutných a nejúčinnějších prostředků na hlavních směrech; na jiných směrech použít jen minimálně potřebné množství sil;

— hromadném a účinném použití prostředků ničení.

Zvláště účinným prostředkem může být letectvo, používané k ničení raketových jaderných zbraní, k boji se zálohami, ke zmaření protitúderů nepřítele a plnění dalších úkolů.

Soustředování sil a prostředků v soudobých podmínkách musíme uskutečňovat z hlediska nových faktorů bojové situace, které vznikly především po zavedení jaderných zbraní do výzbroje. Mezi tyto faktory patří:

1. Zjišťování a ničení prostředků jaderného napadení, zabraňování dlouhodobému soustředování sil a prostředků v omezených úsecích (prostorech) ve spojitosti s nebezpečím použití nepřátelských jaderných zbraní.

2. Účelné skloubení rychlého soustředování a rozptylování vojsk.

3. Udržování stálé připravenosti vojsk k vedení bojové činnosti v podmínkách použití jaderných zbraní.

Jedním z předpokladů úspěchu operace při rovnosti sil stran je zabezpečení utajení přípravy vojsk a překvapivého vedení úderů na nepřítele. Překvapení umožňuje získat iniciativu v činnosti, ochromit vůli nepřítele k odporu, zanechat paniku do jeho řad a tím vytvořit výhodné podmínky pro jeho zničení. Tento faktor je i nadále jedním z rozhodujících předpokladů úspěchu zvláště při nedostatku celkové převahy. Polní řád armády USA přímo zdůrazňuje, že k vytvoření převahy nad nepřítelem, jsou-li k dispozici nevelké síly, je nutné hlavní pozornost věnovat faktoru překvapení a přijímat opatření k oklamání nepřítele.

V letech minulých války dosahovala vojska překvapivé činnosti jak maskováním, tak i různými aktivními způsoby:

- vedením úderu tam, kde jej nepřítel nejméně očekával,

- používáním nových originálních, pro nepřítele neočekávaných způsobů využívání známých druhů zbraní a vedení bojové činnosti.

Vynalézavost velitelského sboru při klamání nepřítele vzhledem k plánované činnosti se často projevovala v používání originálních, neočekávaných způsobů přechodu do útoku. Např. zahajovala-li vojska útočnou činnost zpravidla dělostřeleckou přípravou zteče a útoku hlavních sil, pak v některých operacích vojska zahajovala útok po boji předsunutých oddílů, bez dělostřelecké přípravy. V těchto případech začínalo dělostřelectvo svou činnost přímo podporou útoku.

Vysoké účinnosti překvapení dosahovala vojska při zahájení útoku v podmínkách nepříznivého počasí a zvláště v noci.

V celém komplexu úkolů k dosažení překvapení mělo rozhodující význam dovedné uskutečnění opatření v operačním maskování. Jeho cílem bylo zabezpečit utajení přípravy, oklamání nepřítele o skutečné době zahájení a místa vedení hlavních úderů, o množství sil a prostředků, které se zúčastní operace, a o jejím rozsahu. V mnohých útočných operacích dosáhla sovětská vojska stanovených cílů maskováním.

Velký význam při dosažení překvapení mělo zabezpečení utajení přípravy útoku. Charakteristickým příkladem je příprava stalingradské operace.

Utajení a překvapení ve spojitosti s dalšími bojovými faktory i v soudobých podmínkách mohou zabezpečit vítězství nejen nad stejně silným nepřítelem, ale i nad nepřítelem, který má převahu. Toto potvrzují zkušenosti z lokálních válek, zvláště z bojové činnosti na Blízkém východě v červnu roku 1967, kdy překvapení ve spojitosti s dalšími faktory situace zabezpečilo úspěch agresorovi.

Jak vyplývá ze studia bojových zkušeností, předpokladem překvapení může být uskutečnění celé řady opatření:

- utajení zámyslu plánované činnosti,
- klamání nepřítele o vlastních záměrech,
- utajení soustředění, rozvinování vojsk a přípravy útoku,
- dovedné maskování,
- vytvoření podmínek ke zmaření průzkumu nepřítele,
- přísné dodržování zásad utajeního velení vojskům.

Komplexní uskutečnění těchto opatření má velký význam při zabezpečení vysoce efektivní činnosti vojsk, zvláště při vedení nenadálých, předstihujících palebných úderů. Účinné ničení nepřítele palbou bezprostředně před zahájením útoku může způsobit jeho silám a prostředkům značné ztráty a tím také podstatně změnit poměr sil. To je důležité zejména při počáteční rovnosti sil stran. **Proto organizace mohutného předstihujícího ničení palbou je rovněž součástí umění ničit nepřítele stejnými silami.**

Propočty potvrzují, že při stejném stupni zničení nepřítele, v průběhu předstihujícího palebného úderu dosáhneme významné převahy v poměru sil ve srovnání se vstřicným úderem. Při stejné činnos-

ti stran (40 % ztrát) ve vstřícném úderu zůstává počáteční poměr sil, ale předstihující úder zvyšuje poměr sil, např. z 1:1 na 1,7:1, z 1,2:1 na 2:1. A to je již významný materiální projev překvapení a předstihnutí, tj. výhoda v úderné síle vojsk bez početního zvýšení bojového složení uskupení sil a prostředků útočníka.

Na základě zvýšených palebných možností a předstihnutí jsou schopny protistojící strany podstatně změnit poměr sil na nejdůležitějších směrech a plnit bojové úkoly v kratší době. To má za následek výrazné zvýšení intenzity soudobé bojové činnosti. V jejím obsahu bude mít důležitější místo úporný boj s tanky a protitankovými prostředky. Účinnost tohoto boje v soudobých operacích, vedených zvláště při počáteční rovnosti sil, může být rozhodujícím faktorem k dosažení úspěchu. To můžeme vysvětlit tím, že tanky a různé druhy protitankových prostředků tvoří základ bojových sestav pozemních vojsk. Polní řád armády USA uvádí, že ve všech soudobých armádách světa tvoří tanková a mechanizovaná vojska základ úderné síly při vedení pozemní bojové činnosti. Např. poslední arabsko-izraelské války se zúčastnilo přes 6000 tanků; to je srovnatelné jen s velkými operacemi druhé světové války. Ze zesílených tendencí vybavit soudobé armády tanky, obrněnou technikou a protitankovými prostředky vyplývá úkol účinného boje s nimi všemi způsoby, především jejich ničení palbou.

Současně s ničením nepřítele palbou, vzhledem k rostoucímu množství různých radioelektronických prostředků a zavedení automatizovaných systémů velení do vojsk, má velký význam **radioelektronický boj**. Řády a předpisy armády USA zvláště zdůrazňují, že radioelektronický boj je nyní jednou z rozhodujících součástí bojové síly vojsk, který ovlivňuje vytvoření převahy sil. Kromě toho uvádějí, že je možné utrpět porážku bez ohledu na početní stav vojsk, znemožní-li radioelektronické prostředky útočníkovi použít prostředky velení. Vedením úspěšného radioelektronického boje mohou být sníženy ztráty vlastních vojsk a způsobeny ztráty nepřítele na základě zjištění jeho úderných uskupení, nejdůležitějších objektů a dezorganizace velení vojskům a zbraním.

V systému faktorů, které podmiňují vítězství nad nepřítelem při chybějící celkové převaze sil, má velký význam všestranné zhodnocení morálně politických, bojových a psychologických kvalit vlastních vojsk a nepřítele.

Při poměrně stejném množství sil a prostředků je větší bojová síla na té stra-

ně, jejíž vojska mají vyšší morální stav, velké bojové zkušenosti, převyšují nepřítele ve vojenském mistrovství, kázni a organizovanosti.

Tyto otázky byly vždy středem pozornosti sovětského vojenského umění. Toto potvrzuji zkušenosti z organizace a vedení bojové činnosti v letech Velké vlastenecké války. Při přijetí rozhodnutí, zvláště při volbě směrů hlavních úderů, sovětské velitele vždy přikládali velký význam zhodnocení morálně bojových kvalit vojsk nepřítele. Např. při organizaci útoku zpravidla volili úseky průlomu, bráněné slabě připravenými a z hlediska morálně psychologického stavu nepevnými vojsky nepřítele. Současné však hodnotili také bojeschopnost vojsk, která se připravovala k útoku. Jak ukazuje studium zkušenosti z operací Sovětské armády v minulé válce, k činnosti na směr hlavního úderu byly zasazovány nejbojeschopnější svazky (zpravidla gardové), které měly bojové zkušenosti. Důraz byl také kladen na osobní kvality velitelů, jejich odbornou připravenost a zkušenosti.

Jak při přípravě, tak i v průběhu operací byla s vojsky organizována rozsáhlá stranickopolitická práce. Čím složitější byla situace, tím vyšší byla její úroveň.

Zvláštní význam má zabezpečení vysokých morálně bojových kvalit vojsk v soudobých podmínkách, kdy značně vzrostla morální a psychologická zátěž. Přitom nabývá na významu výchova vojáků k aktivitě a rozhodnosti v činnosti. Směla a aktivní činnost zabezpečuje převahu nad nepřítelem, což je zvláště důležité a nutné ve změnách podmínek vedení bojové činnosti.

Při organizaci operační, bojové a politické přípravy vojsk musíme vzít v úvahu, že ve srovnání s minulostí má jak útok, tak i obrana nové kvalitativní rysy. V útoku se zvyšuje úloha manévrové činnosti vojsk, která mění představy o způsobech soustředování sil k vytvoření převahy na hlavním směru. Přednost se dává vytvoření úderných uskupení v krátké době a bezprostředně před začátkem aktivní činnosti s využitím rozsáhlého manévru silami a prostředky. Řády armády USA např. zdůrazňují, že k vytvoření převahy nad nepřítelem, jsou-li k dispozici nevelké síly, je nutné současně s faktorem překvapení a klamání nepřítele maximálně využívat vysoké mobilnosti systémů zbraní a vojsk. Ukazují, že rychlé soustředování jaderných zbraní a polního samohybného dělostřelectva, využívání mobilních možností tankových a mechanizovaných útvarů, proti-

tankových zbraní, bitevních vrtulníků a letounů přímé podpory umožňuje v krátké době soustřeďovat silnější uskupení na nejdůležitějších směrech a podstatně měnit poměr sil ve svůj prospěch.

Kvalitativně se mění také obrana. Především vzrostla její aktivnost. To se projevuje nejen ve vedení protiztečí a protiúderů, ale také v rychlém manévru vojsk podél fronty a z hloubky. Aktivnosti obrany dosahujeme účinným ničením útočníka palbou již na vzdálených přístupech, soustředěním hlavního úsilí na rozhodujícím směru, širokým manévrem vojsk podél fronty a z hloubky, včetně vzduchem.

Ničení nepřítele při rovnosti sil stran je složitým a nedostatečně prozkoumaným problémem. Proto jeho hluboké rozpracování je nejdůležitějším úkolem vojenské teorie, všech velitelů a štábů.

Tento požadavek potvrzuje také Rozkaz ministra národní obrany na tento výcvikový rok.

Vedení bojové činnosti ve složitých, vysoce dynamických podmínkách soudobého boje a operace, spojené se vznikem různých kritických situací, potřebou ničit nepřítele často bez celkové převahy sil, klade zvýšené požadavky na **velení vojskům jako nejdůležitější faktor dosažení úspěchu**. V současné době, kdy vojska mají vysoké bojové a manévrové možnosti a jsou schopny v krátké době přenést úsilí z jednoho směru na druhý, podstatně se zvyšuje úloha rychlé reakce na směry situace, včasného přijetí optimálního rozhodnutí a předání úkolů vojskům, organizace a udržování těsné a účinné součinnosti.

Studium válčiště

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek plukovníka A. A. Partina kandidáta vojenských věd, docenta, plukovníka V. I. Pčelkina, podplukovníka V. G. Čaplygina, kandidáta vojenských věd, uveřejněný v sovětském časopise „VOJENNAJA MYSL“, čís. 10/1978.

Způsoby vedení války, její průběh a výsledek závisí na úrovni výrobních sil, sociálně politickém a ekonomickém zřízení válčících států, na stupni rozvoje vědy, morálního ducha lidových mas a bojové síly ozbrojených sil. Významný vliv na ozbrojený zápas mají rovněž fyzicko-geografické podmínky a připravenost území, na kterém může dojít k rozvinutí válečné činnosti.

Studiem těchto faktorů současně se strategií a operačním uměním se zabývá vojenská geografie. Tvorbí ji teorie vojenského vedení státu, která hodnotí jednotlivé státy, a popis válčišť, který zkoumá celý komplex vojenských geografických podmínek a jejich vliv na válečnou činnost. K těmto podmínkám patří vojenskopolitické, vojenskoekonomické, fyzicko-geografické (přírodní) faktory a rovněž stupeň operační připravenosti území válčiště.

Válčiště je historický pojem. Se změnou charakteru ozbrojeného zápasu, jeho rozmachu, způsobů a forem vedení mění se i struktura a rozměry válčiště. Druhá světová válka prakticky obsáhla většinu pevnin a oceánů. Rozměry válčišť v Evropě dosahovaly 300–600 km šířky a 800–1000 km hloubky.

Cílem článku je, na základě analýzy obecných popisů jednotlivých válčišť, ukázat metodiku jejich studia v systému operační a bojové přípravy.

Soudobé válčiště je rozsáhlé území kontinentu s přilehlým námořním a vzdušným prostorem, nebo oceán s pobřežím, ostrovy a vzdušným prostorem, které umožňují rozvinutí strategických uskupení ozbrojených sil a vedení válečné činnosti.

Hranice a strukturu válčiště stanoví vojenskopolitické vedení státu (koalice) na základě rozestavení vojenskopolitických sil v daném prostoru, ekonomického, vojenskopolitického a morálního potenciálu, přírodních podmínek a jiných faktorů.

Podle svého významu mohou být válčiště hlavní a druhořadá, podle polohy na zeměkouli kontinentální a oceánská.

Na hlavním válčišti se mohou rozvíjet a působit hlavní uskupení válčících mocností. Tam dosahují nejdůležitějších vojenskopolitických a strategických cílů války. V rámci druhořadého válčiště má ozbrojený zápas zpravidla podřízený charakter vzhledem k hlavnímu válčišti. V závislosti na konkrétně vzniklé vojenskopolitické situaci může se úloha jednotlivých válčišť měnit.

Válčiště zahrnuje území vlastního státu, spojeneckých států a pravděpodobného

nepřítele, objekty strategického a operačního významu, strategické a operační směry a strategické prostory.

V současné době můžeme v Evropě stanovit tři válčiště: severoevropské, střeoevropské a jihoevropské. Na každém válčišti velení NATO již v míru vytváří bojeschopná uskupení spojených ozbrojených sil. Území každého válčiště zahrnuje pásmo bojové činnosti a pásmo komunikací. V prvním pásmu se rozvíjejí (jsou rozmístěny) a vedou boj svazy pozemních vojsk, letectvo, síly a prostředky PVO. Jeho hloubka může dosahovat 250 až 300 km a rozvíjejí se v něm sbory, polní armády, skupiny armád, jejich posilové a podprůrné prostředky (letectvo, válečné loďstvo, radioelektronické prostředky). V pásmu komunikací — týlovém prostoru válčiště, která přiléhá k pásmu bojové činnosti, vedou komunikační směry, rozmísťují se orgány velení týlu, týlové útvary a zařízení. Může rovněž zahrnovat prostory formování vojsk, rozmístění vševojskových a speciálních záloh. Hloubka pásma dosahuje 140–600 km. Její týlová hranice bývá obyčejně týlovou hranicí válčiště.

Všestranné studium válčišť je jedním z důležitých úkolů operační a bojové přípravy vojsk. Umožňuje správně určit charakter pravděpodobné válečné činnosti k odrazení agrese na daném válčišti, způsoby plnění strategických a operačně taktických úkolů s přihlédnutím ke zvláštnostem fyzicko-geografických podmínek každého válčiště a směry připravenosti velitelů, štábů a vojsk k přípravě na obranu vlasti.

Studium každého druhu válčiště má svou specifikou.

Kontinentální válčiště hodnotíme především z hlediska bojového použití pozemních vojsk, letectva a součinnosti ostatních druhů ozbrojených sil.

Nejúčelnější je toto schéma studia válčišť:

- celková charakteristika válčiště,
- vojenskopolitické, vojenskoekonomické a fyzicko-geografické podmínky,
- operační příprava území,
- operační směry (pásma),
- závěry.

Podle stejného schématu můžeme studovat i strategické a operační směry.

Celková charakteristika válčiště zahrnuje zhodnocení jeho významu, geografické situace, stavu hranic, rozměrů (co do délky a hloubky pozemních a námořních prostorů).

Z hlediska vojenskopolitických podmínek musíme studovat soudobou vojenskopolitickou situaci, určit charakteristiku obyvatelstva, mobilizačních a pracovních zdrojů a kromě toho i podrobně zhodnotit stav ozbrojených sil pravděpodobného nepřítele.

Důkladná analýza **vojenskopolitické situace** umožňuje stanovit rozestavení sil na válčišti, vojenské bloky, jejich politické zaměření a protiklady mezi jejich členy. Umožňuje rovněž zjistit hlavní ohniska politického napětí, možnosti vzniku válečných konfliktů v určitých prostorech válčiště. Takovým způsobem můžeme předvídat možný způsob vývoje vojenskopolitické situace v jednotlivých státech nebo prostorech.

Při studiu jednotlivých států musíme věnovat pozornost zhodnocení jejich společenského a státního zřízení, stálost vnitřní politiky, dále i politických cílů ve válce.

Kromě toho musíme vzít v úvahu působení politických stran a společenských organizací, jejich vliv na společenský ži-

vot, rozmístění třídních sil a protiklady mezi nimi.

Nejdůležitějším prvkem morálně politického a vojenského potenciálu, který má podstatný vliv na průběh ozbrojeného zápasu má obyvatelstvo — lidské, mobilizační a pracovní zdroje. Je důležité znát celkový počet obyvatelstva, jeho třídní, národní a profesionální složení, politickomorální stav, rozmístění a hustotu, dále i množství a kvalitu pracovních a mobilizačních zdrojů, možné termíny mobilizace.

Důležitou pozornost musíme věnovat zhodnocení možného poměru obyvatelstva v celku a jednotlivých tříd a skupin k našim vojskům, zhodnocení náboženských a životních zvláštností, obyčejů a tradic, tj. sociálně politického prostředí, ve kterém bude nutné v případě války působit.

Při studiu válečného potenciálu a jeho hlavního prvku ozbrojených sil hodnotíme

- bojové složení, organizační strukturu, stupeň vybavení soudobou výzbrojí a bojovou technikou,
- prostory dislokace vojsk a operační situaci uskupení,
- úroveň bojové přípravy a stupeň bojové pohotovosti, bojeschopnosti vojsk a jejich ochrany, sil a prostředků v celku a podle druhu ozbrojených sil (druhu vojsk a speciálních vojsk),
- politickomorální stav vlastních vojsk,
- vybudování systému velení,
- stav a možnosti hlavních prvků systému zabezpečení,
- charakter ženíjního vybudování terénu a systém zátarasů,
- organizaci materiálně technického zabezpečení.

Při hodnocení vojsk pravděpodobného nepřítele věnujeme zvláštní pozornost studiu bojových možností jeho výzbroje a bojové techniky, které ovlivňují formy a způsoby bojového použití vojsk.

Všestranná a hluboká analýza bojových možností vojsk pravděpodobného nepřítele, jeho plánů, možných způsobů napadení a vedení bojové činnosti je nejdůležitějším předpokladem úspěšného odrazení napadení a zničení jakéhokoli agresora.

Vojenskopolitické podmínky mají tedy velký vliv na plánování a vedení operace k odrazení agrese, zejména na volbu směru hlavního úderu, dále i na formy a způsoby plnění strategických a operačně taktických úkolů.

Klasikové marxismu-leninismu vědecky dokázali závislost vojenské síly státu a způsobů vedení války na ekonomice.

Při studiu válčiště bereme v úvahu jak **ekonomický, tak i vojenskoekonomický potenciál státu (koalice)**. Vojenskoekonomický potenciál vyjadřuje objektivní schopnost ekonomiky zabezpečit nezbytné potřeby ozbrojených sil v míru a ve válce.

Závisí na:

- sociálně ekonomickém a politickém zřízení státu,
- výrobní kapacitě průmyslu především těžkého a válečného, objemu a struktuře výroby,
- stavu zemědělství,
- početnosti a morálně politické úrovně obyvatelstva,
- rozvoji vědy a techniky,
- stavu financí,
- přírodních zdrojích a stupni jejich využívání,
- rozmístění výrobních sil, rozsahu a hloubce kooperace výroby,
- vnitřních a vnějších ekonomických spojitostech,
- zásobách materiálních prostředků a zálohách.

Důležitým ukazatelem válečného ekonomického potenciálu je rovněž možnost převedení závodů hlavních odvětví ekonomiky na válečnou výrobu v krátké době.

Zejména podrobně musíme zkoumat stav válečného průmyslu, tj. rozmístění jeho závodů, skutečnou výrobu výzbroje, bojové techniky a munice do zahájení války a možnost jejich výroby v době války. Účelné je rovněž hodnotit schopnost průmyslových závodů opravovat bojovou techniku.

Při studiu zemědělství musíme určit celkový stupeň jeho rozvoje, specializaci, objem výroby hlavních druhů produkce a rovněž možnosti zabezpečení průmyslu surovinami, obyvatelstva a ozbrojených sil potravinami.

Velmi důležité je zhodnotit stav všech druhů dopravy a spojení především z hlediska jejich využití v zájmu vlastních vojsk. Nezbytné je studovat finance, kvalitativní a kvantitativní stav materiálních zásob a zdrojů surovin.

Při analýze vojenskoekonomických podmínek na válčišti hodnotíme tedy celkový stav ekonomiky státu (koalice), její zabezpečení strategickými surovinami, stupeň rozvoje průmyslu, zejména takových odvětví, jako je energetické, metalurgické, strojírenské, chemické, radioelektrické a letecké, jejich výrobní kapacita a skutečná výroba, stupeň koncentrace, hlavní průmyslová centra, prostory a jejich zranitelnost.

Celkový závěr z hlediska ekonomiky musí obsahovat rovněž zhodnocení jejich možnosti k zabezpečení ozbrojených sil soudobou výzbrojí, podklady o odolnosti, silná a slabá místa, hlavní objekty působení pro ozbrojené síly.

Bez přihlídnutí k výsledkům vědy a techniky není možné v soudobých podmínkách hodnotit vojenskou sílu státu, vzájemný poměr sil pravděpodobných nepřátel. Ukazatel rostoucí úlohy vědy, která se mění ve výrobní sílu společnosti, je vědecký potenciál, tj. dosažená úroveň a tempa rozvoje vědeckého myšlení, jeho schopnost rychlého a účinného řešení vědeckých i vojenských problémů. Vědecký potenciál zahrnuje všechny vědy o přírodě a společnosti, včetně vojenské vědy, všechny jejich výsledky, které zabezpečují pokrok v oblasti ekonomiky, techniky a vojenské síly státu.

Podstatný vliv na přípravu a vedení bojové činnosti na válčišti mají **fyzicko-geografické** (přírodní) podmínky. Marxistické chápání úlohy a místa geografického faktoru a jeho vlivu na válečnou činnost spočívá v tom, že při rozpracování vojenské teorie a tím více při plánování operace je nutné správně zhodnotit přírodní podmínky. Historie válek skýtá dostatek případů, kdy dovedné využití terénu napomáhalo zničení sil nepřítele, které byly v převaze.

Fyzicko-geografické podmínky (tvářnost, hydrografie, charakter půdy, porost, klima) vytvářejí různé typy terénu — rovinatý, pahorkatý, horský, pouštní, zalesněný a bažinatý, tajgový, tundrový aj. Jeden a týž terén může napomáhat úspěchu bojové činnosti nebo ztěžovat její vedení. Např. horské válčiště napomáhá organizaci pevné obrany, ale ztěžuje útok a má nevelkou operační kapacitu ve srovnání s rovinami.

Vliv terénu na válečnou činnost závisí rovněž na rozvoji prostředků ozbrojeného zápasu, složení ozbrojených sil, jejich schopnosti působit v různých podmínkách geografického prostředí. Hodnotíme především kladný nebo záporný vliv fyzicko-geografických podmínek na různé stránky činnosti vojsk, v první řadě na využití druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, jaderných zbraní, na ochranu proti nim, tempa útoku, manévry, ženijní zabezpečení aj.

Při hodnocení tvářnosti musíme určit především její operačně taktické vlastnosti: typ, ochranné vlastnosti, vliv na použití jaderných zbraní, podmínky průchodnosti, možnosti využívání druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk,

jejich operační sestavy, manévr, maskování a ženíjní vybudování terénu. Typ tvárnosti terénu určujeme podle jeho výšky (rovinatý, pahorkatý, horský). Ochranné vlastnosti tvárnosti (jeho schopnost zeslabovat nebo zesilovat činnost jaderných zbraní a ostatních prostředků ničení) závisí na členitosti terénu, především na množství kotlín, dolin, úžlabin a dalších přírodních úkrytů.

Průchodnost tvárnosti určujeme jeho změnami a tvary, včetně absolutní a relativní výšky hlavních horských překážek, stupně jejich vertikálního a horizontálního členění, přikrostí a dostupností svahů, kapacitou horských přechodů. Hodnotíme rovněž vliv tvárnosti na průběh možných obranných čar, pásem a charakter jejich ženíjního vybudování.

Na základě zhodnocení tvárnosti musíme udělat závěr o nejsložitějších přírodních překážkách a vhodných směrech pro činnost vojsk.

Hydrografie zahrnuje studium a hodnocení mořských pobřeží, řek, jezer, bažin, kanálů, přehrad a rovněž spodních vod a jiných vodních objektů.

Velký vliv na činnost pozemních vojsk na mnoha válečných místech mají řeky. Při studiu terénu analyzujeme hustotu řek, směry toku, charakteristiky hlavních řek jako vodních překážek, podmínky jejich překonávání, možnosti vytváření záplavových území na řekách, vodní a ledový režim.

Zhodnocení řeky jako vodní překážky závisí na směru jejího toku vzhledem ke směru činnosti vojsk, rovněž i na jejích operačně taktických vlastnostech, tj. na charakteru údolí a záplavového území, rychlosti toku, množství hydrotechnických staveb a možnostech vytvoření záplavových území po zničení ochranných staveb (hrází, přehrad, zdymadel), na vodním a ledovém režimu. Kromě toho je nezbytné znát dno řeky, její břehy, brody, mostová a přívozová přepraviště, ochranné a maskovací vlastnosti přilehlého terénu. Musíme také určit podmínky zásobování vodou a na mořském pobřeží úseky dostupné pro výsadky, jejich kapacitu a možnosti organizace protivýsadkové obrany.

Značný vliv na průchodnost terénu mají půdy, tj. vrchní vrstva zemské kůry o síle několika metrů, která pokrývá povrch souše a dna moří (oceánů). Půdy mohou být dostupné pro přesun vojsk mimo cesty v kteroukoli roční dobu a za jakéhokoli počasí, umožnit přesun v suchém počasí v létě a v zimě nebo být nevhodné pro přesun mimo cest v bezmrázném období roku.

Pevné půdy se skládají z tvrdých hornin, k jejichž úpravě používáme hlavně trhavín. Kypré (kamenité, hlinité, pískovité, jílovité, rašelinné, slané) půdy můžeme upravovat stroji a ručním způsobem.

Takovým způsobem analyzujeme půdy z hlediska průchodnosti bojové techniky a dopravních prostředků možností jejich úpravy prostředky mechanizace a rovněž vlivu na ničivé faktory jaderných zbraní. Proto určujeme prostory polohy hlavních typů půd, zjišťujeme jejich chemické a mechanické složení, tvrdost, prašnost, průchodnost v ročních obdobích, v podmínkách promokání a promrzávání, pravděpodobnost vytvoření stupně radioaktivity.

Při studiu porostu věnujeme pozornost stupni zalesnění válečnických masívů, velikosti a vzájemné vzdálenosti lesních masívů, jejich průchodnosti, podmínkám ochrany vojsk před zbraněmi hromadného ničení, možnosti zásobování stavebním materiálem a ctopem. Při hodnocení jednotlivých lesních masívů bereme v úvahu druh, růst, výšku, stlu a hustotu stromů, dobu opadání listů, podmínky maskování a ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení, možnost překonávání lesů a rovněž vzniku požárů a závalů.

Na základě zhodnocení porostu děláme závěry o stupni zalesnění terénu, o podmínkách ochrany vojsk před zbraněmi hromadného ničení, o kapacitě přírodních maskovacích prostředků, průchodnosti lesních masívů a jejich vlivu na charakter činnosti vojsk.

Při studiu klimatu musíme objasnit režim teplot, rychlost a směr větru, množství atmosférických srážek, hloubku sněhové pokrývky a jiné zvláštnosti a určit jejich vliv na činnost vojsk.

V závěrech o přírodních podmínkách musíme stanovit:

- celkovou charakteristiku válečnických na základě zvláštností fyzicko-geografických podmínek,
- zhodnocení operačně taktických vlastností terénu,
- hlavní přírodní překážky a přechody přes ně,
- podmínky průchodnosti terénu mimo cesty,
- možnosti maskování a ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení,
- nejvýhodnější roční dobu a směry pro vedení bojové činnosti.

Na přípravu a vedení válečné činnosti na válečnickém podstatný vliv jeho operační příprava. Chápeme ji jako komplex opatření, který směřuje k přípravě území válečnické ve prospěch ozbrojených sil. Hlavně

ními jeho prvky mohou být: raketové, vojenské námořní základny a přístavy, letecké základny a letiště, dopravní spoje, stálá místa velení, spojovací směry a uzly, překážky a opevnění, vojenské sklady, stálé objekty PVO a civilní obrany. Při studiu raketových, vojenských námořních a leteckých základen nepřítel musíme určit jejich množství, charakter vybudování, stupeň ochrany, kapacitu, podmínky rozmístění na základnách a nejzranitelnější místa.

Dopravní spoje (automobilní silnice a železnice, námořní, říční a vzdušné komunikace, vojenské ropovody a potrubí) hodnotíme z hlediska jejich vlivu na činnost všech druhů ozbrojených sil.

Při studiu automobilních silnic a železnic musíme stanovit jejich hlavní ukazatel — hustotu [tj. střední celkovou délku v kilometrech na 100 km² území] a průběh. Kromě toho musíme znát množství podélných a příčných os přesunu, jejich provozní výkonnost, nejdůležitější komunikační uzly, možnosti nakládání a vykládání, rychlost přesunu na nich a nejzranitelnější místa. Při hodnocení vnitřních vodních cest, námořní, vzdušné a potrubní dopravy zjišťujeme stupeň jejich rozvinutí, hlavní komunikace a možnost jejich využívání v zájmu ozbrojených sil.

Při analýze systému PVO studujeme údaje o množství rozmístění a stupni ochrany stálých postavení protiletadlových raket, letišť letectva PVO, středisek a stanoviště velení a uvědomování, jejich možnosti, prostory (směry) nejlépe (slabě) bráněné prostředky PVO a zranitelná místa.

Ke zjištění systému velení a spojení pravděpodobného nepřítel studujeme hlavní stálá místa velení vojskům, spojovací uzly a směry, jejich množství, technické vybavení, stupeň ochrany a slabá místa.

Jsou-li na válčišti trvalá opevnění, musíme určit jejich rozmístění, hustotu a vyzbrojení, charakter vybudování, zranitelnost a vliv na charakter válečné činnosti. V soudobých podmínkách můžeme na válčišti předem počítat s vytvářením pásem zničení a záplav. Proto musíme stanovit cíl, rozsah (rozměry) těchto pá-

sem a určit opatření ke zmaření jejich vytvoření.

Na válčišti již v míru vzniká určitý systém skladování zásob výzbroje, bojové techniky a jiných druhů materiálních prostředků. Je důležité znát množství skladů, místa jejich rozmístění, předurčení, kapacitu a zranitelnost hlavních objektů. Zvláštní pozornost věnujeme skladům jaderných zbraní. Hodnotíme také možnosti využívání těchto zásob a místních materiálních prostředků ve prospěch vlastních vojsk.

Systém civilní obrany hodnotíme z hlediska rozmístění nejdůležitějších objektů, jejich významu, stupni pohotovosti a ochrany, kapacity a zranitelných míst. Stanovíme rovněž vliv velkých měst na válečnou činnost.

V závěrech k otázkám operační přípravy válčiště musíme stanovit stupeň operační připravenosti území válčiště v celku, a rovněž v zájmu jednotlivých druhů ozbrojených sil a vypracovat návrhy ke snížení záporného vlivu jednotlivých prvků operační připravenosti na bojovou činnost vojsk.

Jako výsledek této činnosti zpracujeme závěr o významu válčiště, kde uvedeme tyto hlavní směry:

— vojenskopolitický (stupeň napětí vojenskopolitické situace v jeho hranicích, vojenské bloky a jejich zaměření),

— vojenskoekonomický (stav ekonomiky na válčišti, její podíl na světové ekonomice, lidské a přírodní zdroje, velké ekonomické prostory),

— vojenský (jaderné mocnosti, síla jejich jaderného potenciálu, celková početnost ozbrojených sil pravděpodobných nepřátel, stupeň jejich bojové pohotovosti a mobilizační zdroje),

— geografický (poloha, rozměry, osídlenost a kapacita válčiště),

— návrh, který obsahuje vliv zvláštností vojenskogeografických podmínek na bojovou činnost.

Po studiu válčiště v celku analyzujeme jeho součásti — strategické a operační směry, jednotlivé prostory a státy. Přitom můžeme použít stejné metody jako při studiu válčiště.

z kapitalistických armád

K ORGANIZACI RADIOELEKTRONICKÉHO BOJE

Podplukovník ing. Jaroslav Hrazdára
podplukovník ing. Vladimír Pilař

Prvořadým předpokladem pro správné zplánování operace je důkladná znalost a reálné ocenění možností nepřátelských i vlastních vojsk. Proto i při organizaci **radioelektronického boje (REB)** vycházíme z všestranné a hluboké analýzy nepřátelských radioelektronických prostředků i prostředků vlastních vojsk, neboli ze znalosti **radioelektronické situace**. Tím, že soudobé radioelektronické systémy a prostředky jsou ve své většině rozmístěny a pracují přímo v bojových sestavách vojsk, je znalost radioelektronické situace důležitým a často jediným zdrojem zpráv o nepříteli — o sestavě jeho vojsk, zámyslu a charakteru předpokládané bojové činnosti. Současně pak znalost radioelektronické situace umožňuje správný a zdůvodněný výběr nepřátelských objektů, jejichž činnost musíme v zájmu úspěšného průběhu operace narušit ať již ničením, obsazením či radioelektronickým rušením.

V článku ukážeme, jakým způsobem můžeme analyzovat radioelektronické systémy a prostředky pravděpodobného nepřítele na úseku velení vojskům a na úseku vedení radioelektronického boje.

Vojenští odborníci států NATO věnují značnou pozornost rozvoji automatizovaných systémů velení a řízení, které v sobě zahrnují celý komplex radioelektronických prostředků různého určení (průzkumné, spojovací, naváděcí, výpočetní a jiné). Úkolem těchto systémů je zabezpečit včasné a maximálně účinné použití sil a bojové techniky, které mají armády NATO.

Za tím účelem mají na evropském válčišti zřízen strategicko-operační systém velení, který je rozčleněn na systémy velení:

- úderným jaderným silám;
- spojeným pozemním silám;
- spojeným leteckým silám;
- silám a prostředkům PVO.

Každý z těchto systémů je samostatný, současně je však propojen s ostatními

systémy. Tato struktura je zachována i na nižších velitelských stupních jako systém velení prostředků jaderného napadení daného strategického směru, systém velení skupiny armád (USA), systém velení spojeneckého taktického velitelství (STLV) a systém velení obvodu PVO.

Základem těchto systémů velení a řízení je síť stacionárních a mobilních, pozemních a vzdušných míst velení — velitelských stanovišť, která jsou mezi sebou propojena podzemními kabelovými, rádiovými, radioreléovými, troposférickými a družicovými spoji.

Z hlediska vedení radioelektronického boje analyzujeme místa velení — velitelská stanoviště či střediska (stanoviště) řízení a důležité spojovací uzly i radiolokační stanice jako **objekty ničení** a rádiové a radioreléové spoje (sítě a směry) jako **objekty rušení**.

Velení úderným jaderným silám

Velení prostředků jaderného napadení se uskutečňuje po dvou liniích:

— bezprostředně až do raketových útvarů a letištních základen pomocí automatizovaného systému SCARS a do jednotek skladování jaderné munice pomocí systému SANRAS;

— po linii přímé podřízenosti přes velitelská stanoviště svazů a svazků pozemních vojsk a letectva.

Při vybudování tohoto systému velení prostředků jaderného napadení můžeme v pásmu vyššího svazu z hlediska vedení radioelektronického boje očekávat 20—29 míst velení jako objektů ničení a 41—55 rádiových a radioreléových (RRL) spojů, které je nutné rušit. Jde zejména o hlavní místa velení prostředků jaderného napadení (viz **tabulku 1**) a hlavní rádiové a radioreléové spoje (sítě, směry) prostředků jaderného napadení (viz **tabulku 2**).

Tabulka 1

Název místa velení	Počet
Místa velení brigády a oddílů Pershing	3—5
Místa velení dělostřeleckých skupin	5—6
Místa velení oddílů Lance (Sergeant)	12—18
Celkem	20—29

Tabulka 2

Název sítě, směru	Počet sítí, směrů		
	KV	VKV	RRL
Řízení jaderných úderů, zásobování speciální municí	4—6		3—5
Velení dělostřelectva	10—14	3	21—27
Celkem	14—20	3	24—32

Velení spojeným pozemním silám

Systém velení pozemních vojsk je dán organizační strukturou skupiny armád (armádní sbor, divize, prapor, rota) a specifickou jednotlivých druhů vojsk a služeb. Zahrnuje v sobě řadu podsystémů, z nichž hlavními jsou: řízení vševojskových sva-

zů, svazků a útvarů, řízení polního dělostřelectva, řízení vojskového letectva, součinnosti pozemních vojsk a taktického letectva, řízení vojska PVO, řízení sil a prostředků radioelektronického boje a průzkumu. Kromě nich jsou i jiné pomoc-

né podsystémy jako materiálně technického zabezpečení, meteorologického zabezpečení apod.

Celý systém velení pozemním vojskům tvoří řada objektů řízení (místa velení, radiolokační stanice) a množství rádiových, radioreléových a troposférických

spojů. V pásmu vyššího svazu můžeme očekávat u objektů radioelektronického boje:

— hlavní objekty řízení pozemních vojsk (viz **tabulku 3**) a

— hlavní rádiové a radioreléové spoje pozemních vojsk (viz **tabulku 4**).

Tabulka 3

Název objektu řízení	Počet
Místa velení SkA, as	6—10
Místa velení divizí 1. sledu, lop a brigád 1. sledu	26—30
Místa velení divizí 2. sledu a záloh	4—6
Místa velení praporů 1. sledu	40—50
Místa velení oddílů dělostřelectva	35—38
Místa velení praporů a rot vojskového letectva	10—12
Oblastní spojovací uzly	20—30
Místa velení útvarů a jednotek REB	9—12
RLS průzkumu pozemních cílů a dělostřelectva	70—80
Celkem	220—268

Tabulka 4

Název sítě, směru	Počet sítí, směru		
	KV	VKV	RRL TROPO
Velení vojskům 1. sledu, výzvy a součinnosti s TL a sousedy, průzkumu na stupni SkA a as	16—21	6—8	14—18
Velení divizím 1. sledu	30—40	30—40	32—45
Velení brigádám 1. sledu	16—24	35—54	
Řízení dělostřelectva	12—15	15—20	12—16
Řízení vojskového letectva	8—10	10—12	
Velení silám a prostředkům REB a průzkumu	3—6	5—8	2—4
Celkem	85—116	101—142	60—83

Velení spojeným leteckým silám

Řízení bojové činnosti taktického letectva se uskutečňuje automatizovaným systémem 485 L (dříve 407 L). Tento systém

má vybudovanou síť středisek a stanovišť řízení a uvědomování vybavených radiolokačními stanicemi (RLS). Pro navádění le-

tounů taktického letectva na pozemní cíle může být v každém praporu 1. sledu stanoviště představeného leteckého návodčího (PLN) vybavené rádiovými stanicemi pracujícími v KV i VKV kmitočtovém pásmu. Střediska řízení a uvědomování (SRU) a stanoviště řízení a uvědomování (STRU) systému 485 L mohou být kromě řízení taktického letectva využity k navádění stíhačů PVO na vzdušné cíle.

Systém 485 L zahrnuje čtyři podsystémy: řízení taktického letectva ve vzduchu, přímé letecké podpory pozemních vojsk (součinnost pozemních vojsk s taktickým letectvem), zabezpečení letů v prostoru letišť (dispečerský) a podsystém spojení. V celém komplexu může v pásmu vyššího svazu vytvářet počty objektů radioelektrického boje pro ničení a rušení — viz **tabulku 5**.

Tabulka 5

Název objektu řízení	Počet objektů	Počet RLS	Počet sítí, směrů		
			KV	VKV	RRL TROPO
Místa velení STLV (TLV) leteckých svazů, svazků a útvarů	20—25		30—35	60—64	20—25
Střediska a stanoviště řízení a uvědomování	6—10	8—15	6	10—14	3
Představený letecký návodčí	30—40		30—40	30—40	
Celkem	56—75	8—15	66—81	100—118	23—28

Velení silám a prostředkům PVO

Centrální řízení sil a prostředků PVO armád NATO v Evropě je uskutečňováno pomocí jednotného automatizovaného řízení NADGE. Tento systém má různé podsystémy, které pracují v závislosti na specifických podmínkách konkrétní zóny nebo obvodu PVO. V obvodu PVO 4. STLV se používá automatizovaný systém řízení 412 L.

Systém NADGE je propojen s automatizovaným systémem řízení vojskové PVO Missile-Monitor, určeným k řízení protiletadlových raketových oddílů a baterií. Dále umožňuje součinnost se systémem řízení taktického letectva 485 L. Základem systému NADGE jsou orgány řízení PVO vybavené radiolokačními stanicemi, spojovacími prostředky o prostředky automatizace. Z hlediska vedení radioelektronického boje můžeme v pásmu vyššího svazu očekávat následující počty objektů ničení a rušení — viz **tabulku 6**.

Síly a prostředky radioelektrického boje pravděpodobného nepřítele

Podle názorů vojenských odborníků USA a NATO je radioelektronický boj součástí soudobé operace a považuje se za nejdůležitější druh zabezpečení bojové činnosti vojsk — za nedílnou součást bojové činnosti na každém stupni velení a v každé bojové situaci. Získání a udržení převahy nad nepřítelem v oblasti vojenské elektroniky a zvláště pak v oblasti radioelektronického boje je považováno za jeden z nejdůležitějších faktorů soudobé války, faktoru, který zabezpečuje dosažení taktických, operačních i strategických cílů na válčišti.

Těmto závěrům se plně podřizuje výstavba, vyzbrojování a výcvik speciálních útvarů a jednotek REB. Útvary a jednotky REB jsou začleňovány do sestavy pozemních vojsk, vojenského letectva a sil PVO. Jejich úkolem je vést rádiový a radiotechnický průzkum, rušení, klamání (rádiovou dezinformaci) a kontrolu utajeného velení. Technické prostředky, kterými jsou v současnosti vyzbrojeni, jim umožňují vést průzkum pozemních radioelektronických prostředků v kmitočtovém pásmu od 10 kHz do 18 GHz (30 000 m—1,6 cm) a palubních radioelektronických prostředků v pásmu od 100 kHz do 20 GHz (3000 m až 1,5 cm). Pozemní radioelektronické prostředky mohou rušit v pásmu od 90 kHz do 12,5 GHz (3300 m—2,4 cm) a palubní až do 20 GHz. Ve výzbroji se vyskytují vzorky průzkumné techniky s kmitočtovým rozsahem až do 40 GHz (0,75 cm).

Tabulka 6

Název objektu řízení	Počet objektů	Počet RLS	Počet sítí, směrů		
			KV	VKV	RRL TROPO
Operační středisko úseku	1		6—10		6—10
Středisko a stanoviště řízení a uvědomování	22—25	32—40	6—12	18—24	6—12
Místo velení PL raketové skupiny	1		1—2		1—2
Střediska řízení PL brigády a oddílů Nike Hercules	5—7	4—6	6—12		6—8
Střediska řízení PL řízených střel Hawk	11—13	11—26	11—26		33—39
Střediska řízení smíšených PL oddílů 1. sledu	7—9	7—9	7—9	14—18	
Celkem	47—56	54—81	37—71	32—42	52—71

Podle dostupných pramenů a analýz můžeme v současné době očekávat na evropském válčišti síly a prostředky radioelektronického boje armád USA a NSR a to pozemního vojska a vojenského letectva a PVO.

U pozemního vojska USA je nejvyšším útvarem skupina REB, která se přiděluje veliteli pozemního vojska na válčišti. Složení skupiny není stálé a počet jejích útvarů a jednotek závisí na počtu skupin armád a armádních sborů na válčišti. Kromě velitelství, štábů a vyhodnocovacího oddělu může mít:

- 2—3 prapory REB,
- 1—3 samostatné rotý REB typu „A“;
- 1—3 samostatné rotý REB typu „B“;
- 2—3 rotý zabezpečení utajení velení.

Prapor REB působí ve prospěch armádního sboru, kterému se přiděluje. Svými technickými prostředky může vést rádiový průzkum a rušení KV, VKV a radioreléového spojení na taktickém stupni. Počet rot v praporu je dán počtem divizí v armádním sboru. Za předpokladu, že má čtyři rotý, může rozvinout 24 KV a 36 VKV průzkumných pracovišť, 6 KV a 6 VKV zaměřovačů, 12 KV a 12 VKV rušičů.

Samostatná rota REB typu „A“ působí centralizovaně v pásmu skupiny armád zpravidla ve prospěch armádního sboru na směru hlavního úderu. Vede průzkum

a rušení KV rádiového spojení vyššího svazu s podřízenými svazy, svazky a útvary. Rota může rozvinout 60 KV průzkumných pracovišť, 4 KV zaměřovače a 24 KV rušičů.

Samostatné rotý REB typu „B“ působí centralizovaně v pásmu armádního sboru. Zpravidla vysílá mobilní skupiny na vzdálenost 5—15 km od předního okraje, které vedou průzkum a rušení VKV rádiových prostředků prvosledových svazků a útvarů a rádiové klamání. Rota může rozvinout 45 VKV průzkumných stanovišť, 4 VKV zaměřovače, 15 VKV rušičů a 15 rádiových stanic pro rádiové klamání.

V pozemním vojsku NSR jsou síly a prostředky radioelektronického boje polního vojska začleněny přímo v armádních sborech. Každý armádní sbor má jeden **spojovací prapor REB**, jehož hlavním úkolem je vést rádiový a radiotechnický průzkum a rušení především na taktickém stupni. Prapor může rozvinout 30 KV a 33 VKV pracovišť rádiového odposlechu, 7 KV zaměřovačích stanovišť, 24 pracovišť radiotechnického průzkumu, 8 KV a 16 VKV rušičů.

Síly a prostředky radioelektronického boje **vojenského letectva USA** podléhají **Velitelství bezpečnostní služby**. Na evropském válčišti jsou organizačně začleněny v letkách bezpečnostní služby, které mohou vést rádiový a radiotechnický průzkum na taktickém a operačním stupni.

Kromě toho jsou všechny bojové letouny, umístěné v Evropě, vybaveny palubním rušícím zařízením pro rušení radiolokačních stanic protivníka.

U **vojenského letectva NSR** jsou síly a prostředky radioelektronického boje začleněny v pozemních útvarech a jednotkách REB a v bojových leteckých jednotkách. Pozemními útvary jsou spojovací pluky REB, které vedou rádiový a radiotechnický průzkum, popř. rušení ve prospěch taktického letectva a PVO. U leteckých jednotek PVO všechny bojové letouny a u jednotek taktického letectva 50 % letounů je vybaveno zařízením pro aktivní a pasivní rušení.

Z tohoto přehledu sil a prostředků radioelektronického boje pravděpodobného nepřítele můžeme předpokládat, že v pásmu vyššího svazu bude umístěno:

- 160—222 pracovišť rádiového průzkumu;
- 38—76 pracovišť radiotechnického průzkumu;
- 30—64 zaměřovacích stanovišť;
- 70—150 rušičů různého určení.

Tyto počty však nemusí být konečné, protože se dá očekávat, že zasazováním operačních záloh budou síly a prostředky radioelektronického boje narůstat.

Závěr

Vidíme, že analýza radioelektronické situace není jednoduchou záležitostí, ale jde o složitý proces. Základní, nejpodstatnější částí je podrobná analýza radioelektronických systémů a prostředků velení vojskům a řízení zbraní, průzkumu a radioelektronického boje pravděpodobného nepřítele. Ukázaný **metodologický postup vychází z předpokládané typové organizace** jeho vojsk.

Na základě všech druhů průzkumu a dalších dostupných pramenů zpráv o nepříteli zjištěné objekty klasifikujeme a určíme, které předpokládané objekty nemáme zjištěny a jaká je jejich úloha, místo a důležitost v systému velení a řízení. Celkovým výsledkem analýzy radioelektronické situace pak bude určit objekty, u kterých máme vést doplňkový průzkum, které máme ničit a které radioelektronicky rušit.

DOCENTSKÉ HABILITAČNÍ PRÁCE

Před operačně taktickou sekci vědecké rady Vojenské akademie Antonína Zápotockého v Brně proběhly habilitace. Cílem článku je informovat čtenáře o čtyřech docentských habilitačních pracích.

Generálmajor ing. Jaromír Jašek, CSc.

VELENÍ V SOUDOBÝCH OPERACÍCH

Docentská habilitační práce generálmajora ing. Jaromíra Jaška, CSc. obsahuje 128 stran textu. Kromě stručného úvodu má pět kapitol a závěr.

Cílem práce je na základě soudobých názorů i dalšího předpokladu zefektivňovat velení na operačních stupních dát ucelenou představu o práci velitele a štábu při plánování a vedení soudobých operací.

Obsahem práce je systémová analýza efektivnosti velení na operačních stupních z hlediska nejnovějších poznatků a požadavků na velení, které vycházejí z rozvoje vojenství jako důsledku vědeckotechnické revoluce.

V úvodu autor zdůrazňuje, že nová kvalita armády zákonitě vyžaduje i novou kvalitu velení jako nezbytný požadavek, který předpokládá uvést do souladu zákonitosti vedení soudobé války, zákonitosti společenského pohybu i vědeckotechnické revoluce a vojenské praxe s ucelenou, na vědeckých základech vybudovanou teorií i praxí velení.

V 1. kapitole „Velení, zvláštní forma řízení ve vojenském organismu“ autor rozebírá podstatu i obsah funkce velení, styl řídicí práce v armádě, který musí vyjadřovat především dvě hlavní stránky — jednotu teorie a praxe a jednotu vědeckosti a političnosti. Při rozboru základních principů a požadavků velení vychází autor z rozboru hlavních charakteristických rysů soudobých operací, z nichž vyplývají nové podmínky pro velení a objevují se nové zákonitosti ve velení, a jak musí být chápány a v praxi realizovány.

2. kapitola „Metodika práce velitele a štábu armády při organizaci a vedení útočné operace“ obsahuje rozbor používaných metod plánování operace, z nichž metoda souběžného plánování bude nejčastěji uplatňována v soudobých podmínkách, kdy faktor času hraje významnou roli.

Tato kapitola je velmi podrobným, teorií zdůvodněným a praxí ověřeným návodem na činnost velitele a štábu armády v celém procesu plánování operace, včetně formálních a obsahových požadavků

na hlavní operační dokumentaci. Autor ukazuje na nezastupitelnou povinnost velitele a hlavních funkcionářů štábu armády při této činnosti.

Významnou částí kapitoly, dosud ne tak zdůvodněně publikovanou, je práce velitele a štábu armády v průběhu útočné operace, která bude mít řadu podstatných odlišností, daných dynamičností operace (boje), nedostatkem času a rychlou změnou situace na frontě.

3. kapitola „Práce velitele a štábu při organizaci obrany“ obsahuje rozbor odlišností oproti plánování a vedení útočné operace. Přínosem této kapitoly je rozpracování možných vzorů jednotlivých postupů práce velitele a štábu, včetně formulací částí rozhodovacího procesu. Autor však zdůrazňuje nutnost přístupu každého velitele a funkcionáře štábu. Forma a obsah jejich práce musí vždy vycházet z konkrétní situace.

Ve 4. kapitole „Místa velení v armádě a útočné a obranné operaci“ rozebírá

autor nejnovější požadavky, kladené na jednotlivá místa velení, strukturu členění a stupně jejich připravenosti z hlediska funkce i všestranného zabezpečení. Vnitřní strukturu míst velení, která je v současné době ověřována, autor rozvádí a zdůvodňuje.

5. kapitola „Současné požadavky na zefektivnění velení a možné perspektivy jeho rozvoje“ obsahuje názory autora na nutnost zefektivňovat velení v celé šíři. Mezi rozhodující činitele, které mají vliv na tuto problematiku klade především:

- zavádění a maximální využití prostředků mechanizace a automatizace velení;

- systematické a nepřetržité zdokonalování stylu a metod práce velitele a štábu;

- zdokonalování organizační struktury míst velení;

- zkvalitňování celého systému všestranné přípravy velitelů a štábů.

Plukovník ing. Vladimír Polcar, CSc.

Obsah a metodika výuky předmětu Operační umění na VA AZ

Docentská habilitační práce plukovníka ing. Vladimíra Polcara, CSc. obsahuje 100 stran textu. Kromě stručného úvodu má 5 kapitol a závěr.

Cílem práce je ukázat úlohu a místo předmětu „operační umění“ ve výchovně vzdělávacím procesu ve VA AZ, s konkrétním záměrem na vševojskový, velitelsko-štabní obor, tříleté postgraduální studium. Zvláštní místo v práci autor věnuje vlivu výuky předmětu na rozvoj operačně taktického myšlení posluchačů jako prostředku k řešení praktických úkolů při jejich výkonu funkcí u vojsk.

Obsahem je systémová analýza efektivnosti dosavadní výuky předmětu, specifikace zvláštností i požadavky na výuku daného předmětu v novém systému postgraduálního studia.

V úvodu zdůrazňuje autor požadavek na zvyšování kvality a efektivnosti přípravy velitelských kádří ČSLA a významnou úlohu v této oblasti, která připadá vojenským školám.

V 1. kapitole „Cíle, úkoly a místo předmětu „Operační umění“ v systému přípravy posluchačů“ autor objasňuje vý-

chové cíle a úlohy předmětu, jeho předpoklady k plnění základních funkcí filozofického principu marxisticko-leninské stranickosti ve výuce, ideově výchovné působení předmětu i nutnost vzájemných vazeb předmětu s ostatními společenskovědními i vojenskými předměty.

2. kapitola „Formy a metody vyučování předmětu operační umění“ obsahuje analýzu forem a metod výuky předmětu podle nejnovějších požadavků vojenské pedagogiky.

Dále zkoumá autor efektivnost a výslednost dosavadních metod prověřování efektivnosti výuky a ukazuje některé nové metody, které je nutné uplatňovat v nové koncepci postgraduálního studia. Vychází přitom z nejnovějších poznatků z VŠV v SSSR i civilních škol v ČSSR a aplikuje je na podmínky studia ve VA AZ.

3. kapitola „Prostředky výchovně vzdělávací práce předmětu operační umění“ obsahuje rozbor stavu učebního fondu a materiálně výchovné základny a perspektivní požadavky na jeho modernizaci s ohledem na vyšší požadavky na tuto oblast v novém systému postgraduálního studia.

4. kapitola „Zvláštnosti studia a osvojování si učiva předmětu“ obsahuje rozbor zvláštností a specifik ve výuce předmětu,

jeho vlivu na rozvoj operačně taktického myšlení posluchačů jako prostředků pro řešení praktických úkolů při výkonu funkcí u vojsk po absolvování VA AZ. Z toho vyplývají i požadavky na samostatnou tvůrčí práci posluchačů, která má právě při studiu předmětu „operační umění“ široké uplatnění.

V 5. kapitole „Osobnost učitele předmětu, operační umění“ jsou v celém komplexu analyzovány požadavky na osobnost vysokoškolského učitele obecně a zvláště na učitele ve vysoké vojenské škole, se specifickým zaměřením na učitele před-

mětu „operační umění“, včetně požadavků na zvyšování jejich kvalifikace.

Celkový závěr vyúsťuje v problémové otázky, které je nutné brát v úvahu při zabezpečování vysoce efektivní výuky předmětu „operační umění“.

Autor zvláště zdůrazňuje požadavek systematického obohacování forem, metod i obsahu vyučovacího předmětu o nejnovější poznatky a závěry rozvoje operačního umění, konfrontace dosahovaných výsledků s teorií a praxí VŠV v SSSR a operativní reagování na současné potřeby vojsk ČSLA.

Podplukovník ing. Přemek Vorlíček, CSc.

OBRANNÁ OPERACE VŠEOVSKOVÉ ARMÁDY

Docentská habilitační práce podplukovníka ing. Přemka Vorlíčka, CSc. obsahuje 152 stran textu a 8 schémat a grafů. Kromě stručného úvodu má sedm kapitol a závěr.

Cílem práce je stanovit místo a úlohu obrany v operacích příští možné války. Blíže určit podmínky vzniku v operačním měřítku, objasnit základní ustanovení řádů a předpisů z hlediska soudobých zkušeností a stupně poznání.

Obsahem práce je systémová analýza vlivů nejnovějších zbraňových systémů a bojové techniky na organizaci a vedení obranné operace vševojskové armády.

V úvodu zdůrazňuje autor v konfrontaci s charakteristikou soudobých operací význam obrany a její oprávnění jako jeden ze základních druhů bojové činnosti pozemních vojsk.

V 1. kapitole „Zkušenosti Sovětské armády z organizace a vedení obrany v operacích VVV SSSR“ analyzuje autor vývoj organizace a vedení obrany sovětských vojsk v průběhu bojů s fašistickými vojsky. Obrana byla vždy chápána v jednotě s útočnou činností.

Ve 2. kapitole „Zásady vedení pozemních operací armádami států NATO“ rozebírá autor soudobé bojové možnosti armád států NATO k vedení útočných operací, jakož i k vedení protiúderů v obranných operacích. Zavedení do výzbroje a organizační začlenění bitevních vrtulníků, značná nasycenost nejmodernějších protitankových prostředků a silná podpora le-

tectvem dává předpoklady k vytváření silných úderných i protiúderných uskupení.

3. kapitola „Podmínky přechodu do obrany, její možnosti a úloha v soudobých operacích, požadavky na obranu“ obsahuje rozbor podmínek přechodu vojsk vševojskové armády do obrany především z hlediska ničení obrněných cílů nepřítele. Dále autor rozebírá silné a slabé stránky obrany a nutnost využití především silných stránek k získání i nad početnějším nepřítelem. V požadavcích na obranu rozebírá všechna kritéria, která umožňují splnit cíle obrany v soudobých podmínkách.

Ve 4. kapitole „Místo a úloha obrany vševojskové armády ve frontové operaci, cíl obrany a její možné formy“ autor zdůrazňuje nové pohledy na obranu vševojskové armády ve všech možných formách. Bojové možnosti zdůvodňuje konkrétními propočty. Uspořádání obrany musí zabezpečit účinné a plné využití bojových možností letectva, raketového vojska a dělostřelectva, ochranu proti zbraním hromadného ničení a dokonalé využití manévrovacích schopností tankových a motostřeleckých svazků a útvarů. V závislosti na palebných možnostech nepřítele zdůvodňuje autor i rozmístění jednotlivých prvků operační sestavy.

5. kapitola „Příprava armádní obranné operace a zásady velení vojskům v obraně“ obsahuje rozbor hlavních zásad velení vojskům v obraně, obsah přípravy operace a způsoby zaujetí operační sestavy. Zvláště podrobně autor rozebírá rozhodovací proces velitele a štábu armády.

6. kapitola „Vedení obranné operace“ obsahuje zásady vedení bojové činnosti

v obraně, rozbor forem ničení nepřítelů, podrobnou kalkulaci protipřípravy, možnosti vševojskové armády v její organizaci a vedení.

V 7. kapitole „Přechod do útoku“ autor rozebírá podmínky aktivního vedení obrany, které zabezpečují přechod vojsk armády do útoku. Dokonalou přípravu přechodu do útoku musí velitel armády a štáb zabezpečovat již od přijetí zámyslu pro obranu. Zdůvodňuje, že přechod do útoku budou zpravidla vojska zahajovat

ihned po protiúderu; bude tak jeho pokračováním.

V závěru autor ukazuje význam pochopení podmínek a způsobů vedení operací možné příští války, který vede i k pochopení možnosti vzniku obrany na taktickém i operačním stupni. Správné pochopení podstaty a charakteru soudobé obrany i podmínek jejího vzniku umožní uplatnit tvůrčí přístup při realizaci zásad její organizace a vedení.

Plukovník ing. Oldřich Svoboda, CSc.

ÚTOK MOTOSTŘELECKÉ (TANKOVÉ) DIVIZE NA BRÁNÍČHO SE NEPŘÍTELE

Docentská habilitační práce plukovníka ing. Oldřicha Svobody, CSc. obsahuje 177 stran textu, 12 tabulek a 1 přílohu. Kromě stručného úvodu o závěru má deset kapitol.

Cílem práce je, na základě nejnovějších změn ve výzbroji a organizační struktuře vojsk, poznatků sovětské vojenské vědy a praktických zkušeností objasnit a zdůvodnit zásady organizace a vedení útoku divize na bránícího se nepřítelů za použití i bez použití jaderných zbraní, s důrazem na práci velitele divize a bojovou činnost vševojskových útvarů divize.

Obsahem práce je objasnění zásad taktiky útoku motostřelecké (tankové) divize na bránícího se nepřítelů.

V úvodu autor zdůrazňuje, že stále kratší cyklus přezbrojování divizí dokonalejšími nebo novými druhy a typy zbraní a bojové techniky vyvolává nutnost neustálého zdokonalování způsobů útoku s cílem plně využít rostoucích bojových možností divize a maximálně čelit i novým nebo měnícím se bojovým možnostem nepřítelů. Práce dává orientaci o názorech v teorii takticky platných v době jejího zpracování a současně ukazuje i na tendence dalšího vývoje taktiky útoku divize.

V 1. kapitole — **Místo a úloha divize v armádní útočné operaci** — podává autor stručnou charakteristiku armádní útočné operace s důrazem na první armádní útočnou operaci a pojednává o místě a úloze motostřelecké (tankové) divize v armádní útočné operaci. Vyjmenovává úkoly divizí podle jejich místa a úlohy.

2. kapitola — **Organizace divize a její bojové možnosti v útoku** — obsahuje de-

finice bojových možností vůbec a bojových možností divize v útoku na bránícího se nepřítelů.

Těžiště 2. kapitoly je obšírná analýza bojových možností divize podle jednotlivých ukazatelů a v nich po druzích vojsk. Ukazatele, které autor analyzuje, jsou palebné možnosti divize, možnosti manévru vojsk divize, možnosti úderu divize a možnosti radioelektronického boje.

Dílič závěry ke každému ukazateli i celkový závěr k bojovým možnostem motostřelecké (tankové) divize ukazují, že divize jsou schopny při plném využití jaderných zbraní, úderů letectva paleb dělostřelectva a vlastní úderné síly a vysoké manévrovací schopnosti zasazovat bránícímu se nepříteli mohutné údery, prolomovat jeho obranu v rychlém tempu, prudce rozvíjet útok do velké hloubky a zmocňovat se výhodných čar a jiných důležitých objektů. Postupným zaváděním dokonalejších nebo nových typů výzbroje a bojové techniky se bojové možnosti divizí neustále zvyšují.

Ve 3. kapitole — **Bojový úkol divize prvního sledu při útoku na bránícího se nepřítelů za použití jaderných zbraní** — charakterizuje autor nejdříve bojový úkol divize. Jedním z rozhodujících faktorů, který má vliv na stanovení obsahu bojového úkolu divize jsou bojové možnosti divize a požadavek nezbytné převahy v silách a prostředcích nad bránícím se nepřítelům.

Blíže objasňuje a odůvodňuje problém obsahu a dělení bojového úkolu divize. Za jedné ze základních faktorů bojového úkolu považuje autor šířku útočného pásma divize; metodice její volby věnuje velkou pozornost. Dělení bojového úkolu divize na dílič části, na bližší úkol a na úkol dne, vyplývá z požadavku vytvořit výhodné podmínky pro organizaci a udržení nepřetržité součinnosti zúčastněných

sil a prostředků za útoku a z taktické zásady ničit nepřítele po částech.

Ve 4. kapitole — **Bojová sestava divize za útoku** — chápe autor bojovou sestavu divize v širším slova smyslu jako souhrn všech jejích sil a prostředků rozvinutých k boji. Z metodického hlediska dělí tedy uskupení sil a prostředků k boji na bojovou sestavu, na prvky bojového zabezpečení a na místa velení.

V 5. kapitole — **Způsoby zahájení útoku divize** — rozebírá autor nejdříve útok divize z chodu, který je hlavním způsobem zahájení útoku v soudobých podmínkách.

Stručně se autor zabývá i útokem divize z přímého dotyku s nepřítelem. Zvláštní pozornost v této kapitole věnuje autor útoku divize na počátku války, kdy způsob zahájení útoku bude ovlivněn způsobem možného rozpoutání války.

6. kapitola — **Organizace útoku divize** — tvoří těžiště celé habilitační práce. Autor nejdříve charakterizuje obsah a metody práce velitele divize při organizaci útoku. Organizace útoku obsahuje přípravu a přijetí rozhodnutí, vydání bojových úkolů podřízeným a podporujícím útvarům, organizaci součinnosti, organizaci všestranného zabezpečení bojové činnosti a stranickopolitické práce, organizaci velení, rekognoskaci a kontrolu a pomoc vojskům.

Při plánování boje se používá metoda plánování předem, metoda postupného plánování a metoda souběžného plánování.

Podrobně rozebírá hlavní obsahové stránky organizace útoku divize, a to především z hlediska práce velitele divize. Za nejdůležitější část práce velitele divize považuje přípravu rozhodnutí, tj. ujasnění úkolu a zhodnocení situace a přijetí rozhodnutí. Autor věnuje z prvků rozhodnutí nejvíce pozornost zámyslu činnosti, avšak zabývá se i ostatními, tj. bojovými

úkoly útvarů, způsobem součinnosti a organizačním velením.

V samostatných částech pojednává o způsobech stanovení bojových úkolů útvarům a obšírně rozebírá veškeré otázky organizace součinnosti jako nejdůležitější povinnosti velitele a štábu při velení. Krátce se dotýká i rekognoskace.

7. kapitola — **Vedení útoku divizí za použití jaderných zbraní** — je metodicky uspořádána podle hlavních období útoku.

Největší pozornost věnuje autor problematice průlomu nepřátelské obrany. Zvláště řeší palebnou podporu útoku divize, průlom předního okraje nepřátelské obrany a jeho rozšíření a boj se zálohami nepřítele a plnění úkolu dne.

V 8. kapitole — **Zvláštnosti organizace a vedení útoku divize při nepoužití jaderných zbraní** — se autor zabývá všemi otázkami, které jsou rozdílné oproti útoku divize za použití jaderných zbraní. Jsou to rozdíly v bojových možnostech a bojových úkolech divize, zvláštnosti bojové sestavy divize, rozdíly v palebném ničení bránícího se nepřítele, zvláštnosti organizace útoku, zvláštnosti vedení útoku a přechod na použití jaderných zbraní.

V 9. kapitole — **Zvláštnosti organizace útoku divize druhého sledu armády** — autor stručně uvádí úlohy a bojové úkoly divizí druhého sledu armády a hlavní rozdíly v přípravě rozhodnutí velitele divize.

10. kapitola — **Zvyšování bojových možností divizí a nové tendence v teorii taktiky útoku** — nemá za cíl podat analýzu problému, nýbrž jen určitou informaci, která může vést čtenáře k zájmu a samostatné sledování nové výzbroje, nové bojové techniky a nových tendencí v teorii útoku. Autor uvádí i tendence, které ještě nebyly zcela jednoznačně přijaty.

СОДЕРЖАНИЕ

- К 25-ой годовщине Варшавского Договора** 3
Статья припоминает двадцать пятую годовщину создания оборонительного союза государств социалистического общества – Варшавского Договора и рассматривает три основные проблемы: источники и развитие боевой дружбы армий государств – участников Варшавского Договора, основы этой дружбы, а также направленность, формы и методы сотрудничества союзных армий.

Полковник Благослав Бартак

- Варшавский Договор – выдающийся международно-социалистический и юридический документ** 9
Автор разбирает правовые аспекты и структуру организации Варшавского Договора. Особо подчеркивает интернациональный характер этой организации и ее роль в борьбе за упрочнение мира. Одновременно он показывает место и роль ЧССР и Чехословацкой Народной армии в указанном Договоре.

Полковник Адолф Гретцр, кандидат философских наук, доцент

- Место моделированного подхода в общественно-научной и исследовательской деятельности в области военного дела** 13
Автор показывает некоторые возможности применения моделированного подхода и значение моделей в общественно-научной и исследовательской деятельности в ЧНА. Он объясняет сущность моделированного подхода, показывает как его преимущества, так и отрицательные стороны, а также главные различия между марксистско-ленинским и непозитивистическим пониманием, которое редуцировано только на математический подход.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Капитан Франтишек Валах

- Командно-штабное учение штабов „Б“** 17
Автор, на основе приобретенного опыта из разработки разных учений, показывает формы, методы и способы подготовки командно-штабных учений. Он разбирает возможные способы разработки важнейших документов, необходимых для руководства и проведения указанных учений, а также содержание этих документов.

Майор Ладислав Полак

подполковник Ярослав Кратохвил

- Радиоэлектронный удар** 22
Авторы обобщают сведения и опыт из планирования, организации и руководства радиоэлектронного удара в общевойсковой операции. Разбирают роль отдельных видов войск и основные вопросы организации взаимодействия в штабе фронта при подготовке и проведении радиоэлектронного удара.

Подполковник Зденек Грон, кандидат военных наук, доцент

- К уничтожению специальных десантов противника** 27
Автор, исходя из возможностей специальных десантов противника, в деятельности которых он разбирает отдельные разновидности, показывает возможности и способы их уничтожения на территории.

Полковник Милош Штепанек, кандидат военных наук, доцент

- Разведывательное обеспечение ввода второго эшелона фронта** 36
Автор объясняет значение разведывательного обеспечения ввода второго эшелона фронта в отдельных этапах сражения, (при выдвижении, вводе в сражение и в ходе ведения наступления) а также в отдельных видах разведки (агентурная, воздушная, радио и радиотехническая разведка) в наступательной операции.

Подполковник Витезслав Кржижава, кандидат военных наук

- Радиоэлектронная борьба в Военно-Воздушных Силах** 41
Автор рассматривает вопросы радиоэлектронной борьбы в ВВС. Подчеркивает значение этой борьбы как с точки зрения широкого внедрения средств радиоэлектронной борьбы, так и под углом зрения проводимых мероприятий в наших войсках. Автор разбирает цели и основные компоненты РЭБ, его силы и средства применяемые в Военно-Воздушных Силах.

Полковник Франтишек Паленик, кандидат военных наук, доцент

- Инженерное обеспечение боевых действий воздушных десантов** 46
Автор, исходя из вероятных действий воздушных десантов, разбирает основные мероприятия инженерного обеспечения, а именно: планирование инженерного обеспечения десантирования, задачи в обеспечении боевых действий, а также инженерное обеспечение ведения боя в обороне, при удержании плацдарма, захвате аэродрома и при действиях в тылу противника.

Подполковник Ярослав Гаек, кандидат военных наук

- Значение специальной обработки войск** 53
Автор статьи на основе доступных источников объясняет доводы проведения специальной обработки войск в бою и операции. Разбирает возможности технических средств и личного состава в проведении специальной обработки, а также определяет время необходимое на выполнение указанной задачи.

Генерал-майор Милан Гавалец

- Тыловое обеспечение войск в наступательной операции** 60
Автор статьи разбирает организацию тылового обеспечения войск фронта в ходе развития наступательной операции в условиях разрушения коммуникаций и оторванности баз снабжения от войск. Более подробно рассматривает вопросы перегруппировки фронтовых и армейских баз, задачи железнодорожного и автомобильного транспорта, материального и медицинского обеспечения, а также проблематику управления тыла.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

- Проблематика достижения успеха в наступлении при равенстве сил сторон** . . 65
Изучение театра военных действий 70

ИНФОРМАЦИИ

Подполковник Ярослав Храздира
подполковник Владислав Пиларж

- К организации радиоэлектронной борьбы** 75
Авторы статьи разбирают методологический подход и способ анализа радиоэлектронных систем и средств вероятного противника в области управления войсками, а также в ведении радиоэлектронной борьбы.
- Информации о работах по защите научной степени доцент** 81
Статья знакомит читателей с работами по защите научной степени „доцент“ в Военной академии им. А. Запотоцкого. Темы работ: „Управление в современных операциях“, „Содержание и методика обучения предмету оперативное искусство в Военной академии А. Запотоцкого“, „Оборонительная операция общевойсковой армии“ и „Наступление мсд (тд) на обороняющегося противника“.